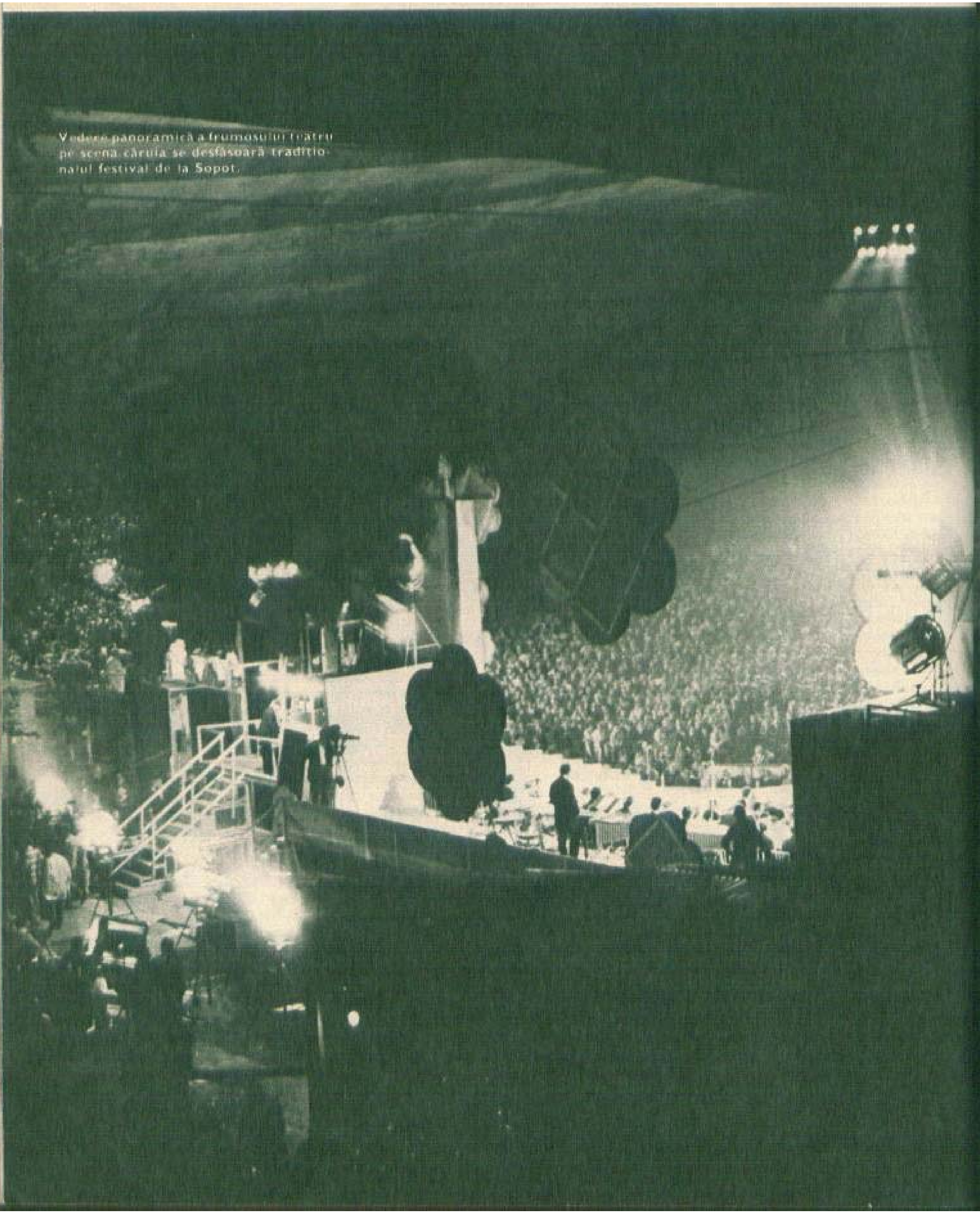

Vedere panoramică a frumosului teatru pe scena căruia se desfășoară tradiționalul festival de la Sopot.

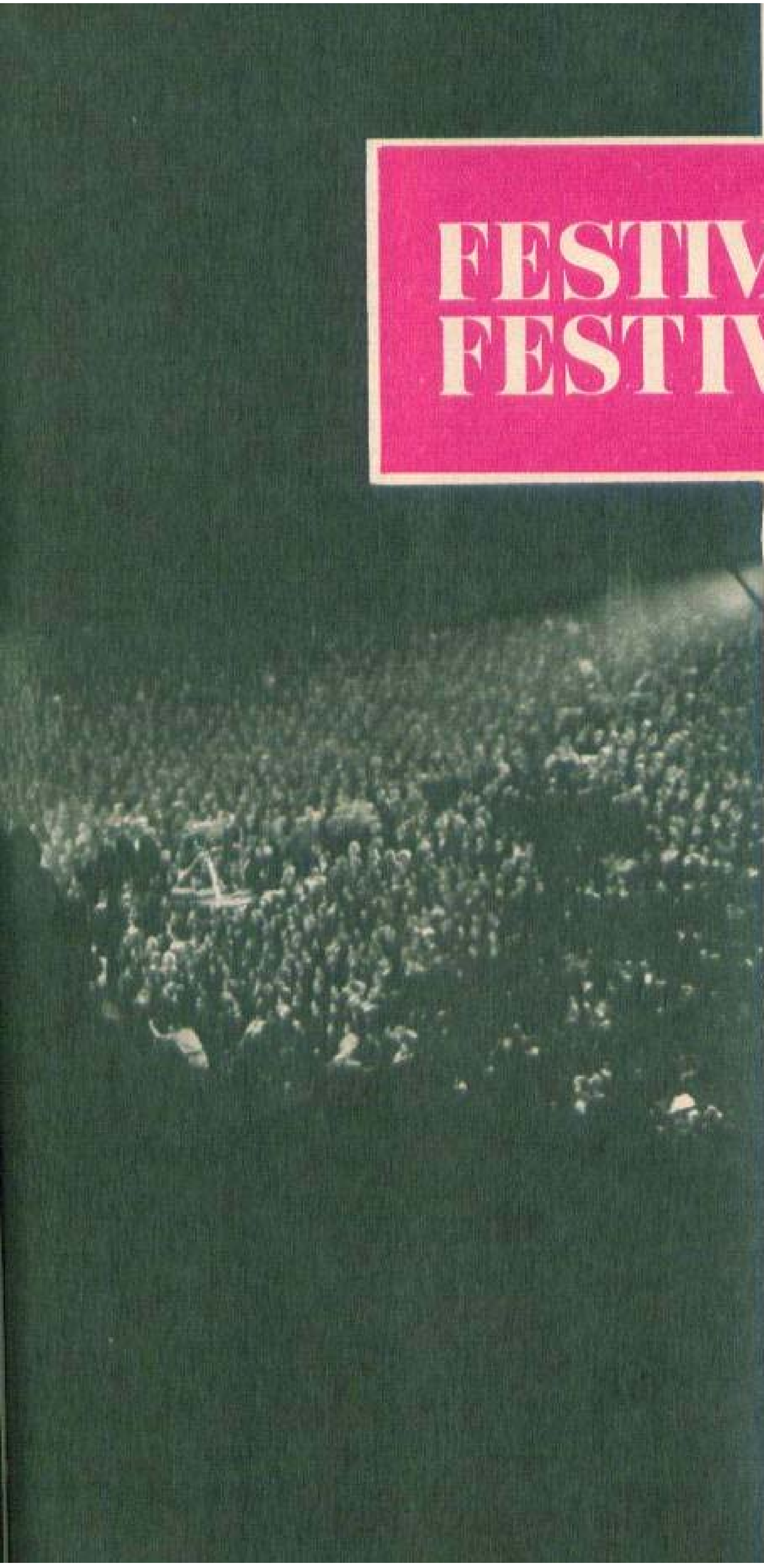

FESTIVALURI... FESTIVALURI...

de Octavian **URSULESCU**

Oricum am privi muzica uşoară, nu ne putem preface că nu vedem cît de important este, la ora actuală, acest mijloc de comunicare între tinerii de pe toate meridianele. Să abordăm fenomenul cu discernămînt şi spirit critic, să deschidem ochii mari şi să încercăm să înţelegem...

Sînt festivaluri şi festivaluri. Mă voi ocupa în continuare, desigur, doar de cele internaţionale. Sînt foarte-foarte multe şi n-am pretenţia de a mi le fi amintit pe toate. Dar cîteva dintre cele mai cunoscute le găsiţi mai jos. Ordinea, desigur, este total întîmplătoare. În cazul tuturor festivalurilor de muzică uşoară, deschise cel mai adesea unui public deosebit de numeros, se pune problema rentabilităţii financiare raportate la succesul artistic. Iată: Woodstock şi Amougies — deficitare financiar dar încununate de succes; Bourget şi «Halles» (e vorba de halele pariziene) — semisuccese; altele — fiasco total... De ce aceste eşecuri parţiale sau totale? Organizatorii sînt adesea prea neglijenţi, contractează presa şi radioul doar cu puţine zile înainte de festival. Iată, spre edificare, un festival cu un succes doar parţial: cel de la *Bourget* (Franţa) — 1970. Organizarea (primi-

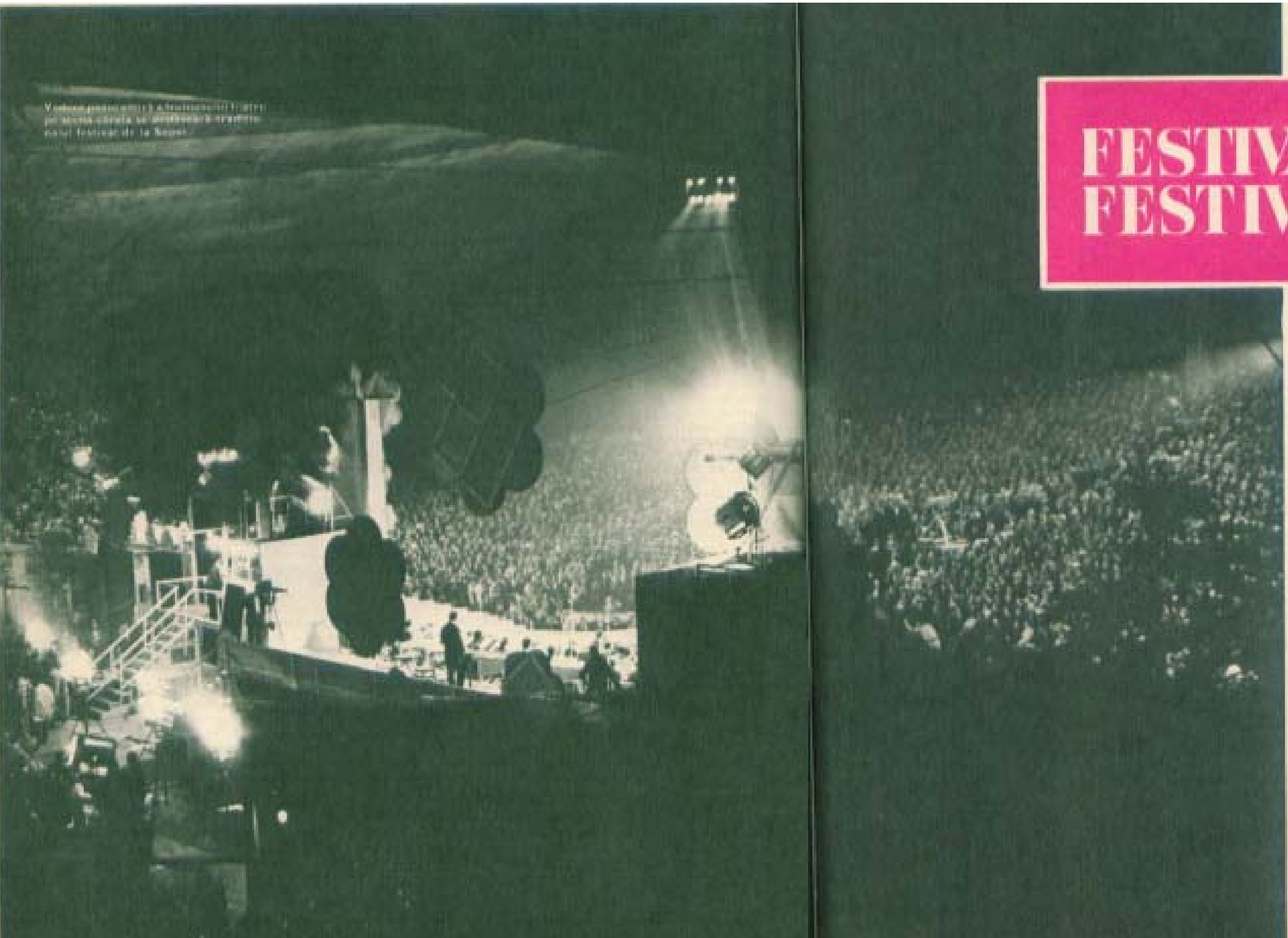

FESTIVALURI... FESTIVALURI...

de Octavian **URSULESCU**

Oricum am privi muzica ușoară, nu ne putem preface că nu vedem cît de important este, la ora actuală, acest mijloc de comunicare între tinerii de pe toate meridianele. Să abordăm fenomenul cu discernămînt și spirit critic, să deschidem ochii mari și să încercăm să înțelegem...

Sînt festivaluri și festivaluri. Mă voi ocupa în continuare, desigur, doar de cele internaționale. Sînt foarte-foarte multe și n-am pretenția de a mi le fi amintit pe toate. Dar cîteva dintre cele mai cunoscute le găsiți mai jos. Ordinea, desigur, este total întîmplătoare. În cazul tuturor festivalurilor de muzică ușoară, deschise cel mai adesea unui public deosebit de numeros, se pune problema rentabilității financiare raportate la succesul artistic. Iată: Woodstock și Amougies — deficitare financiar dar încununate de succes; Bourget și «Halles» (e vorba de halele pariziene) — semisuccese; altele — fiasco total... De ce aceste eșecuri parțiale sau totale? Organizatorii sînt adesea prea neglijenți, contractează presa și radioul doar cu puține zile înainte de festival. Iată, spre edificare, un festival cu un succes doar parțial: cel de la Bourget (Franța) — 1970. Organizarea (primi-

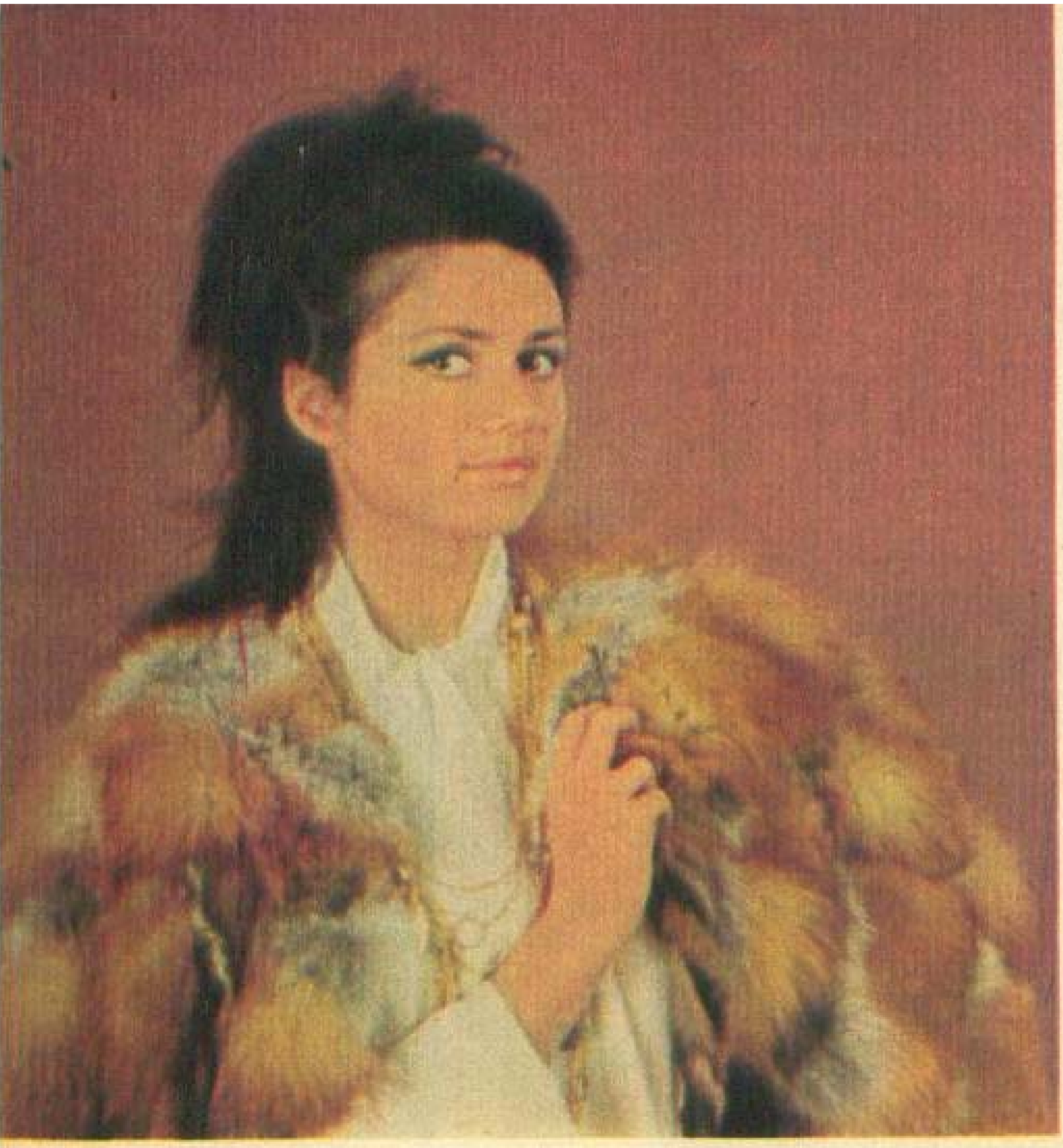

Gigliola Cinquetti, de două ori triumfătoare la Sanremo.

rea publicului și a muzicienilor) și popularizarea — deficitare. Un hol imens, friguros, cu ciment pe jos, o lumină de proastă calitate.... Frig la aeroportul Bourget, prea multă apatie, regrete pentru o muzică adeseori de bună calitate. Festivalul s-a încheiat cu o oră mai devreme...

Franța, convertită recent la festivaluri, a cunoscut în martie 1970 prima ediție a unui alt festival internațional de muzică ușoară: cel de la *Rennes*. Participare destul de modestă dar de o calitate acceptabilă. Programul s-a limitat la o singură seară, căci ziua a doua s-a anulat datorită unor dificultăți de organizare și din teama unei «căderi» financiare...

Desigur, greutățile sînt inerente oricărui început. Un festival cu tradiție nu mai are de făcut față unor asemenea probleme organizatorice, totul fiind deja bine pus la punct. Iată, Festivalul internațional al cîntecului de la *Sopot* (Polonia) s-a aflat în august 1971 la cea de-a XI-a ediție. Festivalul din stațiunea balneară de pe «Coasta de chihlimbar» cuprinde patru concerte: în cadrul Concursului internațional — «Ziua internațională» (interpretul cîntă o melodie originală, în limba țării sale) și «Ziua poloneză» (un cîntec polonez, cîntat în orice limbă), iar în cadrul Concursului discului — «Ziua discului» (două cîntece lansate de casa de discuri respectivă, ca «hit»-uri, în anul respectiv). În ultima zi are loc un «Concert al laureaților» — cînd, desigur, juriul nu mai are nimic de judecat... Festival de mari dimensiuni, Sopotul găzduiește la fiecare sfîrșit de august circa 90 de cîntăreți, 45 de membri ai juriului, 120 de instrumentiști, 420 de observatori, 120 de ziariști. La ediția din anul 1970 au apărut pe scena festivalului, ca invitați sau concurenți, nume ca Joan Baez, Ewa Demarczyk, No To Co, Tereza Kesovija, Doina Spătaru, Sarolta Zalatnay, Christie, Los Incas, Henri Dès, Karel Gott, Lili Ivanova, Muslim Magomaev, Maryla Rodowicz

Bobby Solo

FESTIVALURI... FESTIVALURI...

— ceea ce vă poate da o sumară idee asupra nivelului artistic al festivalului. Cîțiva cîntăreți români au rămas în palmaresul acestui prestigios festival. În 1971 țara noastră a fost reprezentată de Mihaela Mihai (în Concursul discului) și Angela Similea (în Concursul internațional), iar în juriu, de către muzicologul Edgar Elian și, respectiv, compozitorul George Grigoriu. Reprezentantele noastre, ce s-au bucurat de o frumoasă primire, au avut de înfruntat concurența unor soliști cunoscuți, cum ar fi Vaclav Neckár, Tony Dallara, Samantha Jones, Michel Fugain, Pașa Hristova, grupul vocal «Novi», Klio Denardou, Lenny Kuhr, mulți dintre ei laureați ai unor competiții cu greutate (Eurovision, Olimpiada cîntecului, «Cerbul de aur»).

Un festival mai micuț este Grand Prix TV *Luxembourg*, organizat în fiecare an în ducatul cu același nume. Participă, de regulă, cîntăreți angajați pe drumul afirmării din Franța, Marea Britanie, Olanda, R.F. a Germaniei și... țara gazdă. În 1969, spre exemplu, a cîștigat tînărul englez J.A. Freedman (atunci avea 22 ani și este originar din sudul Londrei), cu «When You Walked Out of My Life», devansîndu-i pe Samantha Jones, Vince Hill, Valverde Brothers și alții. De altfel concursul este cam așa: se audiază benzile de magnetofon cu înregistrările și se aleg melodiile cele mai valoroase din punct de vedere muzical și... tehnic. Spectacolul ulterior nu face decît să prezinte publicului ordinea stabilită de juriu.

O deosebit de atractivă reuniune muzicală internațională este organizată în fiecare an la *Londra* de cunoscuta revistă «New Musical Express». Este vorba de «*N.M.E. Poll Concert*» care este deschis primilor clasați în diferitele clasamente ale referendumului de sfîrșit de an al revistei. Este de la sine înțeles că participarea este foarte selectă, fiind vorba nu numai de mari vedete, ci și de vedete *la zi*. În 1970 show-ul a avut loc la începutul lunii mai. Cel mai emoționat era, poate, Cliff Richard, prezent pentru a 13-a oară în rîndul celor mai populari soliști. Parada a fost, desigur, plină de strălucire, căci s-au cîntat numai «hit»-uri. Printre altele: «Sympathy» (Rare Bird), «Gimme Dat Ding» (Pipkins), «Throw Down A Line» (Cliff Richard și Hank Marvin), apoi, în partea a doua: «United We Stand» (Brotherhood of Man), «Good Morning Freedom» (Blue Mink), «Reflections of My Life» (Marmalade)... Puteți fi siguri că la acest autentic festival de la Wembley se ascultă numai melodii ce s-au vîndut pe disc în cel puțin 500 de mii de exemplare! Trebuie subliniat că la «N.M.E. Poll Concert» participă în general cîntăreți din țările britanice și, rareori, de peste Ocean (cine vine la Londra doar ca să cînte un cîntec, două?). Clasamentele vînzărilor de discuri sînt dure și rareori supremația anglo-saxonă este încălcată...

În domeniul muzicii ușoare Cehoslovacia are festivalul de la *Bratislava* unde, în cadrul galelor «hors concours», sînt invitați cîntăreți cunoscuți de peste hotare. Publicul este deosebit de cald și receptiv, și nu este de mirare că după cele 50 de minute prevăzute în contract Tremeloes, în 1969, au fost aclamați încă 20 minute... La aceeași ediție, în 1969, au mai cîntat Beach Boys, John Rowles, Ann Christy (Belgia), Michel Polnareff, Salomé (Spania). La Bratislava, la una din edițiile recente, Doina Badea a intrat în palmares, impunînd compoziția lui Vasile Vasilache-jr., «Ploaia și noi».

Și acum, un festival ce se înscrie în aria așa-zis tradițională, care, nesupusă unor înnoiri și reevaluări, riscă să se restrîngă pe zi ce trece. Toate festivalurile închistate în corsetul unor convenționalisme și prejudecăți nu rezistă, sub aspectul audienței și rentabilității. Iată, spre exemplu, *Eurovision*-ul. Anul acesta, față de anul trecut, lucrurile s-au mai îndreptat: au participat reprezentanți ai 18 țări. 100 de milioane de telespectatori și-au confruntat preferințele cu ale juriului (2 reprezentanți de fiecare țară înscrisă — s-au acordat în total 180 de puncte). A cîștigat, se știe, franțuzoaica Sévérine («Un banc, un arbre, une rue»), care le-a devansat pe Karina — Spania («En un mundo nuevo») și Katja Ebstein — R.F. a Germaniei («Diese Welt»). De altfel, de cele mai multe ori în competiția Euroviziunii «fetele» i-au învins pe «băieți». Cei mai nefericiți sînt italienii (Italia n-a triumfat decît o dată, în 1964, prin Gigliola Cinquetti, cu «Non ho l'età») și cei din Germania federală (14 ani de insuccese totale, pînă cînd Katja Ebstein a cîntat, în 1970, «Wunder gibt es immer wieder» — locul III). Dar să facem un mic istoric. În 1956 televiziunea era încă în fașă, așa încît cîștigătoarea, elvețianca Lys Assia («Refrain»), a fost sărbătorită doar într-un cadru restrîns. În 1957: Corry Brokken (Olanda) — «Net als toen», în 1958 — André Claveau (Franța) cu «Dors, mon amour», iar în 1959 din nou Olanda, prin Teddy Scholten, cu «Een beetje». Din 1960 (prin Jacqueline Boyer — «Tom Pillibi») începe o perioadă de «dominație» franceză: 1961 — Jean-Claude Pascal («Nous, les amoureux»), 1962 — Isabelle Aubret («Un premier amour»). Pentru triumfătorii din anul următor, soții Grethe și Jörgen Ingmann (Danemarca), cu «Dansevise» — acest succes a fost debutul unei cariere internaționale. A urmat victoria Gigliolei, iar în 1965 s-a lansat simpatica France Gall: «Poupée de cire, poupée de son».

(Continuare în pag. 263)

Sergio Endrigo
Fotografie de S. STEINER

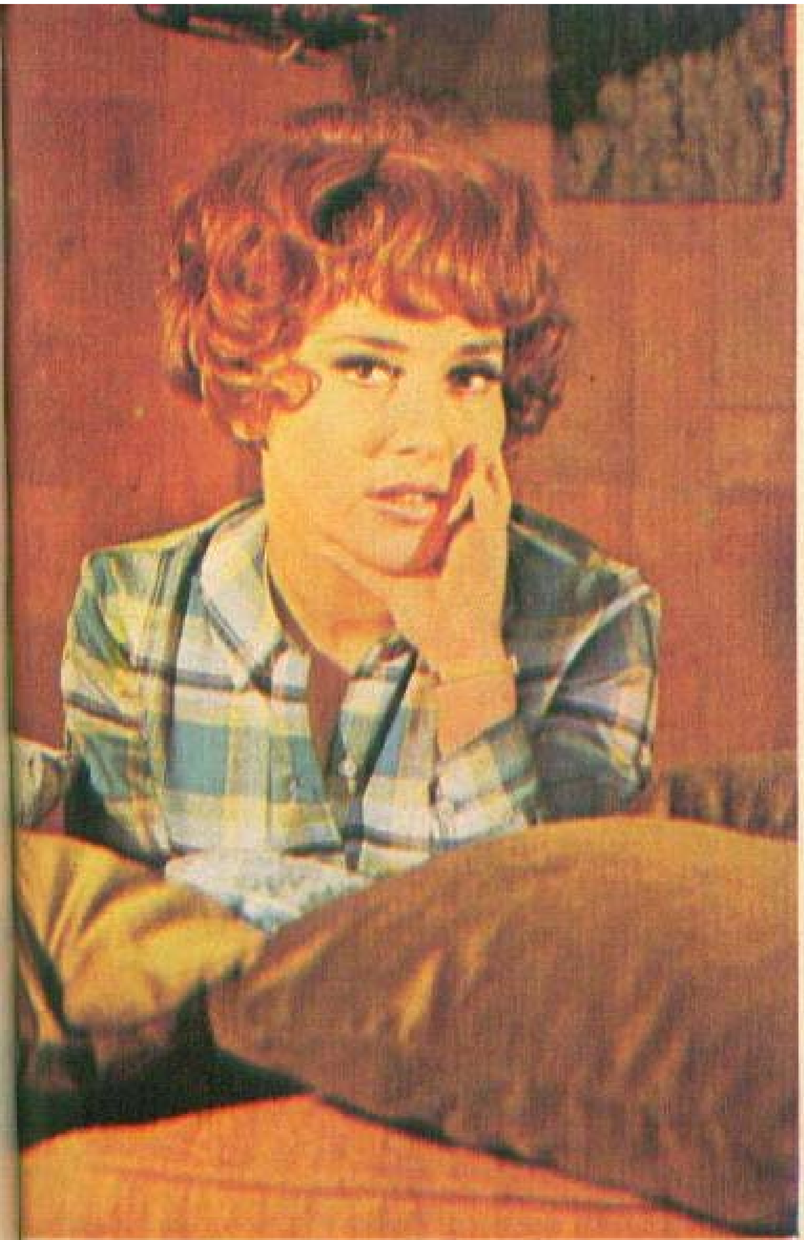

Rika Zaraï a fost, pentru publicul românesc, una din revelațiile galelor „hors concours" de la „Cerbul de aur".

Frida Boccara

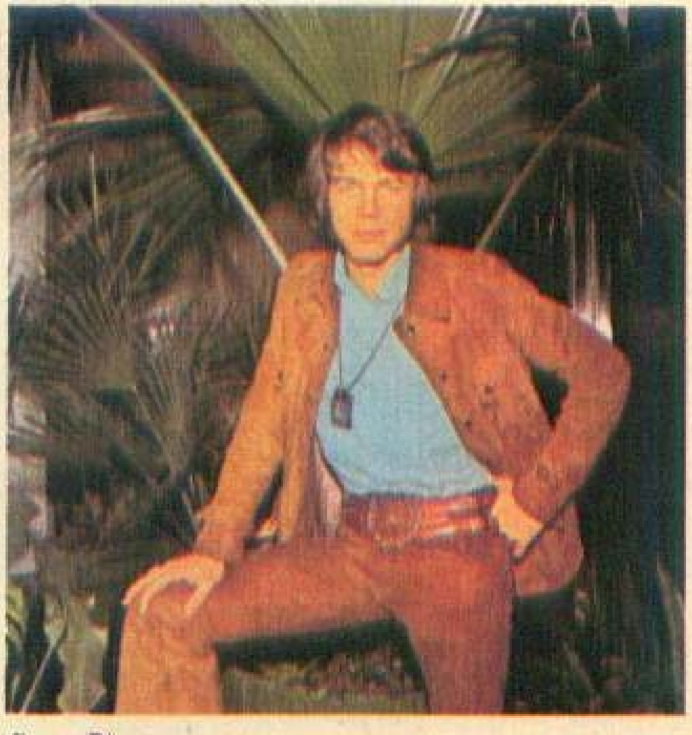

Jerry Rix

FESTIVALURI... FESTIVALURI...

FESTIVALURI... FESTIVALURI...

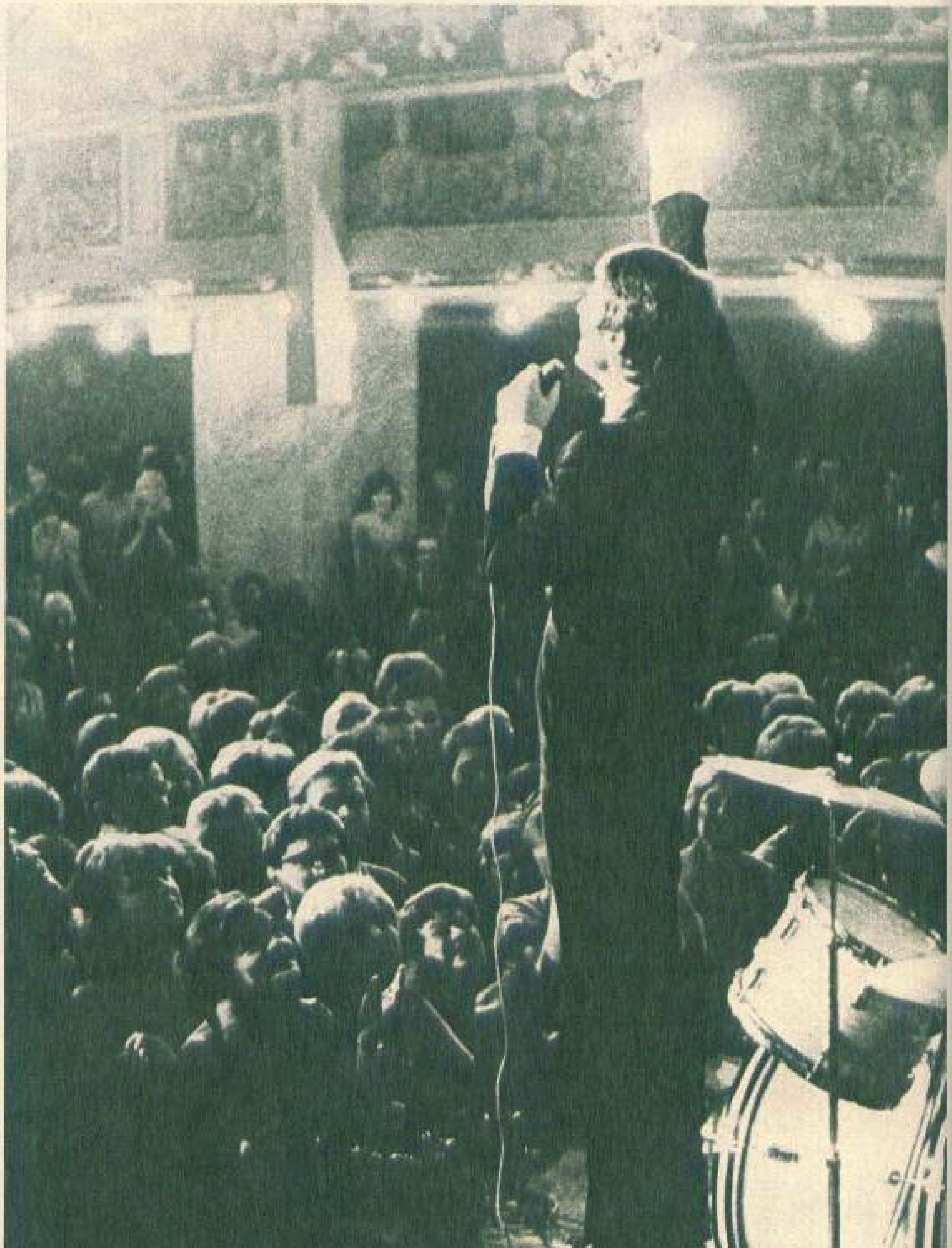

Udo Jürgens: flori la toate festivalurile unde a participat...

O.C. Smith

Fotografie de S. STEINER

Udo Jürgens, care avansase pe nesimțite (locul 5 în '64, locul 4 în '65), triumfă în 1966 cu celebra «Merçi, chérie». În '67 Sandie Shaw cîștigă cu 25 de puncte avans, cu «Puppet on a String», dar în '68 juriul joacă o festă: Massiel — Spania («La la la») învinge cu 1 punct pe favoritul Cliff Richard («Congratulations»). Anul următor, înghesuială pe primul loc: Salomé — Spania («Vivo cantando»), Frida Boccara — Franța («Un jour, un enfant»), Lenny Kuhr — Olanda («De Troubadour»), Lulu — Anglia («Boom Bang-a-Bang»). Și în 1970 cîștigător a fost tot o «ea» (a 13-a oară «fetele» înaintea «băieților»!), dar nu a fost protejata Beatles-ilor, Mary Hopkin (locul II), ci micuța irlandeză Dana, cu «All Kinds of Everything». Poate, la anul, un cîntăreț va reuși să mai echilibreze balanța, net favorabilă sexului opus (și frumos, și cu voce!). O ultimă precizare: concursul Eurovision are loc în fiecare an în capitala țării care a dat cîștigătorul ediției precedente. Deci, ediția 1972 — în Monaco.

Să trecem pe malul Mării Adriatice, la *Split*, în Iugoslavia. Aici se desfășoară în fiecare august un festival internațional ale cărui gale sînt televizate. Elegantul hotel «Marjan» este o gazdă ospitalieră, iar marea... nu mai insist. În acest cadru atît de plăcut, în aer liber, au cîntat în 1969, printre alții, Hollies, Julie Felix, Easybeats, Graham Bonney. În ultimul timp organizatorii de la Split adresează invitații și celor mai buni cîntăreți români. Ca mai toate confruntările mai noi, festivalul de la Split reunește în general soliști în curs de afirmare, pe care-i propulsează în rîndul vedetelor. Așa s-a întîmplat în 1970 cu francezul Guy Bonnet.

În America de Sud, la *Rio de Janeiro*, în luna octombrie (la noi e frig atunci...), pe stadionul Maracanazinho, în fața a 30 000 de spectatori, se desfășoară un mare festival al cîntecului. Iată, spre exemplu, la ediția din 1969 au fost

FESTIVALURI... FESTIVALURI...

prezenți 300 de delegați din 34 de țări ale lumii. Pe o căldură sufocantă (noroc că plajele Copacabana, Ipanema și Le Blon sînt aproape...). Anita Harris (Anglia), ce a cîntat «Antonio» de Murray-Callander, a fost declarată cea mai populară cîntăreață a festivalului. Neozeelandezul John Rowles, cu «Moana Marie» (cîntat în limba maori) — locul 11, ca și Madeline Bell și Malcolm Roberts, ceilalți doi membri ai «echipei» Marii Britanii, au fost aclamați la scenă deschisă. În sfîrșit, despre acest festival cu adevărat «fierbinte» mai știm că nu prea... se doarme acolo (se dansează și se cîntă mai tot timpul) și că se alege în fiecare an o «Miss Festival» (cîntăreața cehoslovacă Helena Vondráčková a cucerit inimile «juriului» de frumusețe!).

În iunie, pe stadionul din *Atena*: «Olimpiada cîntecului», 75 de mii de spectatori. Ajuns, în 1971, la cea de-a IV-a ediție, acest festival reunește de fiecare dată cîntăreți tineri, talentați, aflați la jumătatea drumului spre titlul de vedetă. Cunoscuta solistă engleză Clodagh Rodgers, spre exemplu, a trebuit să se mulțumească cu un loc III (cu «Ask Anyone»), devansînd totuși 32 de melodii. În 1969, la cea de-a II-a ediție, au participat 29 de națiuni (cu 44 de cîntece), printre care Cehoslovacia (Eva Pilarová), Marea Britanie (Dave Carroll și Dominic King), Franța (Michèle Torn și Danny Marco), Ungaria (Kyri Ambrus), S.U.A. (Rocky Roberts), Italia (Fred Bongusto și Joe Sentieri). A cîștigat melodia «Unde vă este umbra, domnule», a interpretei din Grecia, Klio Denardou. Oaspeți de onoare, aplaudați în trei spectacole de gală: Charles Aznavour, Amália Rodrigues, Ivan Rebroff și Wallace Collection (în alți ani: Madeline Bell, Gilbert Bécaud, Rita Pavone). Dar să vedem ce a fost la ediția mai recentă, a III-a, din 1970: Gaynor Jones (Anglia) — 16 ani, o frumoasă promisiune pentru viitor («With Everything» — un fel de «Those Were The Days»); hors concours — Sandie Shaw. Premiile: I — iugoslava Ljupka Dimitrovska, cu «Aio»; II — brazilianca Eva; III — americanul Jim Mancel. Alți participanți notabili: Lili Ivanova (Bulgaria), Ben Cramer (Olanda), precum și Dave Carroll (Anglia) — hors concours. Olimpiada a fost transmisă în direct de Radioteleviziunea greacă, precum și de Radio Malta. În 1970 au fost prezenți Margareta Pîslaru și Ion Cristinoiu. La ediția '71 a «Olimpiadei» a participat, din partea României, Doina Spătaru cu o melodie de Noru Demetriad. Succes de stimă, dar, oricum, sînt multe de învățat din contactul cu atîți soliști de valoare.

Și acum, *Sanremo* (așa se scrie îndeobște). Prima ediție a cîștigat-o Nilla Pizzi. Mari performeri ai concursului: Domenico Modugno, Claudio Villa, Bobby Solo, Gigliola Cinquetti... Manifestare binecunoscută publicului nostru, Sanremo este un festival cu totul tradițional: ținută de gală, orchestră semisimfonică, melodii de largă respirație. Cum era de așteptat, de altfel (vezi Cannes, Venezia — în lumea filmului), «contestarea» festivalului n-a întîrziat, tineretul nemaifiind mulțumit cu ceea ce i se oferea pe scena Sanremoului. Din fericire, «noul val» a adus prospețime, texte interesante (altceva decît «sorriso-paradiso», «ninna-nanna» etc.). În fața noilor nume, consacrații (Mina, Milva, Morandi ș.a.) dau înapoi și ezită să mai calce la Sanremo; dar acesta este și un semn al scăderii prestigiului festivalului Cum spuneam, cititorii noștri cunosc destul de bine această reuniune muzicală precum și cîștigătorii din ultimii ani. Subliniem că la Sanremo se premiază *melodia* (și deci autorii ei) care este interpretată, în «copie», de către doi interpreți (de obicei: un solist — o formație, sau un italian — un străin). Ultima ediție, a XXI-a (1971), i-a consacrat definitiv pe cei doi interpreți ai melodiei clasate pe primul loc, «Il cuore è uno zingaro» (357 de voturi): Nada și Nicola Di Bari. Tînăra Nada, după debutul strălucitor, în urmă cu doi ani, pe aceeași scenă, revine după o oarecare eclipsă, iar Di Bari s-a revanșat după nedreptatea ce i se făcuse anul trecut (locul II cu «La prima cosa bella»). Și pentru că am amintit de juriu, trebuie spus că publicul, cumpărătorii de discuri, nu prea țin seama de decizia acestuia: în fiecare an top-ul înregistrează pe primele locuri *adevăratele* melodii învingătoare (altele, de obicei, decît cele oficiale). În 1971 așa au stat lucrurile cu piesele clasate pe pozițiile II și III: «Che sarà» (I Ricchi e Poveri — José Feliciano) — 316 voturi și, mai ales, «4 Marzo 1943» (Lucio Dalla — Equipe 84) — 297 voturi. Cîntăreții mai cunoscuți s-au clasat slab: Adriano Celentano (locul 5), Domenico Modugno (6), Al Bano (8), Gigliola Cinquetti (9), Caterina Caselli (10), Sergio Endrigo (13)... Dar, repet, nu vă faceți niciodată «chip cioplit» din clasamente! Între meritele ultimei ediții a festivalului aș cita: prezența pentru prima oară în fața publicului italian a celebrului cîntăreț orb de origine portoricană — José Feliciano; afirmarea unor tineri interpreți originali (Dalla, Donatello). În general însă, cu excepția lui «4 Marzo 1943» (premiul pentru cel mai bun text), cîntecele nu s-au ridicat deasupra nivelului producției curente. Ca și în cazul Eurovision, numai înnoiri substanțiale pot reabilita Festivalul de

(Continuare în pag. 266)

Ewa Demarczyk: vedetă la Sopot, Brașov, Slanicev Briag...

Renée Martin (R.F. a Germaniei)

Helena Vondráčková

la Sanremo, a cărui ștachetă coboară continuu.

Înainte de a trece la alți «giganți», aș vrea să amintesc cîteva festivaluri internaționale care au prilejuit afirmarea unor soliști români. Așa ar fi spre exemplu cel de la *Soci* (U.R.S.S.) — unde s-au remarcat, la una din ediții, Acvilina Severin și Dorin Anastasiu, precum și «Festivalul șlagărului prieteniei», concurs itinerant desfășurat în mai multe orașe din *R.D.G.* (aici, Anda Călugăreanu și Mihaela Mihai s-au numărat printre învingători). Alte festivaluri ce își croiesc drum spre consacrare: cel de la *Tokyo* (Japonia) — ediția 1970 a prilejuit afirmarea Margaretei Pîslaru și a formației maghiare Omega, alături de valori consacrate ca Frida Boccara, Helena Vondráčková etc., *Palma de Majorca* (Spania) — palmaresul din 1970 a marcat ordinea Los Bravos (Spania), Arrival (Anglia), Omega (R.P. Ungară), *Varadero* (Cuba) — aici au cules aplauze Dan Spătaru, Anda

Margareta Pîslaru

FESTIVALURI... FESTIVALURI...

Fotografii de S. STEINER

Massiel

Mihaela Mihai

Călugăreanu, Margareta Pîslaru, *La Valletta* (Malta). Despre acesta din urmă știm că se desfășoară în saloanele elegantului hotel Hilton, că în 1969 belgiana Kalinka a primit aici «Premiul presei» iar Margareta Pîslaru a fost distinsă, în 1971, cu aceeași distincție, compozitorul George Grigoriu întorcîndu-se în țară, la rîndul său, cu un merituos premiu III (pentru compoziția sa «Tam ram pam pam»). Aș mai vrea să amintesc un festival foarte important pentru tinerii cîntăreți de limbă franceză, cel

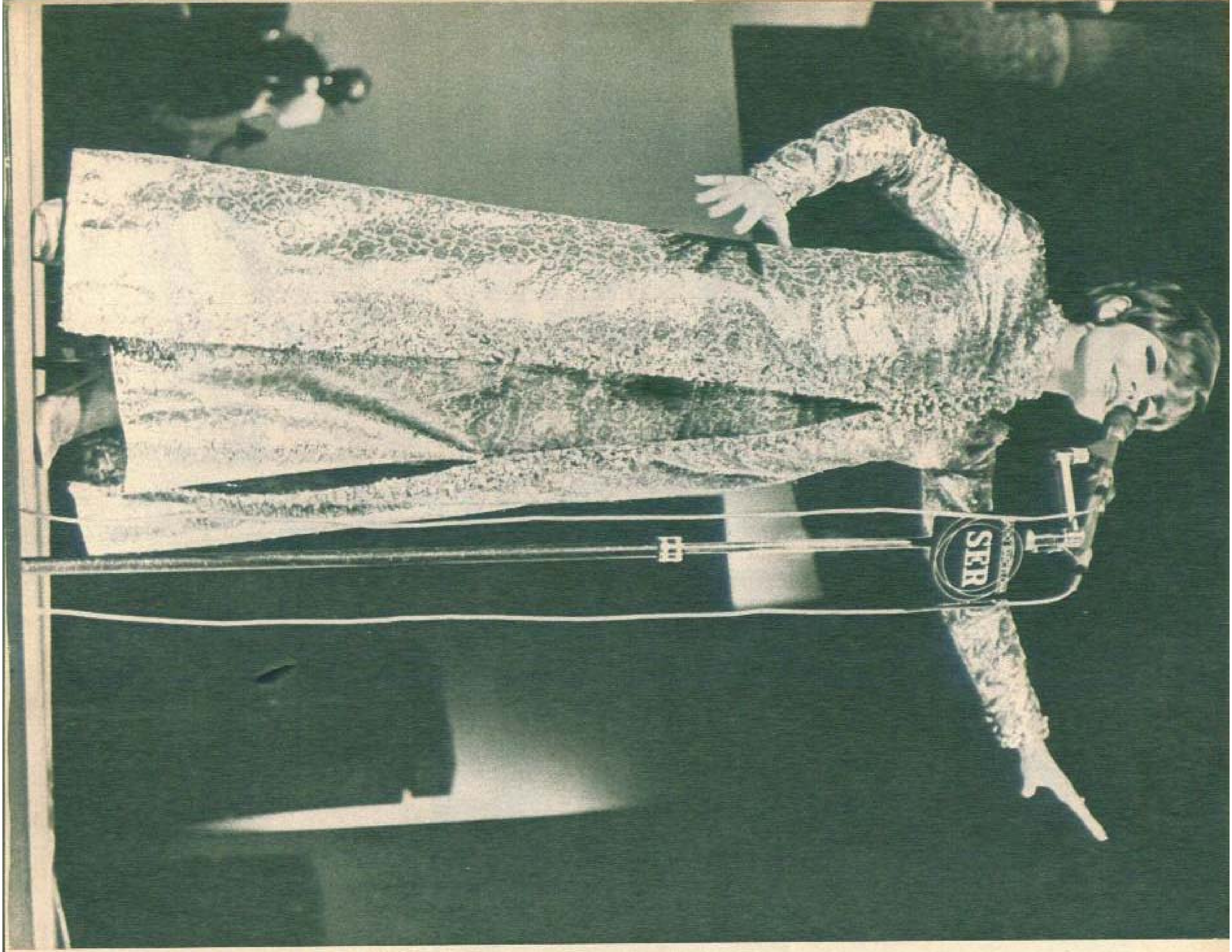

Dova pe scena festivalului de la Knokke.

FESTIVALURI... FESTIVALURI...

de la *Spa* — Belgia (Jacques Hustin s-a consacrat, cîștigîndu-l în 1965, deci nu s-a «lansat», cum ne place nouă să spunem, la Brașov...), precum și Festivalul de jazz de la *Praga* (acesta, deși profilat pe jazz, este vizitat, ca de altfel și alte manifestări de același gen, și de interpreți de muzică ușoară; așa au fost, în 1970, Georgie Fame și Colosseum).

Îmi aduc aminte că în martie 1971, la Brașov, Dova se mîndrea foarte cu un loc I cucerit, cu echipa Spaniei, la «Cupa Europei» de la *Knokke* (Belgia). În competiția desfășurată în sala mare a Cazinoului din frumoasa localitate Knokke le Zoute se înfruntau inițial echipe formate din cîte 5 cîntăreți. Marea Britanie, spre exemplu, învingătoare în 1969, a prezentat echipa Julie Rogers, Elaine Delmar, Johnny Tudor, Lee Lynch și Bernadette. Și aici, ca și la Brașov, tînăra scoțiancă Bernadette a întrunit sufragii unanime. Cei mai puternici adversari pentru britanici au fost Spania (cu Conchita Bautista în frunte) și Olanda. În 1970 au cîștigat totuși spaniolii cu Dova și Julio Iglesias în formație, depășind puternicele team-uri ale Marii Britanii și Franței. Între o echipă a S.U.A. și o selecționată europeană a avut loc un «meci» cîștigat, cu 424 de puncte contra 418, de către primii. Subliniez că pe scena de la Knokke au cîntat, printre alții, Engelbert Humperdinck, Matt Monro, Frankie Vaughan, Katny Kiroy, Anita Harris, Gerry Marsden, Roger Whittaker. În 1971, o echipă a României, formată din Aura Urziceanu, Mihaela Mihai și Aurelian Andreescu, a cîștigat de o manieră categorică «Cupa Europei», producînd marea surpriză a competiției. Aura Urziceanu (Premiul criticii), o adevărată revelație pentru ziariștii belgieni, a primit cîteva note de 10, fiind inclusă și în echipa Europei, ce a reușit, în sfîrșit, să învingă selecționata americană. A fost primul an în care s-a aplicat noul regulament: 9 echipe, formate din cîte 3 concurenți. Deci, anul viitor România se prezintă în calitate de deținătoare a trofeului... Emoționant gestul vedetelor belgiene Kalinka și Jacques Hustin, vechi prieteni ai țării noastre, care au venit special la Knokke pentru a-i încuraja pe echipierii români!

În fiecare an, în luna ianuarie, pe țărmul însorit al Mediteranei se întîlnesc cele mai celebre vedete ale discului din lume: are loc, la *Cannes*, Tîrgul internațional al discului și editurilor muzicale (M.I.D.E.M.). Cîntăreții care au vîndut cele mai multe discuri în anul precedent în țările respective se reunesc aici într-o serie de concerte în cadrul cărora li se decern discuri onorifice (Margareta noastră a fost și ea aici...). Desigur, este o manifestare în primul rînd comercială și apoi artistică, căci marii «boss» ai discului vin aici pentru noi contracte, noi înțelegeri, noi racolări. Dar constelația vedetelor este fără egal. În 1969: Leapy Lee, Fifth Dimension, Equals, Sergio Mendes and Brasil'66, Joe Tex, Antoine, Mireille Mathieu, Maurice Chevalier. De-a lungul zilelor «tîrgului» activitatea este deosebit de susținută: conferințe de presă, emisii ale numeroaselor posturi de radio prezente și, desigur, plajă. Se înțelege, sînt acreditați numeroși ziariști, toți directorii caselor de discuri, galele se televizează în direct în numeroase țări. În 1970 s-au perindat pe scenă, printre alții, Clodagh Rodgers (declarată «Miss Sunshine 1970»), Jimmy Cliff, Shirley Bassey, Joe Cocker, Jackie De Shannon, Edith Pieha, Oliver, O.C. Smith, Kenny Rogers and the First Edition, Edwin Hawkins Singers, Blue Mink, Bobby Bloom, Muslim Magomaev, Josef Laufer, Wallace Collection, Gigliola Cinquetti, Astrud Gilberto, Nicoletta — ca să nu-i numesc decît pe cei foarte cunoscuți. Enumerarea cîntăreților prezenți la M.I.D.E.M. este necesară, deoarece putem ști astfel care au fost cei mai bine cotați, în țara respectivă, în anul precedent, la nivelul unui judecător nepărtinitor: piața discului. Ca să ne apropiem puțin în timp, să vedem cine a urcat pe scena de la Palais des Festivals la cel de-al V-lea M.I.D.E.M., în ianuarie 1971. La prima ediție, în 1967, au luat parte doar 900 de oaspeți din 19 țări. În 1971 au fost 5 000 din 42 de țări. Au cîntat, deci, printre alții, în 1971 (presa britanică scria și despre naistul român Gheorghe Zamfir): Mungo Jerry, Elton John, Cat Stevens, Marmalade, Robert Charlebois, Julien Clerc, Brook Benton, Ike and Ina Turner, Valentin Baglaenko, Massimo Ranieri...

Tocmai mă pregăteam să trec la ultimele două festivaluri aflate în planificarea mea, cînd... mi-am adus aminte de «Orfeul de aur», cunoscutul festival de la *Slantcev Briag* (R.P. Bulgaria). Cînd mă gîndesc cîte festivaluri voi mai fi uitat... Ceva mai vechi decît «Cerbul de aur», festivalul bulgar, ca și cel polonez — de la Sopot (și el cu state mai vechi de serviciu), n-a reușit totuși pînă acum să-și asigure participarea unor «nume» de calibrul celor văzute de noi la Brașov. Nu cunosc «Orfeul» la fel de bine ca Sopotul, știu însă că și Dova, și Kalinka, și Eliane Dambre, laureate la Slantcev Briag, ne-au făcut o bună impresie la Brașov. Desfășurat într-un cadru natural deosebit de pitoresc, «Orfeul de aur» a prilejuit și afirmarea unor cîntăreți din țara noastră. În general «schimburile» de cîntăreți dintre noi și țara prietenă s-au dovedit deosebit de fructuoase.

Ne apropiem de sfîrșitul călătoriei noastre festivaliere. Să mai facem cîteva

FESTIVALURI... FESTIVALURI...

O mare vedetă, deși nu prea a participat la festivalurile tradiționale: Johnny Hallyday.

popasuri. Mai intii, Festivalul internațional de la *Praga*. Primele sale două ediții au avut loc in 1967 și 1968 și au prilejuit publicului cehoslovac intilniri cu invitați de prestigiu de peste hotare, ca Nice (Anglia), Cubby and Blizzards (Olanda), Mecki Mark's Men (Suedia). Cea de-a 3-a ediție s-a desfășurat între 14 și 16 aprilie 1971, intr-o sală ideală pentru un festival de o asemenea factură: Lucerna. Numai tineret, un public deosebit de exigent și, mai ales, avizat. Cele mai bune orchestre cehe (Blue Effect, Jazz Q, Flamengo) sau slovace (Collegium Musicum, Prúdy, Gattch) s-au confruntat cu grupurile de peste hotare: Omega și Neoton (Ungaria), formația lui Czesław Niemen (Polonia). Nivelul festivalului a fost deosebit de ridicat. În cele trei seri non-stop (de la ora 20 pină spre ora 24), precum și într-un concert suplimentar, pe 18 aprilie, am făcut cunoștință (sau am cimentat o cunoștință mai veche) cu muzicieni de primă mînă ca Czeslaw Niemen (pe cind, la Brașov, steaua nr. 1 a muzicii ușoare poloneze?), Ali Beladič (Gattch), Marian Varga (Collegium Musicum), Radim Hladík (Blue Effect), Pavol Hammel (Prúdy), Martin Kratochvil (Jazz Q), sau, in corpore, toți membrii formației maghiare Omega. Am remarcat excelenta sonorizare (Dynacord, cu același tehnician de la Brașov!), disciplina muzicienilor (au respectat cu sfințenie timpul afectat), organizarea excelentă (poster-uri, fotografii, reviste, discuri, partituri, texte distribuite de către tineri entuziaști). Am notat totul (și faptul că Supraphon și Panton, cele două case de discuri, s-au numărat printre organizatori) gindindu-mă la festivalurile noastre, cărora li se mai pot aduce, desigur, unele îmbunătățiri.

Ultimele rinduri ale acestei fără pretenții treceri in revistă le consacru, așa cum este normal, *«Cerbului de aur»*, festivalul *nostru* internațional. Fără a ne umfla prea mult in pene, trebuie să recunoaștem că puține manifestări de același gen au reușit să «demareze» atît de favorabil. Mai sint, desigur, multe lucruri de perfecționat, dar la orice lectură sintem izbiți de numele răsunătoare înscrise în cartea de aur a galelor hors concours: Juliette Gréco, Memphis Slim, Barbara, O.C. Smith, Charles Trenet, Alain Barrière, Ewa Demarczyk, iar Caterina Caselli, Gigliola Cinquetti, Hugues Aufray, Sergio Endrigo, Nicoletta, Rita Pavone, Marie Laforêt și alții au completat un tablou destul de colorat și, oricum, foarte atractiv. Am avut la fiecare din cele patru ediții vedete cu greutate (așa cum e și normal, au fost și «steluțe»), am avut și concurenți care și-au luat zborul sau și-au deschis mai larg aripile la Brașov. E drept, dintre ciștigători doar Jacques Hustin suportă cu adevărat cu cinste toată greutatea «Cerbului de aur». În schimb, dintre cei mai puțin îndrăgiți de juriu (ați văzut cum e cu juriul încă de la Sanremo, așa incit...) Frida Boccara, Roy Black, Helena Vondráčková, Dova, Julio Iglesias, Joe Dolan sau Koncz Zsuzsa sint excelent cotați pe piața internațională. De fapt, însăși prezența lor în concurs a ridicat nivelul acestuia. În pragul celei de-a V-a ediții, «Cerbul de aur» se prezintă ca un festival matur, cu un deosebit succes de public, care își cucerește un loc din ce în ce mai bun între manifestările muzicii ușoare din Europa.

UMOR de peste hotare

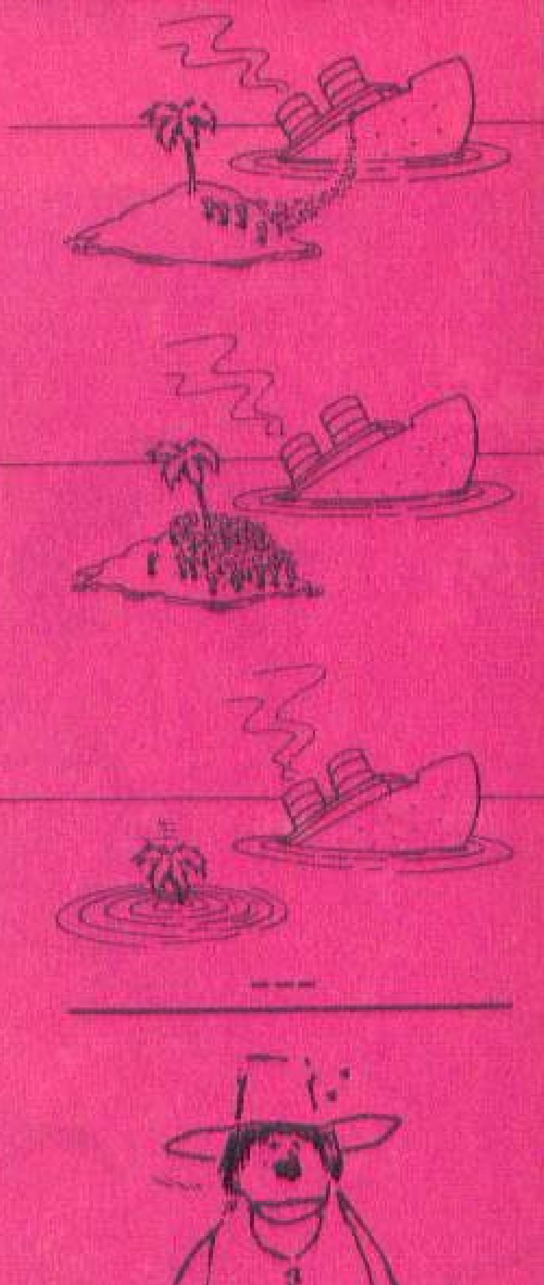

FESTIVALURI...
FESTIVALURI...

Alain Barrière

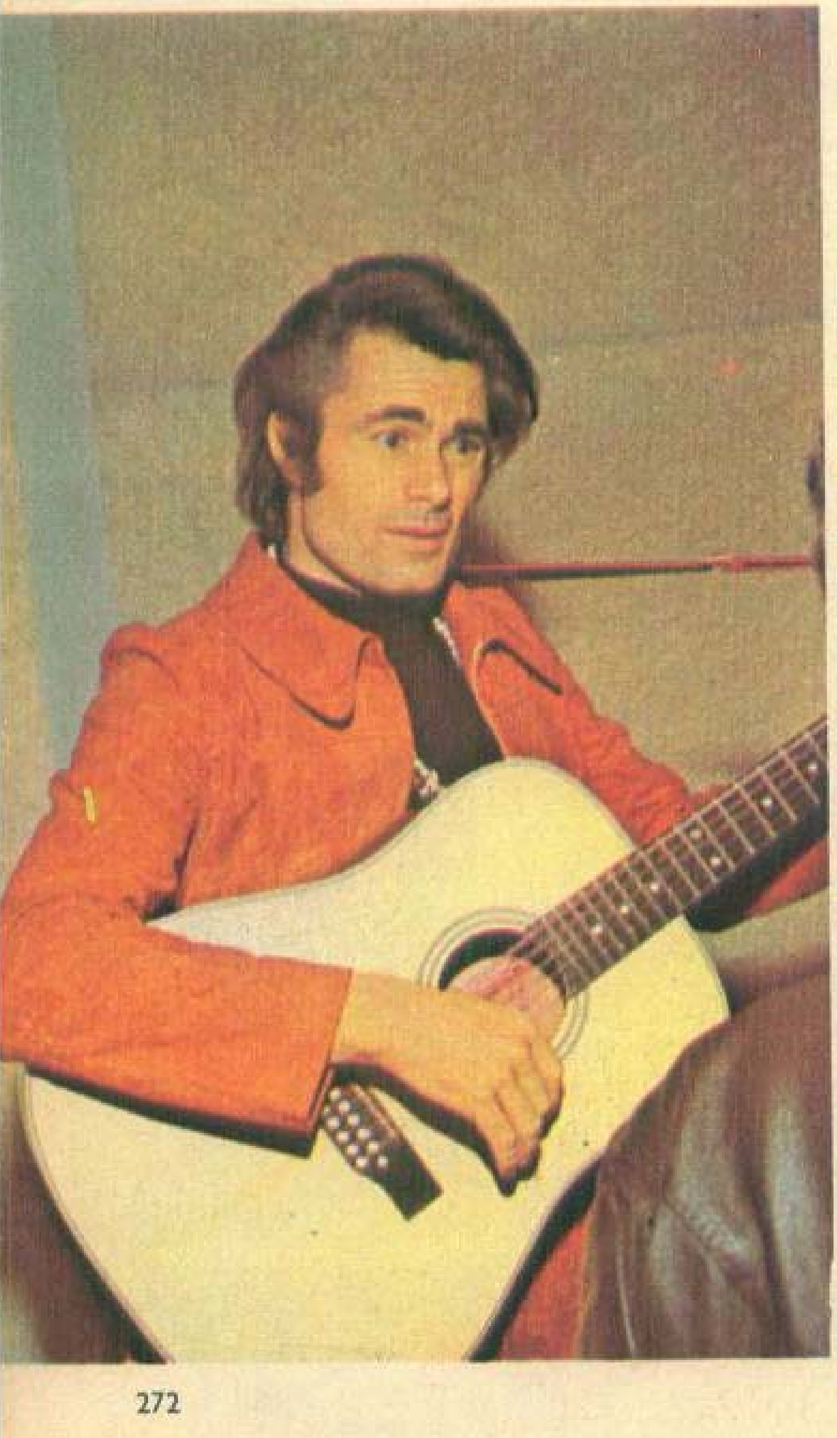

Jacques Hustin

EL-PONKO PLEACĂ ÎN CONCEDIU

de Sergiu ANDON

În preajma Anului nou, contabilul șef l-a chemat pe detectiv, i-a aruncat pe obraz conținutul unei sticluțe cu tuș verde și i-a zis:

— Ci!

El-Ponko trebuia să răspundă. Așa că a pus mîna pe o altă sticluță cu tuș, i-a deșurubat tacticos dopul, l-a împroșcat pe contabil și i-a replicat:

— Bî dî nî tî î dî bî.

— Nî mî pî. Si si a. Lî e li!

— Of, bine, fie! — a încheiat resemnat Ponko discuția.

Cititorii inițiați au descifrat, desigur, dialogul purtat între cei doi, după toate regulile conspirativității:

— Concediu! — îi zisese contabilul șef, verde în față.

— Bine, dar n-am rezolvat încă dosarul bacșișului — îi răspunsese Ponko, tot verde.

— Nu mă privește. Se sfîrșește anul. Legea e lege! Cu tot devotamentul profesional, El-Ponko n-a mai avut ce face și s-a retras pentru odihnă, deoarece oricît era el de mare, mî, în agenția de investigări, dî e dî, adică disciplină.

Ajuns acasă, maestrul a început de îndată pregătirile. A făcut rucsacul, a lustruit săniuța, a scris mare pe calendarul de birou „DE MÎINE NU MAI FUMEZ" și a aprins o țigară. Apoi a potrivit ceasul să sune la 4 și jumătate, l-a întors (cu fața la perete) și s-a culcat.

Noaptea a fost scurtă. Conform obiceiului, deșteptîndu-se, prima grijă a marelui detectiv a fost să se uite în agendă. Pe fila zilei figura un singur cuvînt: „Q".

— Aha!

Și fuga la gară.

— Vă rog, un bilet pînă la Poiana Mamaia.

— Ce-i asta? Nu există așa ceva.

— Zău?

— Poate... pînă la Poiana Constanța vreți să spuneți!

— Exact.

— N-avem.

— Ce n-aveți?

— Bilete.

— Vai de mine! Dați-mi fără loc.

— N-avem nici fără loc.

— Dați-mi la personal.

— N-avem nici la personal.

— Ce n-aveți, tovarășă, nu înțeleg?

— N-avem bilete, n-avem locuri, n-avem personale, n-avem nimic.

— Cum se poate așa ceva?

— Sînt foarte căutate. Măsura dumneavoastră se găsește greu.

— Măsură la ce?

— La bilete.

— Cum? Biletele se vînd pe măsură? — întrebă Ponko simțind că ochii îi devin cît pepenii galbeni.

— Sigur că da. N-ați mai călătorit?

— Mă rog. Dar cînd o să aveți?

— Cînd o să primim. Luna aceasta ori cealaltă, cel mai tîrziu la sfîrșitul trimestrului I.

— Bine, duduie, dar eu trebuie să plec astăzi. Mă înțelegeți? Astăzi! Sînt în ci, pardon, în concediu.

Impasibil la drama de la ghișeu, un megafon anunța plecarea trenului și ruga din inimă persoanele care au condus pe călători la tren să coboare din vagoane.

— Tovarășă, insist, faceți ceva, pentru mine!...

— Știu eu? Să văd, poate are colega. Dragă, nu cumva mai ai vreun bilet pe mărimea dumnealui?

Colega l-a măsurat pe Ponko din priviri, a scuturat compostatorul, a scos subversiv un cartonaș și l-a întrebat:

— Cît purtați?

— Habar n-am.

— Încercați-l pe ăsta, cred că vă vine bine!

Dar maestrul n-a mai stat la discuții. A înșfăcat biletul, a lăsat o sută întreagă la ghișeu și tuleo!

La ieșirea din hol, altă dandana. Vînzătorii biletelor de peron baraseră ieșirea. Pasagerii se îmbulzeau fără succes. Ceferiștii se arătau intransigenți.

— Ce-i aici, tovarășe, dați-ne drumul că pierd trenul!

— Cum să vă dăm drumul dacă la dumnealui nu corespunde?

— Ce nu corespunde, frate?

— Numărul biletului cu seria buletinului de identitate.

— Lăsați-mă pe mine, că al meu corespunde.

Și Ponko a început să-și facă loc cu săniuța, după ce strecurase în buletin o bancnotă de cinci lei. Controlorul a verificat biletul, a verificat buletinul și a rămas, probabil, să verifice și bancnota, pentru că aceasta a dispărut o dată cu exigența.

Normal era ca trenul să fi plecat. Dar nu plecase. Nu plecase pentru că impiegatul era ocupat. Fugea după

un curcan. În urmă, șeful reviziei de vagoane căuta să liniștească o găină ce-i cotcodăcea în brațe. Procesiunea era încheiată de omul care schimbă tabelele, cu o damigeană grea.

Curcanul a fost prins.

— Îl vindeți?

— Da de unde! De-abia l-am procurat.

— Și ce faceți cu el?

— Așteptăm acceleratul de Frecăței. Ne-a promis mecanicul că nu întîrzie. Așa că... de, avem și noi obraz!

— Cotcodaac!

El-Ponko a dat să aprindă o țigară, și-a amintit că nu mai fumează și a fluierat a pagubă. Drept răspuns, curcanul a început să hurluie iar găina a zburat printre linii.

— Ce ne faci, dom-le! Fugi și prinde-o, că de nu...

Dar detectivul n-a mai așteptat să afle ce se întîmplă. Era de mult în vagon.

Peste vreun sfert de ceas a văzut procesiunea ofrandelor trecîndu-i pe sub fereastră.

— Dacă le dăm, ce facem cu Frecățeiul? — întreba revizorul de vagoane.

— Are șeful un cartuș de țigări. Lasă să scăpăm de ăștia o dată!

Într-adevăr, cum au ajuns la locomotivă și au îmbarcat orătăniile, trenul s-a pus în mișcare. În urmă a zburat și paleta impiegatului.

Ponko se antrena cu săniuța pe culoar, cînd deodată trenul a oprit brusc, făcîndu-l pe maestru să alunece de la un capăt la celălalt al vagonului. Scrîșnet de frîne și geamantane în cap, nu glumă. Au rămas în plin cîmp vreo zece minute. Nici un călător nu se arăta la fereastră să vadă ce s-a întîmplat. Stăteau toți pe locuri, ca niște păpuși de ceară conștiente de inevitabil.

După o vreme a apărut un scriitor de vagoane (există asemenea scriitori) cu șapca în mînă. Trecea prin dreptul fiecăruia și pasagerii aruncau cîte o monedă în caschetă, la fel de impasibili ca și pînă atunci, temători parcă să nu se topească. Maestrul i-a imitat. Dar pînă la urmă curiozitatea l-a biruit. A început să întrebe păpușile din dreapta și din stînga despre rostul chetei, dar mumiile tăceau. Nici nu respirau. A găsit pînă la urmă, în vagonul restaurant, o păpușă intrigată care bombănea:

— E revoltător! Curată jecmăneală!

Ponko a recunoscut în persoana intrigatului pe un vestit tehnician stomatolog, așa că a cutezat să-l întrebe:

— Pentru cine s-au strîns banii aceia?

— Pentru impiegatul de mișcare din stația următoare, prin care avem trecere fără oprire.

— De ce?

— Ca să ne pună semnalul pe liber.

— Asta-i bună!

Furios la culme, El-Ponko a coborît din tren și a luat-o la fugă către clădirea stației. Cînd a intrat în biroul de mișcare, scriitorii de vagoane — se adunaseră mai mulți — tocmai răsturnau pe masă conținutul șepcilor și al căciulilor. Impiegatul și-a frecat mîinile și a început să așeze monedele pe categorii, în fișicuri.

— Nemaipomenit! Nemaipomenit! Așa ceva nu s-a mai pomenit!

De furie, marele maestru nu mai putea să închege nimic altceva.

— Ce dorești, omule?

— Ce doresc? Condica de sugestii și reclamații o doresc.

Impiegatul începuse să numere fisele de douăzeci și cinci de bani:

— ...Treișuna, treișdouă...

— Am cerut condica de sugestii și **re-cla-ma-ții!**

— E la casă.

— Unde e casa?

— Lîngă primărie.

— Și unde e primăria?

— Ieși matale în spatele gării și vezi că e o potecă. Pornești pe potecă, traversezi pădurea, mai mergi puțin pînă dai de o șosea, o apuci pe șosea la dreapta și numeri unu, două, trei, patru, cinci, al șaselea drumeag la stînga, cotești pe el, după un timp dai de o fîntînă, acolo drumeagul se ramifică în două, o parte face la vale, o parte urcă pieptiș dealul, dumneata o iei peste deal, cobori în altă vale, mai treci un deal, mai cobori o vale și cauți pîrtia vechiului funicular, urci pe pîrtie drept spre creastă, cînd ajungi pe creastă ții direcția spre apus, apoi mergi, mergi, mergi, mai mergi puțin pînă dai de o stînă părăsită. Acolo mai întrebați și dumneavoastră.

El-Ponko amuțise. Privea perplex cum impiegatul își rînduia monedele de trei lei.

— Cine e mai mare aici?

— Eu sînt mai mare. Ce s-a întîmplat, tovarășe? Ce neplăceri aveți?

Detectivul în concediu nici nu observase cînd a apărut în spatele lui un personaj scund și rotofei, cu căciuliță de schi.

— Dumneavoastră...

— ...Eu! Cu ce vă putem fi de folos?

— Uitați, el, adică dînsul, adică ăsta, a primit bacșiș. Tot bănetul de pe masă e strîns de la călătorii din trenul care așteaptă la semnal.

— Așa e, măi? Ai luat bacșiș? Măi, ție nu ți-e rușine?

— Da de unde, dom'șef!... Douășpatru, douășcinci...

— Măi, dacă te mai prind să știi că nu știu ce-ți fac! Te critic, măi! Auzi tu? Îți trag o mamă de critică de nu te mai vezi! Dar unde te trezești aici?

Bondocul, congestionat și devenit și mai rotofei de furie, s-a întors spre reclamant:

— Lăsați că-l aranjez eu!

— Bine, dar...

— Aveți dreptate!

— Eu ziceam...

— Sigur că da. Aveți perfectă dreptate!

— Numai că...

— Da, da, da. Așa e, cum spuneți dumneavoastră. Călătorii noștri, stăpînii noștri! Numai să știți că și ăsta e de vină.

Rotofeiul făcu semn cu ciucurele căciuliței spre mecanicul de locomotivă care apăruse și el modest într-un colț!

— Tu de ce-ai oprit, măi? De ce n-ai trecut peste semnal, dacă-l știai de ciubucar?

— Păi...

— Ni-mic! Dacă te mai prind că oprești la semnal îți tai eu calea trenului și nu te mai las să pleci de aici. Ne-am înțeles? Uite, chiar am o idee: drept pedeapsă, nu mai dăm drumul trenului.

Ponko a îngălbenit:

— Ei, lăsați-i! Iertați-i de data aceasta, că nu mai fac!

— Bine, dacă mă rugați dumneavoastră îi iert. Dar ce facem cu banii? Mai știți de la cine i-ați luat? Așa-i

EL-PONKO PLEACĂ ÎN CONCEDIU

că nu? Îi înregistrez eu și constitui cu ei un fond al comitetului de părinți.

— Ai cui părinți?

— Cum ai cui? Ai șefilor de gară, ai călătorilor, ai paznicilor c-un picior de lemn, găsim noi ai cui.

Edificat, Ponko s-a întors spre tren la braț cu mecanicul.

— Ce trebuia să mai stringeți bani? De ce nu i-ați dat găina sau chiar curcanul?

— Eho, de cînd nu le mai avem!

— Dar ce-ați făcut cu ele?

Le-am aruncat din mers acarilor de la stațiile precedente. Credeți că altfel altădată mai fac macazul? Ne bagă pe linie moartă.

Reîntors în vagon, El-Ponko s-a transformat și el în păpușă. O păpușă de ceară, cu săniuță.

★

Vitalitatea i-a revenit cînd a ajuns în stațiune. De la gară s-a dus direct într-o frizerie. De atîtea emoții îi crescuse...

— Părul?

— Nu, barba.

Frizerul l-a servit ca la carte. A ascuțit briciul și pe-o parte și pe alta, l-a săpunit și l-a răssăpunit, l-a ras fără să simtă, loțiuni, pomezi și pudre se succedau pe sub privirile clientului și de sub priviri pe obraz de parcă era manechin la cel de-al XIX-lea concurs pe țară de mîngîiere delicată a clienților, dotat cu cupa clubului „Progresul". La urmă a primit un bon și a fost invitat să meargă *singur* la casă. Cînd s-a întors, cu două monede de cîte un leu pregătite în palmă, frizerul mătura părul de pe jos. Detectivul vilegiaturist a dat să-i strecoare monedele în buzunar:

— Gî-hî-hî-hi!

— Ce ai, dom'le?

— De ce mă gîdilați?!

Ponko a coborît privirile nedumerit și abia atunci a observat marea, formidabila revelație a vieții sale de 33 de ani. Frizerul avea... buzunarele cusute.

Surpriza n-a fost mai mică de partea lucrătorului cînd a observat intențiile jignitoare ale clientului. Mai întîi s-a făcut la față ca o lavandă bună, apoi a rupt-o la fugă spre salonul de coafură. Ponko, după el. În ușa imperiului feminin, detectivul a avut o ezitare. Rămînea un pudic. Ezitare fatală, pentru că, pînă s-a hotărît să intre, urmăritul a și dispărut. Geaba l-a căutat Ponko pe sub toate căștile, geaba a încercat el coafură cu coafură să se convingă că nu sînt peruci, frizerul intrase parcă în pămînt.

Nu intrase în pămînt. Se făcuse mic de umilință și intrase în dulăpiorul de prim ajutor. Dar aceasta El-Ponko n-avea s-o mai afle. Acum se îndrepta grăbit cu geamantanele și săniuța către hotel.

— Vă rog, o cameră!

— Vai de noi! Nu ne-ați anunțat în prealabil sosirea!

— Și n-aveți nimic? Chiar nimic?

— Ba da, cum să nu, dar n-avem camere decît cu tapițerii albastre. Ne gîndeam că poate preferați mobilă și covor lila ori havan...

— Nu, nu... Mi-e indiferent.

— Dar știți...

— ... Bănuiesc.

— Tocmai! Ferestrele garsonierelor libere dau spre pădure. Ne temem să nu vă deranjeze foșnetul copacilor și ciripitul păsărelelor.

—Nu, mulțumesc pentru grijă, nu mă deranjează.

— Atunci acceptați camera 219?

— Da, da.

— Doriți să achitați anticipat?

— Poftiți banii.

— Vă mulțumim cu respect. Iată chitanța!

— Păstrați restul.

— Poftim?

— Am spus să păstrați restul.

— Care rest?

— Restul contravalorii.

— Bine, dar e restul dumneavoastră!

— Nu-i nimic. Pentru amabilitate.

— Tovarășe, drept cine mă luați? Asta este bacși...

— ...Spuneți-i altfel, dacă nu vă place cuvîntul.

— Tovarășe responsabil! Tovarăși pasageri! Colegi! Oameni buni! Veniți cu toții! Cetățeanul acesta m-a umilit grav, a vrut să-mi dea bacșiș.

Directorul hotelului, doi liftieri, portarul și debarasoarea de la bar au sărit primii în ajutor. Recepționerul plîngea cu sughițuri, ceilalți îl ascultau înmărmuriți. S-a hotărît pe loc convocarea unei adunări generale fulger a tuturor pasagerilor.

El-Ponko se simțea din ce în ce mai stingherit văzînd cîtă lume a deranjat. Ocupanții hotelului coborau în fugă și își ocupau locurile în holul mare, în care fusese improvizată sala ședinței ad-hoc. Care în pijamale, care în halate, în cămăși de noapte, cu scufe, cu săpun pe față, cu prosopul pe gît, cu dinți de aur, cu inima mîhnită.

Ședința a decurs dramatic. Au luat cuvîntul, rînd pe rînd, înfierînd fapta nedemnă a noului pasager, partea lezată, directorul hotelului, portarul în haine cu vipușcă și eghileți, delegatul pasagerilor de la etajul șase, un responsabil de moară aflat la tratament antiastenic și reprezentantul ospătarilor din restaurantul de vizavi, în care bacșișul fusese desființat cu 200 de ani înainte.

La urmă a trebuit să ia cuvîntul și vinovatul. Ridicarea lui în picioare a fost întîmpinată cu murmure, fluierături și tropăit din tălpi. Lipa-lipa, făceau papucii de casă ai pasagerilor. Tropa-tropa, făceau pantofii salariaților.

Prezidentul ședinței suna disperat din clopoțel încercînd să facă liniște. Nu reușea. Vacarmul era tot mai mare, dar și clopoțelul suna tot mai puternic. Ponko a închis o dată ochii și cînd i-a redeschis mînia adunării dispăruse o dată cu mulțimea și cu prezidentul. Nu mai suna decît clopoțelul. Era al ceasului deșteptător.

S-a dat jos din pat și a pus mîna pe telefon. L-a deranjat pe contabilul șef din pat:

— Poți să-mi faci ce vrei, dar pînă nu rezolv dosarul bacșișului eu nu plec în concediu.

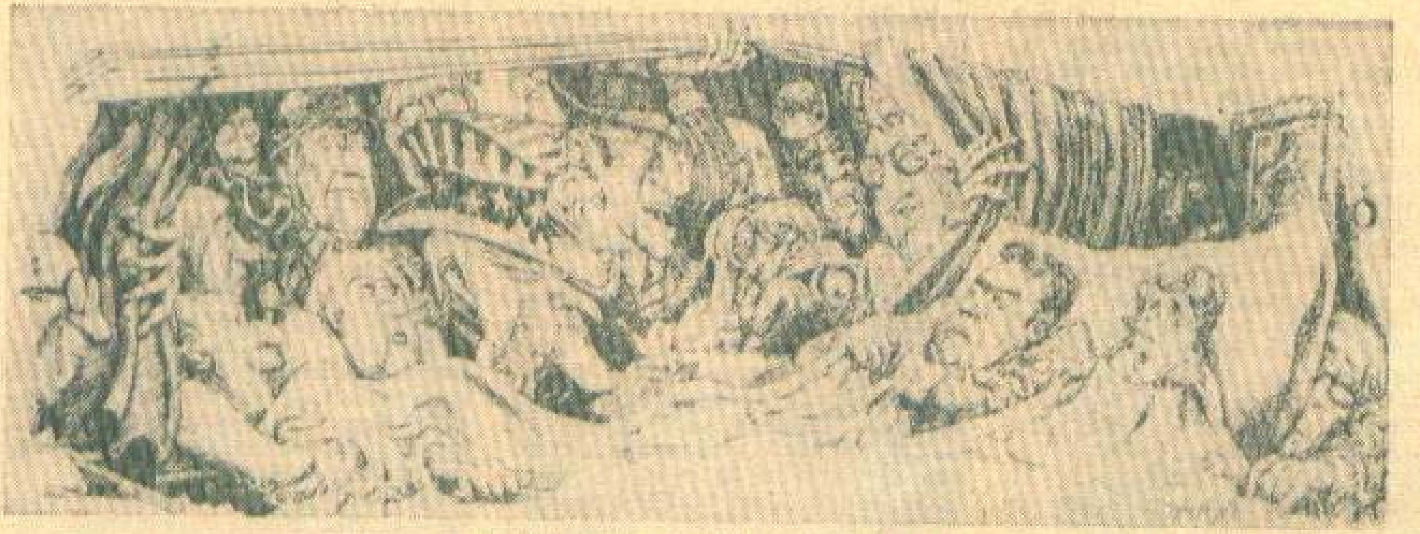

Asaltul asupra vieţii particulare a americanilor, redat sugestiv de desenatorul John Huehnergarth în revista „Newsweek", care publică un amplu reportaj pe această temă.

REȚEAUA INVIZIBILĂ A «INVESTIGĂRII TOTALE»

de Dic. BABOIAN

De la urmărirea şi fişarea electronică la „NO-KNOCK-POLICY". Cînd americanii descoperă invazia superpolițistă în viața lor particulară şi publică.

La început erau serialele palpitante ale spionajului industrial. Americanii le urmăreau ca pe adevărate westernuri, captivaţi de ingeniozitatea inventatorilor şi fabricanţilor de spioni electronici. Un nasture sau o floare la butonieră, un ceas de mînă ori o broşă minusculă, ba chiar şi o vişină sau o măslină puteau să servească, fără greş, pentru culegerea de informaţii ultrasecrete, dacă, bineînţeles, sub înfăţişarea lor banală era ascuns ochiul iscoditor al unui spion electronic. La o prezentare în circuit închis a unor modele-proiect de confecţii, în decolteul unei distinse doamne care urmărea cu blazare ostentativă şirul nesfîrşit de manechine se descoperă două... camere de televiziune. Printr-o desăvîrşită miniaturizare a instrumentului de spionaj, firma interesată să cunoască în cele mai mici detalii confecţiile ce urmau să le lanseze casa de modă concurentă îşi propusese să-şi asigure o transmisie TV în direct, pe cont propriu.

TÎLCUL UNEI PUBLICITĂŢI DEBORDANTE

Literatura de specialitate şi presa occidentală au furnizat tone de materiale în legătură cu spionajul electronic în diferitele ramuri ale economiei, mai ales în cele legate, direct sau indirect, de zona tabu a secretului militar. La un moment dat, la New York, agenţii serviciilor secrete au descoperit o instalaţie particulară de interceptare a convorbirilor de afaceri, conectată la peste 60 000 de posturi telefonice. Scopul urmărit de iscoditorii nevăzuţi era acela de a culege informaţii secrete care ar putea favoriza jocul lor la bursă. Publicitatea debordantă în jurul cazurilor de spionaj economic a fost sprijinită şi stimulată fără rezerve de poliţia americană, Biroul Federal de Investigaţii (F.B.I.) furnizînd pe bandă rulantă relatări ample în legătură cu fiecare scandal în parte. În cadrul unui veritabil „show" de mijloace electronice folosite de mari firme americane pentru spionarea concurenţilor lor, centrala poliţiei din statul Louisiana a prezentat publicului un crocodil împăiat, în interiorul căruia se afla instalat un emiţător complex de radio şi televiziune. Directorul unui mare concern american cunoscut ca un pasionat vînător de crocodili a primit în dar exemplarul împăiat, pe care l-a plasat, fără cea mai vagă bănuială, în incinta biroului său. Pînă la descoperirea crocodilului... troian, concurenţii au putut fi la curent cu fiecare mişcare, intenţie sau decizie a directorului amator de crocodili.

Cînd lucrurile au căpătat proporţii, în S.U.A. s-a constituit o comisie specială a senatului pentru efectuarea unei anchete aprofundate în problema expansiunii rapide a spionajului economic cu mijloace electronice, pe teritoriul Statelor Unite,

Este interesant de remarcat însă că în raportul final, prezentat în februarie 1965 de această comisie, nu se sufla nici un cuvînt despre un alt aspect, la fel de intern, al spionajului electronic, și anume cel al urmăririlor cu caracter politic. Nu s-a pomenit bunăoară că, în același an 1965, au fost interceptate și înregistrate (majoritatea de către F.B.I.) un număr de aproape 40 milioane de convorbiri telefonice. Comisia senatorială a prezentat presei pînă și plante decorative servind drept camuflaj pentru aparate de radio și televiziune (recepție și emisie), dar nici un moment n-a semnalat existența unei rețele invizibile de spionare totală a americanilor cu cele mai perfecționate mijloace de ascultare, înregistrare, fișare sau catalogare. Rapoartele confidențiale ale lui Hoover, omul care de 47 ani este stăpînul absolut al supermașinii polițiste americane purtînd însemnul F.B.I., au alimentat permanent dosarele și buletinele de informare ale Casei Albe și ale diferitelor organisme speciale, dar marele public n-a aflat multă vreme despre existența unui sistem intens practicat de „investigare totală", urmărind scopuri politice concrete. Sub paravanul sloganurilor insistent vehiculate despre „libertățile americane", „inviolabilitatea vieții particulare" sau „drepturile inalienabile" ale cetățenilor S.U.A., mașina de urmărire electronică se dezvolta tentacular, determinînd, așa cum l-a numit revista americană „Newsweek", un adevărat asalt asupra vieții personale, sub forma unui abuz generalizat și prin încălcarea principiilor fundamentale ale Constituției.

ÎNTR-O ZI UN SENATOR SE DESCOPERĂ... SUBVERSIV

Orice și-ar fi închipuit domnul James Mills, președintele Senatului californian, în afară de faptul că ar putea fi suspectat vreodată de F.B.I. Tentativa lui, întreprinsă mai în glumă, mai în serios, de a vedea dacă nu cumva numele său figurează pe listele negre ale Comisiei locale pentru cercetarea activităților antiamericane s-a soldat cu constatarea uluitoare că este trecut în rîndul elementelor subversive din punct de vedere politic. Nota explicativă în dreptul calificativului „suspect" indica laconic: *„Este abonat la ziarul «People's World»"*, o publicație cu orientare progresistă. Eforturile senatorului, descumpănit și indignat, de a se dezvinovăți afirmînd că citește ziarul incriminat ca o obligație în virtutea funcției și calității sale de personalitate politică nu au avut darul să-i modifice cazierul și nici să-l ferească de supravegherea ochiului nevăzut al F.B.I. Cazul guvernatorului Mandel, care a descoperit o instalație de ascultare în aparatul său de telefon, este la fel de concludent și, într-un fel, banal. Richard Paterson, guvernatorul statului Delaware, nu s-a mai mirat de loc cînd a descoperit într-un colț al biroului său inevitabilul aparat de ascultare. Glumele care circulă în S.U.A. pe tema urmăririlor electronice sînt gustate cu legitimă amărăciune de cei direct vizați. Printre ei se numără personalități politice ca senatorii McGovern și H. Hughes, care și-au exprimat în mod public convingerea că toate convorbirile lor telefonice — și nu numai acestea — sînt interceptate de organele speciale ale F.B.I.-ului, Pentagonului sau C.I.A. Scandalul a explodat ca o bombă atunci cînd liderul majorității democrate din Camera Reprezentanților, Hale Boggs, a denunțat amestecul brutal al F.B.I. în viața personală a americanilor. Arătînd că aparatul polițienesc al lui Hoover reeditează practici gestapoviste, Boggs a afirmat că cel puțin 70 de congresmeni sînt victimele interceptării ilegale a convorbirilor telefonice și în general ale unei urmăriri sistematice cu caracter politic.

Ceea ce a urmat dezvăluirilor congresmanului Boggs și mai ales ce-

▲ *Aceste femei de serviciu sînt colectoare prețioase de date și informații despre viața particulară a americanilor care le angajează. De fapt ele figurează pe statele de plată ale F.B.I și în exercitarea activității lor folosesc cu dexteritate aparatajul electronic de înregistrare a tuturor convorbirilor care au loc în casa, biroul, laboratorul pe care le „deservesc".*

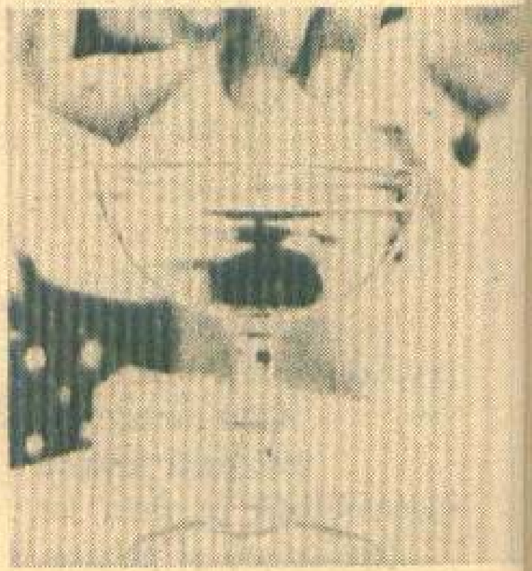

Într-un cocteil F.B.I., vișina sau măslina sînt minispioane electronice, iar scobitoarea — antenă de recepție și emisie. Și nu se poate spune că nu sînt aproape de sursele informației. ▶

▲ *Laboratoarele serviciilor secrete americane lucrează la analiza materialului colectat în cadrul operațiunilor de spionaj total.*

rerii lui exprese ca Hoover să fie destituit poate fi comparat cu o reacție în lanț. Numeroși congresmeni au aprobat fără rezerve atacul deschis împotriva spionajului politic și au cerut, la rîndul lor, inițierea unei anchete în legătură cu activitatea F.B.I.

Alarmat, guvernul a încercat să intervină prompt pentru localizarea scandalului. Prima reacție la declarațiile neechivoce ale lui Boggs a fost o încercare de a-l discredita prin respingerea *de plano* a datelor și dovezilor concrete invocate de acesta. Richard Kleindienst, adjunctul ministrului de justiție al S.U.A., a pretins chiar că probabil cei ce îl acuză pe Hoover nu sînt în toate mințile și a declarat — spre stupoarea generală — că în cei 47 ani de activitate sub Hoover F.B.I. n-a spionat nici un parlamentar...

CE SPUN FAPTELE?

Situîndu-se pe asemenea poziție vulnerabilă, de nesusținut, reprezentantul administrației republicane s-a expus unei serii de replici dintre care cea mai vehementă a fost aceea a senatorului democrat Edmund Muskie, unul din candidații potențiali în alegerile prezidențiale din 1972. Acesta a scos din servietă fotocopia unui raport al F.B.I. din care reiese că anul trecut Hoover a socotit oportun ca organele aflate în subordinea sa să supravegheze de aproape manifestațiile care au loc în S.U.A. împotriva fenomenului... poluării.

„Dacă F.B.I-ul supune urmăririi pînă și manifestațiile contra poluării, atunci care sînt activitățile ce n-ar fi cuprinse în dreptul său de a le spiona?" — a declarat E. Muskie. Și a adăugat:

▲ *Edgar Hoover — 47 de ani în F.B.I. și o convingere:* „Orice cetățean este un inamic sau delincvent potențial".

„Există oare un singur cetățean angajat în politică, care să nu aibă dosarul său la F.B.I?"

Dacă ar fi să se facă abstracție de copiii americani — deși în cazierele F.B.I. și numărul lor este considerabil — aproape întreaga populație a S.U.A. este cuprinsă în dosarele secrete întocmite de F.B.I., Pentagon, C.I.A. și alte organe. Cele 175 milioane de amprente digitale păstrate în arhiva F.B.I. nu reprezintă decît o parte din rezultatele activității lui Hoover; un compartiment special este rezervat fișării așa-zișilor adversari ai F.B.I., în rîndul cărora sînt trecuți fără mult discernămînt traficanți și oameni politici, infractori și criminali, alături de militanți progresiști. Potrivit unui sondaj de opinie, fiecare al patrulea congresman, ziarist sau om de afaceri se află sub urmărire prin interceptarea convorbirilor telefonice. Pentagonul, desfășurînd o activitate paralelă cu F.B.I., culege, la rîndul său, cu aceleași mijloace tehnice perfecționate, informații variate în legătură cu activitatea și atitudinea politică a unui număr de 25 milioane de americani, militari și civili. Pentru ținerea „la zi" a celor 25 milioane de dosare personale, aparatul Pentagonului a cules sistematic date și informații strict confidențiale în legătură cu viața personală, activitatea publică și vederile politice ale unui număr de peste 50 milioane de americani. Unul din agenții serviciului de contrainformații al armatei S.U.A., John O'Brien, a făcut dezvăluiri senzaționale în această privință. El a arătat că, în statul Illinois, Pentagonul a constituit o grupă specială de spionaj — așa-numita „Grupa 113-a" — care a reușit să culeagă, potrivit ordinelor primite, informații în legătură cu importante personalități politice, între care s-au aflat la un moment dat senatorii Adlai Stevenson-jr., Abner Mikva și alții. Ministrul de justiție american John Mitchell a recunoscut că numai în primele 18 luni ale administrației republicane au fost înregistrate 17 690 de convorbiri tele-

Senatorul George McGovern: „Toate convorbirile mele sînt interceptate".
▼

REȚEAUA INVIZIBILĂ

fonice, iar subcomisia senatorială a constatat că în 52 ministere și instituții administrative din S.U.A. sînt instalate aproape 5 000 de aparate de ascultare a convorbirilor telefonice.

Senatorul Sam Erwin, președintele subcomisiei drepturilor constituționale, a declarat următoarele: *„Orice persoană — fără a se face abstracție de cele alese într-un post oficial — care se opune sau nu susține activ politica guvernamentală în Vietnam sau care se află în dezacord cu politica internă a Administrației, sau care a fost în contact sau a simpatizat cu persoane avînd asemenea opinii face obiectul supravegherii serviciilor de informații militare"*. Spionajul total pe plan intern presupune ca în mod teoretic fiecare cetățean american să fie un candidat potențial la dosarul suspecților.

PENNSYLVANIA AVENUE 225

În primăvara anului acesta, Senatul american a zădărnicit numirea în fruntea Curții Supreme a S.U.A. a judecătorului Carswell, propus și susținut insistent de președintele Nixon. În cursul dezbaterilor aprinse în jurul acestei numiri s-a constatat că, deși comisia senatorială delibera cu ușile închise, Casa Albă cunoștea pînă în detalii mersul discuțiilor. După ce la început membrii comisiei s-au suspectat reciproc, unul dintre ei a angajat un detectiv particular pentru elucidarea cazului. În cele din urmă s-a descoperit că în biroul fiecărui membru al comisiei și în sala mare de ședințe oamenii F.B.I.-ului instalaseră microfoane camuflate.

Hale Boggs, în rechizitoriul făcut lui Edgar Hoover, a demonstrat că fiecare congresman în parte și toți laolaltă se află în raza de acțiune a aparatelor de spionaj electronice. Mai mult, Boggs a reușit să descopere pînă și locul unde a fost instalată centrala telefonică de interceptare, și anume în Pennsylvania Avenue 225, chiar în fața clădirii Congresului.

În fața acestei situații, calificată drept intolerabilă, congresmenii au trecut la acțiuni de autoapărare individuală și colectivă, căutînd să anihileze urmărirea polițistă cu mijloace adecvate, electronice. Astfel, mai mulți senatori și-au procurat un aparat original care, prin niște modulații sonore emise în intervalele unor convorbiri de cîte trei minute, reușește să anihileze interceptarea contactelor telefonice. Ceea ce nu înseamnă că Hoover a renunțat. Dimpotrivă, centrala din Pennsylvania Avenue 225 și altele au fost perfecționate, fiind în atenția vînătorilor de informații privind viața personală și cea publică a congresmenilor.

Înzestrată cu tehnică electronică, armata de 14 000 agenți și experți ai F.B.I. își desfășoară pe o arie tot mai largă activitatea. Operațiunile efectivelor speciale aflate la dispoziția Pentagonului și a C.I.A. sînt coroborate cu cele ale F.B.I., completînd tabloul „investigării totale". Invitat în fața comisiei senatoriale americane pentru drepturile constituționale, care efectua audieri privind activitatea de spionaj desfășurată de Pentagon în rîndurile militanților pentru pace și drepturi civile și ale unor personalități marcante, asistentul ministrului apărării pentru problemele de administrație, Robert Froehlke, s-a văzut obligat să admită că Pentagonul a început să organizeze acest tip de spionaj intern încă din 1967, atunci cînd au avut loc marile manifestații împotriva continuării războiului din Indochina. El a confirmat că între timp s-au alcătuit 25 milioane de fișe pentru cetățenii americani. *„Unul din opt americani, inclusiv președintele — a ținut să precizeze Froehlke — este fișat în evidențele Pentagonului. Un computer gigantic tip IBM 360/40 prelucrează în mare datele"*.

CEI CE BAT LA UȘĂ ȘI... MUSAFIRII DOMNULUI LAIRD

Sub presiunea opiniei publice scandalizate de spionajul „de sus în jos", exponenți ai F.B.I.-ului și Pentagonului au anunțat încetarea temporară a interceptării convorbirilor telefonice. Dar aceleași persoane oficiale au avertizat că vor relua activitatea de supraveghere dacă ministrul apărării va declara că există o amenințare directă împotriva legii și ordinii din partea organizațiilor care militează pentru progres și pace. Cum însă pretextele nu lipsesc niciodată, fie că ele se cheamă „Vietnam", „panterele negre", „trafic de droguri", „agitații comuniste", „excese pacifiste", și cum ministrul de justiție Mitchell ridică la rang de pincipiu interceptarea convorbirilor particulare considerînd-o drept un mijloc modern și lesnicios de supraveghere a maselor, înseamnă că într-adevăr suspendarea, și așa îndoielnică, a spionării electronice ar putea fi efemeră. În această lumină apare și mai explicabilă inițiativa domnului John Mitchell de a introduce o lege care conferă poliției dreptul de a pătrunde în orice casă, fără autorizație prealabilă, fără mandat de percheziție. Politica aceasta de a nu bate la ușă — *„No-knock-policy"* — deschide, după părerea celor mai buni cunoscători ai realităților americane, încă o portiță pentru înflorirea arbitrariului.

Acceptînd aparent jocul inițiat de autorități, un grup de adversari ai acceselor de spionită a întreprins recent o acțiune pe cît de spectaculoasă și ingenioasă, pe atît de bogată în semnificații. Într-o zi, locuința ministrului apărării S.U.A., Melvin Laird, a fost înconjurată, pe tăcute, de un grup de bărbați și femei desciniși parcă dintr-un captivant roman polițist. În cîteva minute, în fața casei au fost aduse telescoape, magnetofoane, aparate de fotografiat. Oameni mascați au început să urmărească de la distanță tot ce se petrecea în casa ministrului, cu telescopul sau cu alte mijloace. Între timp, asemenea unor agenți de poliție, ei cereau de la vecini și trecători referințe despre domnul Laird, imitînd ostentativ metodele F.B.I.-ului și Pentagonului. Spectacolul care a durat 40 minute a fost urmărit cu interes de ziariștii convocați de participanții la această originală formă de protest împotriva investigării totale. Musafirii domnului Laird au promis că vor reveni ori de cîte ori va fi nevoie.

Iar atunci cînd toată America a aflat că un grup de adversari ai transformării S.U.A. în stat polițist a reușit să pătrundă în arhiva F.B.I. și să fotocopieze documente compromițătoare pentru activitatea celor 14 000 de agenți ai lui Hoover, a devenit mai limpede, atît pentru Edgar Hoover cît și pentru Melvin Laird, că există și un revers al investigării totale.

ORI-CE-AR DREGE, ORI-CE-AR FACE...

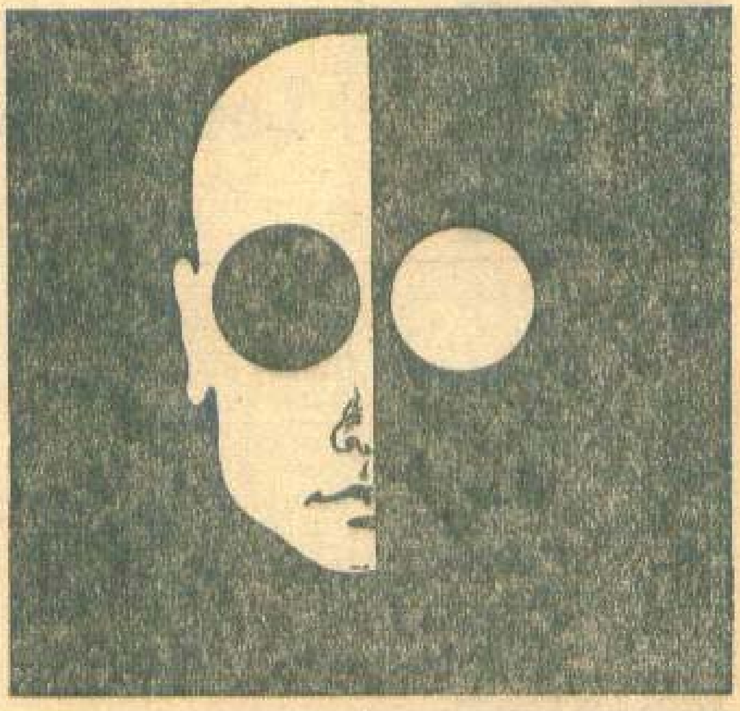

Trei povestiri adevărate redactate de
Sergiu ANDON

Ilustrații de Vasile OLAC

Caracterul în tot mai mare măsură accidental al unor manifestări de încălcare a regulilor de conviețuire socială consfințite prin norme juridice, aspectele tot mai izolate de nesocotire a obligațiilor și devotamentului cetățenilor față de societatea socialistă, a principiilor repartiției echitabile după aportul creator și după importanța socială a muncii fiecăruia, a drepturilor garantate de stat tuturor membrilor săi, nu implică și slăbirea combativității, a intransigenței membrilor societății noastre față de acest gen de abateri.

Fie că este vorba de reminiscențe ale mentalității vechilor orînduiri sociale în conștiința oamenilor — care, după cum se știe, evoluează mai încet — fie că este vorba de efectul unor lipsuri în procesul de educație în familie sau școală, de influențe nocive ale pseudoculturii ori de alte cauze, factorii care mai generează încălcările flagrante ale legii sînt de ordin subiectiv.

Acestor factori li se adaugă, la scara gîndirii individului, o eroare în plus: speranța că fapta ilicită sau autorul ei nu vor fi descoperiți, că adevărul nu va fi cunoscut. Nici un infractor cu discernămînt normal nu și-ar aduce la îndeplinire așa-numita rezoluție delictuoasă dacă ar admite ideea că va fi prins. Ei speră, mai mult sau mai puțin ușuratic, că vor scăpa de răspunderea penală.

Or, practica organelor de anchetă și justiție dovedește exact contrariul. Oricît de bine ticluită ar fi o infracțiune, comiterea ei nu este scutită de imperfecțiuni. În condițiile mediului social nefavorabil încălcărilor de lege și al bunei calificări a organelor însărcinate cu asigurarea ordinii de drept, practic nu există crimă sau delict perfect.

Este și ideea pe care o ilustrează cele trei cazuri pe care le-am selecționat din practica organelor de anchetă de-a lungul anilor.

Faptele povestite sînt strict autentice. Împrejurările de loc și de timp, numele anchetatorilor — de asemenea. Au fost modificate, prin anagramare, numai numele infractorilor. Nu de altceva, dar mîrșăvia faptelor comise nu îi îndreptățea să figureze ca eroi, fie și negativi, ai unor povestiri.

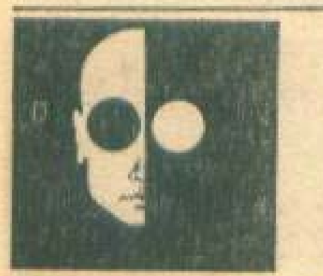

Loderodedode

La ora 19 și 13 minute holul hotelului „Lido" a fost traversat de cel mai puțin suspect pasager cu putință. Pe vremea aceea „Lido" nu avea rivali de talia „Intercontinentalului" și „Nordului", în rețeaua de cazare a Capitalei României domnea autoritar triumviratul împărțit cu „Athenée" și „Ambasador", deci pasagerul care traversa hotelul, cu paltonul său de culoarea cafelei cu lapte și pălăria verde cu boruri tari și întoarse era un client de vază. Dar nu și suspect. Un reprezentant comercial aparent corect, cunoscător al limbii române, ale cărui vizite durau puțin, cît impuneau tratativele, și care se întorcea pe meleagurile sale fără să schimbe o vorbă în plus, fără să atragă atenția prin ceva. Venea și pleca pe roțile unui Ferrari nervos și albastru, ar fi putut contacta de zeci de ori legături de-a lungul șoselelor, dar el făcea glonț drumul de la graniță pînă în București, nu se oprea decît la stațiile de benzină și parcă nu mînca nimic altceva decît kilometri.

Un om curios să-i studieze obiceiurile ar fi putut fi sigur că mîine dimineață străinul e programat la întreprinderea de comerț exterior — *totdeauna* se programa prin telex și sosea în ultimele 24 de ore — că nu a primit și nu va primi scrisori, telegrame sau telefoane, ar fi știut dinainte că va cina singur la restaurant, după care se va retrage cuminte și devreme. Nu are prieteni, nu are cunoștințe, nu trage cu ochiul, nu trage cu urechea și, mai mult ca sigur, nu se întîlnește cu nimeni înafara audiențelor oficiale.

Iată pentru ce domnul cu paltonul crem și pălăria verde închis putea fi cotat drept cel mai neutru personaj ce putea traversa holul hotelului. Probabil că de aceea nici măcar siguranța lui nu este ostentativă. Cu cel mai firesc pas trece pe covorul roșu, cu cel mai plictisit gest întinde cheia recepționerului, cu cel mai absent aer calcă pe lîngă portar, cu cel mai reflex gest deschide portiera, cu cea mai uzată mișcare își dezbracă paltonul, își scoate pălăria, le așază pe canapeaua din spate, se suie la volan și pornește. Pe cel mai scurt drum ajunge în dreptul magazinului „Fiat" de pe Calea Griviței, unde parchează. Coboară îmbrăcat în cel mai bleumarin fîș-fîș, avînd pe cap cea mai bască dintre băști.

— E clar! — murmură locotenentul Lipan, care-i urmărea.

★

Leo Bilec-Podolschi, născut Bilă, este un om tăcut și corect. Singura aventură pe care a trăit-o în viață a fost aceea a numelui. Tatăl său înnebunise la bătrînețe după o balerină din antractele de la Marna. Una — Cleo. Nume de artistă, se pare, existînd toate șansele ca — înainte de a îmbrăca pantalonașii cu paiete — frumoasa dansatoare să se fi numit Gheorghița. Chestia e că, din toată pasiunea, bătrînul Bilă a turnat un al optulea copil, tot în sînul familiei, pe care l-a comandat, zor-nevoie, să iasă fată ca s-o boteze Cleo. A ieșit băiat și l-a numit Leo. La armată, tînărul Bilă a constatat că *Bilăleo* nu merge de loc, astfel încît, lăsat la vatră, și-a schimbat urgent apelativul în acela de Bilec. Al doilea nume, Podolschi, a apărut o dată cu un Ford-Taunus, cadou de la o rudă de departe, plecată prin America înainte de război, căreia i-a mers prost ani de zile dar a început dintr-o dată să prospere și să trimită daruri celui de-al optulea copil al lui Goguță Bilă.

Leo Bilec-Podolschi a plecat de acasă cu mult înainte de ora la care străinul cu palton crem și pălărie verde traversa holul hotelului. A mers agale, oprindu-se pe la vitrine și privind deseori înapoi, pînă în stația de tramvai de la poarta cimitirului Sfînta Vineri. Acolo s-a pus să aștepte. Și așteaptă.

Un tramvai, două, trei, zece. Dar nimeni nu vine. Vremea rea, oră nepotrivită, stație neaglomerată, să tot vezi și să te cunoști cu rarii trecători. Numai că rarii trecători sînt și aceia grăbiți, n-au timp să-l privească pe răbdătorul personaj, iar el, din plictiseală, îi cercetează și îi urmărește cu ochii, scormonește colțurile întunecate cu privirea, fără ca ceva sau cineva să dea semn că ar avea interese în stația de la cimitir ori cu cel ce așteaptă în ea.

Tot atît de dezinteresat trece pe lîngă el și un tip cu fîș bleumarin și bască pe cap, venit dinspre magazinul „Fiat". Merge spre Podul Grant. Nici el nu reușește să-l clintească pe Bilec din stoicismul cu care privește defilarea tramvaielor. Tipul cu fîș s-a tot dus pînă aproape de pod, apoi se întoarce și mai trece o dată pe lîngă urmașul adoratorului de balerine. Dar Leo își pierde răbdarea și nu mai rămîne să aștepte. O ia spre Grant tocmai cînd fîșul se întoarce dintr-acolo.

Bizare sînt cîteodată potrivirile. Dacă cineva ar putea privi, de la mare înălțime, Calea Griviței pustie, ar rămîne mirat de acest nou și incomod joc de societate sau boală necunoscută transmisă de țînțari, ori coincidență pur și simplu, care face ca doi oameni în toată firea să măsoare același trotuar fără să se vadă, de la Podul Grant pînă la bodega de pe colțul străzii Caraiman. Vin unul spre celălalt precum doi cavaleri medievali în turnir. Dar cînd să se împungă cu lăncile lor nemiloase, se ocolesc fără să se bage în seamă, ca doi clovni ce nu reușesc să-și strîngă mîna.

Turnirul durează vreo treizeci de minute, după care cavalerii se depărtează definitiv, fiecare pe altă stradă, pustie și întunecoasă, fără să se fi împuns, fără să-și fi vorbit, fără să se fi văzut parcă. Ciudat e că, pe căi diferite, amîndoi ajung și intră în parcul neluminat din capătul străzii România Muncitoare.

— E clar — ar fi zis locotenentul Lipan dacă l-ar fi urmărit pe Leo Bilec.

Dar locotenentul Lipan nu-l urmărea pe Bilec. Pe Leo Bilec îl urmărea alt ofițer.

★

Istoria asta cu urmărirea nu e chiar atît de simplă cum pare. În primul rînd pentru că oamenii nu sînt urmăriți cu una, cu două, fără să existe temeinice motive și bănuieli,

fără îndeplinirea prealabilă a unei proceduri riguroase. (Numai în romanele polițiste de serie, cum se ivește un spion cu ochelari de soare, hop, după el, și omul care citește ziarul.) În al doilea rînd, pentru că dibuirea indivizilor cu conștiința încărcată nu e nici ea un lucru ușor. Nu există infractor care să-și treacă pe cartea de vizită articolul din codul penal cu care se joacă. În sfîrșit, suspiciunile o dată conturate și formele legale îndeplinite, urmărirea însăși e o probă dificilă de abilitate și perspicacitate pentru cel care o execută, o luptă strînsă cu precauția și cu viclenia răufăcătorului. Precauție care, după cum s-a văzut, și asta nu e totul, în cazul lui Bilec și al partenerului său a fost extremă.

Val Eterpanst l-a acostat prima dată pe Leo Bilec pe stradă. În acea vreme Val nu purta nici paltonul cafeniu deschis, nici fîș-fîșul bleumarin. Pur și simplu, pentru că era vară. Cu atît mai mult nu avea mania deghizării. Avea, în schimb, anumite interese ascunse. Realizarea lor presupunea găsirea unui complice.

Bilec, prin postul-cheie pe care îl deținea la întreprinderea de comerț exterior cu care comerciantul avea legături de afaceri, ar fi fost omul ideal. Se cunoșteau din timpul tratativelor oficiale. Eterpanst s-a hotărît să încerce cartea cea mare a racolării. L-a întîlnit „întîmplător" înafara instituției și l-a invitat la un restaurant.

Leo a respins energic propunerea. „Nu, hotărît nu—a spus el. Dacă totuși aveți ceva să-mi transmiteți, ne putem întîlni altădată, dar nu într-un restaurant". Ce, dragă Doamne, putea să transmită înafara cadrului oficial un partener străin, situat cu interesele sale comerciale de partea opusă a mesei tratativelor? Eterpanst a prins cochetăria și a realizat că omul care se depărta grăbit putea deveni complicele mult-căutat. A hotărît să-l „prelucreze".

Atențiile împărțite din politețe funcționarilor întreprinderii deveneau din ce în ce mai substanțiale cînd aveau ca destinatar pe tehnicianul Bilec, iar după ce darurile au început să depășească valoarea cadourilor dezinteresate, începură a-i fi strecurate cu discreție. Faptul că erau acceptate i s-a părut străinului de bun augur. După un timp i-a propus din nou o întîlnire. Leo i-a explicat cum poate ajunge la ora 7 seara pe Podul Basarab, urcînd dinspre Calea Griviței.

El a urcat din partea opusă. Și s-au întîlnit la mijlocul pasarelei.

Privind trenurile care ieșeau și intrau în Gara de Nord, Eterpanst i-a mărturisit prudentului Leo că dacă ar înlesni poziția firmelor „Voltaiso" și „Luboneiny" în tratativele cu statul român, în defavoarea intereselor acestuia, ar putea primi un comision de 1% din valoarea cîștigului firmelor.

— Ceea ce îmi propuneți dv. constituie o faptă foarte gravă. Vă dați seama cît risc. Procentul este deci prea mic. Mult prea mic. Doi la sută, mai merge.

Străinul a acceptat contrapropunerea lui Bilec și a ascultat în continuare condițiile de prudență impuse de acesta. Leo venise cu lecția învățată pe dinafară:

— Nu veți primi de la mine nici un cuvînt scris. Voi memora informațiile și veți proceda la fel. În cazul tabelelor complexe voi aduce la întîlnire cel mult o notiță volantă pe care v-o citesc, o copiați, iar pe a mea o distrug imediat. Întîlnirile vor avea loc în fața cimitirului Sfînta Vineri. E acolo o stație de tramvai mai puțin folosită seara. Putem observa ușor dacă sîntem urmăriți. Totuși, vom trece în prealabil de mai multe ori unul pe lîngă celălalt verificînd să n-avem vreo „coadă". După aceea porniți fără mine pe străzile cutare, cutare și cutare... Ajungeți într-un parc întunecos.

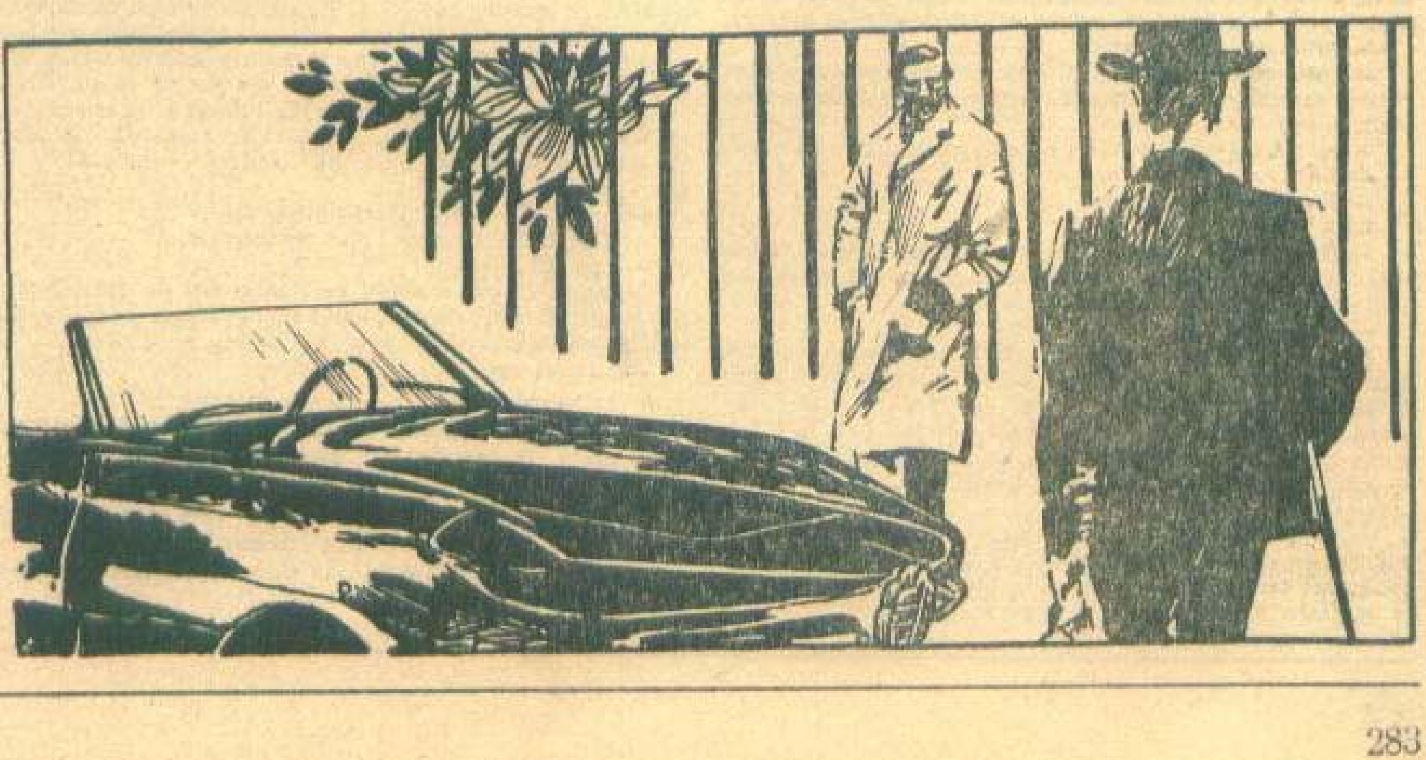

Loderodedode

Acolo mă voi apropia de dv., discutăm rapid şi ne depărtăm fiecare în altă direcţie.

— Daţi-mi, vă rog, numărul dv. de telefon.

— Pentru ce?

— Ca să vă anunţ cînd sosesc şi să stabilim întîlnirea.

— Ce vorbeşti, domnule? Nici gînd!

— Atunci?

— Transmiteţi din timp un telex prin care anunţaţi întreprinderii data sosirii, rugaţi să vi se rezerve cameră la hotel şi să fiţi programat la tratative în ziua următoare. Telexul va trece şi prin mîna mea. Voi şti să vă aştept în seara venirii, la ora 19,30, în locul pe care vi l-am indicat. Mai departe ştiţi ce aveţi de făcut.

Eterpanst părea descumpănit de atîta ingeniozitate într-o subversiune. Se linişti pe loc. Prudenţa excesivă nu-l putea decît apăra şi pe el. În plus, ea dovedea că omul din faţa sa are intenţii „serioase". Cutează să insiste:

— Dacă sosesc totuşi inopinat şi am nevoie urgentă de dv.?

— Mda! Fie! Memoraţi numărul meu de telefon. Să-l folosiţi numai în cazuri excepţionale. Faceţi apelul. Dacă-mi recunoaşteţi vocea, rostiţi următoarea parolă: „Alo, Mogoşoaia? Aici Valeriu..." Voi răspunde: „Bine, dar ai greşit". După care voi sosi în 30 de minute la locul ştiut.

— Şi dacă răspunde o altă voce?

— Închideţi fără să spuneţi nici un cuvînt şi repetaţi apelul după o oră. În caz că nu mă găsiţi nici atunci, renunţaţi.

— Nu vă supăraţi, dar parola îmi pare cam ciudată. Cred că mai curînd atrage atenţia decît conspiră.

— De loc. Numărul meu diferă numai cu o cifră de numărul Casei de creaţie a scriitorilor de la Mogoşoaia — 18 45 12. Sînt deranjat deseori din greşeală.

— Excelent. Ar fi bine totuşi dacă aţi găsi un sistem la fel de perfect şi pentru eventualitatea în care veţi avea să-mi transmiteţi, în străinătate, informaţii importante şi urgente.

— Ce fel de informaţii?

— Spre exemplu, rabatul minim pe care-l poate accepta partea română, într-o anumită comandă, faţă de ofertele concurenţei.

— Să mă mai gîndesc. Dv. nu mai aveţi nimic de spus?

— Nu...

— Nici despre comision?

— A... da!

— Îl depuneţi în străinătate în contul rudei mele Podolschi. Vă voi comunica la timp adresa lui şi instrucţiuni pentru „donaţiile" pe care urmează să mi le faceţi.

— O.K.

— Şi acum despre comunicările mele urgente... Voi aranja expedierea unor telegrame din partea întreprinderii către firma voastră. Pentru mai multă siguranţă voi manevra astfel încît să fie redactate de un alt salariat. Cele care vor purta menţiunea „pentru domnul Val Eterpanst" înseamnă că sînt mesajele mele; codificate, bineînţeles.

— Cum?

— Voi formula pretenţii în numele întreprinderii, dublînd rabatul pe care-l putem accepta. Dacă, spre exemplu, prin telegramă cerem un rabat de 10%, trebuie să înţelegeţi că, în realitate, partea română e dispusă să cedeze pînă la 5%.

— E bine.

— La revedere.

— La revedere, şi încă un amănunt. Cînd veniţi la întîlnire îmbrăcaţi ceva mai obişnuit pe la noi. Prea se observă de la distanţă că sînteţi străin. Dar faceţi asta numai după ce părăsiţi hotelul.

Precauţiile lui Leo Bilec-Podolschi s-au înmulţit pe parcurs. Zadarnic. Oricît de prudent s-a arătat, însăşi activitatea subminantă la care se înhămase trebuia să-l trădeze. Inevitabil. Chiar dacă un timp trădarea i-a rămas nedescoperită.

Onorariul trebuia justificat şi patronii mulţumiţi. Avînd obligaţia de serviciu să trateze diferitele oferte făcute pentru comenzile lansate de întreprindere, Bilec lăsa în mod deliberat în nelucrare propunerile altor furnizori. Cînd termenul de încheiere a contractului se apropia şi colegii lui de muncă intrau în criză de timp, Leo Bilec apărea cu soluţii „salvatoare", de ultim moment. S-a observat destul de uşor că aceste soluţii aveau un numitor comun: firmele „Voltaiso" şi „Luboeiny". Observaţia o dată făcută, n-a fost greu nici să se descopere că Bilec evita să trateze condiţiile oferite de alte firme, ba uneori chiar le falsifica în corespondenţa şi referatele pe care le întocmea. Semnele de întrebare începeau să se înmulţească în jurul lui şi conducerea întreprinderii a sesizat organele securităţii. Un sondaj sumar în lucrări a confirmat bănuielile. Şi cei doi au fost puşi sub urmărire. Probabil că niciodată nu se va şti cum a fost realizată urmărirea perechii Eterpanst-Bilec, urmărire neobservată de aceştia pînă în ultima clipă, cu toată circumspecţia şi atenţia lor.

*

Ultima clipă aparţine serii cu care ne-am început istorisirea.

Arestarea fusese hotărîtă, aprobările legale luate, totul pregătit. Echipa de filaj se afla în permanentă legătură radio cu coordonatorii acţiunii. Rămînea doar să se acţioneze fin, spontan, în secunda potrivită. Nici prea devreme, ca flagrantul să rămînă nesemnificativ, nici prea tîrziu, încît efectele surprinderii să fie anulate. Ora H trebuia să fie un minut, sau o fracţiune de minut. Cînd cei doi vor da să se despartă.

Intrarea lor în parcul România Muncitoare a fost semnalată, ca toate celelalte mişcări, grupului de comandă. Imediat au fost îndrumaţi în zonă alţi ofiţeri — anchetatori şi translatori.

— Loderode dode! Răspunde la apel.

— Aici Loderode dode! Sînt pe recepţie.

— Folosiţi terenul!

Comandă simplă. Simplu de transmis şi de recepţionat. Ofiţerii au „folosit terenul", adică s-au apropiat de Eterpanst şi Bilec pe neobservate.

— La revedere!

— La revedere!

Se despart. Cinci paşi la dreapta, cinci paşi la stînga.

— Stai! În numele legii, nici o mişcare!

— Stai! În numele legii...

Două grupuri se strîng în jurul celor care abia se despărţiseră şi se îndreaptă cu ei către extremităţile opuse ale parcului. Acolo îi aşteaptă maşini în care musafirii intră tăcuţi. Şi care se pun în mişcare.

O delapidare ca la carte

— *Cît ??*
— 211 531.
— *Mai spune o dată!*
— *Două sute unsprezece mii cinci sute treizeci și unu de lei.*
— *Imposibil!*
— *Am verificat și răsverificat.*
— *Tocmai ca la carte!... Formidabil! Nu poate fi decît o neglijență. O neglijență colosală.*

Și cuvîntul „neglijență" a început să facă ocolul birourilor și instituțiilor care ar fi trebuit să vegheze ori — după caz — să controleze, să îndrume sau să descopere la timp eventualele ilegalități din activitatea gestionarei librăriei din Oltenița.

Se spune că verbele sînt ca mierea. Probabil că lipicioase. Un astfel de cuvînt trebuie să fie și acela de „neglijență", din moment ce rostogolirea lui de pe un referat pe altul, dintr-un act de constatare într-altul îl îmbogățea cu argumente. Argumente care-l pudrau și-l întăreau, îi adăugau noi nuanțe și miresme, îi sporeau frăgezimea și îi înmulțeau proteinele, căpătînd încet aspectul unei găluști cu prune tăvălite bine-bine prin pesmet.

Ba că Neia Gocireiță — gestionara — nu recepționase marfa atent, ba că în magazin era dezordine, cărțile nu fuseseră păstrate pe titluri și prețuri, deci s-a putut înșela, ba că uneori o pusese pe maică-sa să vîndă (de parcă toate rudele s-ar fura între

Loderodedode

Imediat au fost asigurate locuința lui Bilec, bagajele și mașina lui Eterpanst, lucrările lui Leo de la birou. Examinarea probelor abia începea.

Ca și ancheta, minuțioasă și răbdătoare, cu slalomul întrebărilor de la un răspuns la altul, de la un învinuit la altul.

— Ce înseamnă, domnule Eterpanst, această notiță din agenda dv.: „Matyas Pince, ora 13—14, hotel Dunav, de căutat"?
— Nimic deosebit.
— Cum se explică o însemnare similară, la aceeași dată, într-o agendă a lui Bilec?
— A, da. Ne-am întîlnit la Budapesta. El se afla în tranzit spre Viena.

. . . .

— De ce v-ați întîlnit, domnule Bilec, cu Eterpanst, la Budapesta?
— De unde știți?
— Ne-a spus el.
— Am discutat perspectivele contractării unui izolant, texasbest de 1,8 milimetri.
— I-ați transmis informații secrete?
— Nu.

. . . .

— Ce înseamnă, domnule Eterpanst, însemnarea dv. „Tex. 18 = 12 sfr"?
— Nu-mi amintesc.
— Nu cumva era vorba de texasbest de 1,8 milimetri?
— De unde știți?
— Ne-a spus Bilec.
— Așa este.
— Trebuie să vă amintim noi și ce semnifică „12 sfr"?
— M-a informat că firmele concurente îl oferă la prețul de 12 franci elvețieni kilogramul.

— Mulțumim, domnule Eterpanst. Vă rugăm să citiți și să semnați declarația.

. . . .

— Mulțumim, domnule Bilec. Vă rugăm să citiți și să semnați declarația.

Am solicitat părerea asupra acestui caz colonelului de securitate Ioan Andreescu, unul dintre coordonatorii anchetei.

— Sîntem nerăbdători să ne satisfaceți o curiozitate: cum s-a ajuns la urmărirea lui Eterpanst?

— Foarte simplu. Era inevitabil ca „Bilec" să se trădeze. Trădîndu-și activitatea nelegală prin excesul de zel cu care urmărea satisfacerea intereselor anumitor firme, a fost pus sub urmărire. Prin urmărirea lui s-a ajuns la străin.

— Am impresia că infractorul Podolschi a dovedit totuși o abilitate ieșită din comun...

— Să știți că orice trădător de această speță își ia cele mai teribile și mai inedite măsuri de precauție. Hotărîndu-se să-și vîndă conștiința, el realizează gravitatea faptei, deci severitatea sancțiunii ce-l așteaptă. Speră, naiv, că nu va fi descoperit. Dar această naivitate nu-l împiedică să arunce în joc resurse nebănuite de prudență și de viclenie. Infractorii de care ne ocupăm sînt foarte puțini, dar abili. Trădătorul despre care ați scris era poate doar ceva mai închis în sine și mai calculat decît alții. Cu toate acestea nu putea rămîne nedescoperit.

— „Nu putea"... Înțeleg că vă referiți la gradul înalt de calificare al lucrătorilor de securitate.

— Și la aceasta. Dar activitatea lor, a oamenilor legii, e ușurată de condițiile în care eventualii trădători își desfășoară activitatea. Societatea în care trăiesc, organizarea locului de muncă, abnegația cetățenească a celor care îi înconjoară fac imposibilă activitatea infractorilor. El pot înșela o perioadă oarecare de timp, însă descoperirea activității lor ilicite este inevitabilă.

O delapidare ca la carte

ele), că facturase recartările după memorie, că primise în magazie persoane străine de gestiune, că atunci cînd s-a făcut curățenia generală a unității (o dată cu predarea gestiunii) în aceeași magazie, teatru al atîtor indicii de neglijență, s-au găsit numeroase sticle de băuturi goale, deci Nela ar fi împărțit lumina cărții cu ochii împăienjeniți... Unul cîte unul, popicele motivelor erau rînduite frumos la capătul culoarului.

Procurorul Ghibănescu și-a luat avînt și dintr-o singură mișcare le-a răsturnat pe toate, degajînd pista.

★

Dosarul ajunsese la procuror tocmai pentru că în cauză se făcea atîta vorbire de neglijență. Procedura penală prevede pentru această infracțiune competența de anchetă a procuraturii. E o garanție în plus că infracțiuni mai grave nu vor rămîne ascunse în acte de cercetare fugerite pe ipoteza de minimă rezistență.

— Aiurea! — își spuse Horia Ghibănescu, alcătuind fișa de anchetă. Povestea asta cu sticlele supte la locul de muncă miroase de la o poștă a desfriu. Chef, chefuri în magazie, iar acolo unde se chefuiește în preajma gestiunii nici banii pentru petrecere nu sînt luați de prea departe!

După aceea procurorul ridică celelalte popice doborîte și le examină pe rînd, unul cîte unul, ca pe niște minuni ale naturii.

— N-a recepționat marfa atent? Hm! Nepricepută, va să zică! Dar să vedem noi ce vechime avea dumneaei în funcție... Hoopa! Opt anișori! Opt ani numai la librărie... *Bun! Factura cu întîrziere recartările? Ia să notăm puțintel altfel problema;* de ce *recarta și factura cu întîrziere? Două la mînă! Trei la mînă: intrau persoane străine în magazie. Să verificăm:* care anume persoane străine frecventau magazia? *N-a știut să citească prețul cărților? S-a înșelat la vînzare? Prețuri scrise cu două cifre? E prea de tot! E prea de tot pentru o jumătate de an, cît a trecut de la ultimul inventar la care a ieșit bine...*

— Dar nu a făcut cheltuieli exagerate, tovarășe procuror! — încercă să-l convingă unul dintre promotorii ideii de neglijență. O casă de treizeci de mii... Pînă la două sute, rămîne atîta bănet nejustificat!

— Da-da... Dar vezi matale, cum poate o vînzătoare veche, care distribuie cărți cu prețul tipărit, să greșească de două sute de mii în numai șase luni?

— Se vede treaba că la recartări s-a păcălit. Periodic unitatea restituia cărțile nevandabile. E un prejudiciu scriptic.

— Numai că eu nu pot crede că locuitorii Olteniței sînt refractari la cultură.

— Cum adică?

— Dumneata n-ai privit desfășurătoarele vînzărilor? Situația pe zile a sumelor depuse? Nu observi ce „puțin" se citește la Oltenița?

— Păi... știm noi...

— ... Să știm!

★

Ca să știe, procurorul a cerut situația depunerii încasărilor zilnice de către noua *gestionară, succesoarea Nelei Gorireiță. A aflat astfel că locuitorii Olteniței nu sînt mai puțin culți decît ceilalți cetățeni ai țării. Sumele depuse se dublaseră o dată cu schimbarea responsabilei librăriei.*

Anchetatorul a mai cerut un desfășurător al aprovizionărilor. A ales cîteva titluri de succes, în special literatură istorică, documentativă, care se desface ca pîinea caldă, și a mai constatat ceva: vînzările raportate după intrarea unor asemenea volume, foarte căutate de cititori, nu atingeau cel puțin nici valoarea cărților nou intrate.

Și totuși lipsa era exagerată pentru 156 de zile lucrătoare cîte se scurseseră de la penultimul inventar.

— Asta înseamnă că prejudiciul se întinde pe o perioadă mai lungă. Dacă e așa, apar două întrebări: de cînd? și de ce nu a fost descoperit pînă acum? *Pentru a răspunde îmi trebuie un punct de sprijin.*

★

Punctul de sprijin a fost găsit printre rîndurile protocolare, aparent lipsite de interes, ale primelor formalități îndeplinite. Cele dinaintea *efectuării inventarului fatal.*

Cu ocazia acelui inventar, Nelei Gorireiță i se propusese să absoarbă și gestiunea depozitului de carte și papetărie. Ea însă a refuzat cu îndîrjire. Fusese dată chiar o decizie în acest sens, dar Nela s-a opus cu încăpățînare.

O delapidare ca la carte

— De ce? — s-a întrebat procurorul. Dacă a delapidat, știa că a delapidat. Dacă știa că a delapidat, știa că are lipsă în gestiune. Dacă știa că are lipsă, avea tot interesul să primească o gestiune suplimentară, eventual imaculată, cu banurile căreia putea mai ușor să-și acopere lipsa. Atunci de ce a refuzat atît de categoric?

Între timp, fișa de anchetă se transformase într-o rampă de lansare. Întrebările notate pe ea își luau zborul către lumea din-afară, se înscriau cuminți pe orbită, gravitau o vreme în starea de imponderabilitate a adevărului și reveneau lin, încărcate de răspunsuri și probe. În aceste condiții a amerizat și următoarea întrebare foarte simplă: „Cine frecventa magazia librăriei"?

Magazia librăriei fusese des frecventată de Nae Tăsilie, gestionarul depozitului de carte și papetărie. Niciodată cu mîna goală. Ori aducea, ori lua cîte un pachet cu cărți.

★

Naveta aceasta a pachetelor cu cărți reprezenta totuși o bagatelă în comparație cu un alt fapt, depistat de procurorul Ghibănescu de la pupitrul „rampei" sale de lansare. Investigînd tot ce putea fi investigat, ascultînd cu răbdare orice persoană care putea fi ascultată, cu speranța cunoașterii vreunui amănunt, el a aflat de la membrii componenți ai uneia dintre comisiile care efectuaseră de-a lungul anilor inventare la librărie un amănunt deosebit. În octombrie 1969, în timpul unei verificări a gestiunii, martora Mara Georgetin reținuse imaginea cîtorva stive de colete nedesfăcute în magazie. Trecînd, întîmplător, în ziua următoare pe la librărie, a observat, ușor contrariată, că pachetele dispăruseră toate. Subit.

Cercetînd din nou miraculosul desfășurător al depunerilor din vînzări, procurorul Ghibănescu a constatat că în zilele următoare remarcii Marei Georgetin librăria nu înregistrase nici o creștere miraculoasă a desfacerii.

— Credeți că pachetele fuseseră „împrumutate" din altă parte pentru ochii comisiei de inventariere?

— Știu eu!...

— Cînd au apărut ele?

— Au fost de la început acolo. Inventarul a fost inopinat. Noi înșine am primit misiunea în ultimele clipe, am sigilat imediat magazinul, n-a mai pătruns nimeni în el... Iar cînd am pătruns în incintă, împreună, toți membrii comisiei, am început cu magazia. Coletele erau acolo. Govireiță nu le-ar fi putut „împrumuta" decît dacă ar fi știut că facem inventar. Or, așa ceva era imposibil. N-avea de unde să știe!

Dacă avea sau nu avea de unde, rămînea de văzut. Deocamdată pe procurorul Horia Ghibănescu, obișnuit cu imposibilul, îl preocupa altceva: cine ar fi putut, eventual, să... „împrumute" Nelei coletele nedesfăcute?

Aceste colete nu puteau fi transferate decît dintr-un singur loc. Din singura gestiune similară din oraș.

★

Singura gestiune similară era cea a depozitului de carte și papetărie. Cercetîndu-i „biografia", procurorul a aflat că, de-a lungul anilor, gestiunea lui Nae Tăsilie evoluase, scriptic cel puțin, perfect. Toate inventarele au găsit gestiunea la milimetru. Fără minusuri și fără plusuri. Cu alte cuvinte, dacă ar fi să se ia după aparența actelor de inventariere, după ultima lor coloană, aceea a totalului, procurorul ar fi putut deduce că Tăsilie se dovedise foarte corect și atent. La fel de corect și de atent cum se dovedise pînă în ultimul ceas, judecînd după aceleași coloane, și Nela Govireiță.

Mirat de atîta precizie, ochii anchetatorului începură să scotocească printre coloanele frumos aliniate ale cifrelor. Înlăturînd vraja aridului, demolînd aparențele, acești ochi scormonitori au mai descoperit ceva. Ceva ce s-ar putea numi o inadvertență. În februarie 1970, din depozitul de carte și papetărie apăreau a fi ieșit către D.C.A. un mare număr de manuale școlare recartate. Or, conform evidențelor înscrise pe alte pagini ale situațiilor verificate de procuror, la acea dată nici nu începuse colectarea de la unități a manualelor școlare uzate. Ieșise... ceea ce de fapt nici nu intrase!

★

Ajuns în acest stadiu, procurorul desenă pe fișa-rampă de lansare trei omuleți ținîndu-se de mînă. Sub primul scrise „N.G.". Sub cel de-al doilea scrise „N.T.". Pe-al treilea îl încercui, apoi îi pironi fruntea cu un semn de întrebare.

E timpul să facem precizarea că fișa de anchetă este o ciornă-plan pe care procurorul își rînduiește problemele, ipotezele și sarcinile pe care și le propune în fiecare dosar, un act intern, de laborator mintal, pe care sînt admise ștersăturile sau jocul nervos al stiloului. Prezența celor trei omuleți nu reprezintă așadar un sacrilegiu comis pe acte sacramentale. Ea denotă în schimb că deducțiile procurorului Ghibănescu ajunseseră într-un nou stadiu.

Era clar că cele două gestiuni, aceea a librăriei și cea a depozitului de carte și papetărie, funcționaseră pe principiul vaselor comunicante. Un sistem clandestin de vase comunicante, la baza căruia Nela Govireiță și Nae Tăsilie montaseră robinetul căpătuielii. Dar nu puteau face asta de capul lor.

Cîteva noi întrebări ridicau problema unui al treilea personaj, cu rol de coordonator al infracțiunii. Cum altfel ar fi cunoscut cei doi cantitatea, respectiv valoarea cărților ce trebuiau transferate într-un anumit moment dintr-o gestiune într-alta? De la cine cunoșteau ei cu anticipație data inventarelor? Cum se desfășurau aceste inventare de nu au relevat lipsa la timp? În sfîrșit — care era sistemul final de regularizare a prejudiciului?

Răsfoind dosarele diferitelor revizii ale gestiunilor, anchetatorul a remarcat prezența frecventă în fruntea comisiilor de inventariere a merceologului Marin Flohilache. Reaudiind pe ceilalți membri ai comisiilor, procurorul a aflat că acesta se dovedise foarte activ în a efectua operațiunile de inventariere de preferință singur, mai exact, ajutat doar de gestionari. Ceva mai mult: dacă, întîmplător, el nu era numit în comisia de inventariere (cum s-a întîmplat în iulie 1968) își făcea de lucru pe lîngă cei împuterniciți și îi „îndruma" îndeaproape. Cum? Martorii nu-și mai aminteau. Își aminteau în schimb că, ori de cîte ori a avut ocazia, merceologul făcuse tot posibilul să amîne efectuarea verificărilor preconizate pentru librărie și depozit.

★

Venise vremea întrebărilor frontale.

Cu Nela Govireiță a mers ceva mai ușor. Librăreasa și-a dat repede seama că anchetatorul a prins firul, legenda neglijenței e spulberată și a simțit cum în urma ei porțile și portițele se închid automat. Nu mai avea pentru ce tăgădui. „Dimpotrivă — și-a zis ea — de ce să suport prejudiciul singură?!"

O delapidare ca la carte

Nae Tăsilie s-a ținut tare pînă la confruntări. Apoi a recunoscut. A invocat o dramă familială, a încercat să cucerească clemența anchetatorului, fără succes, iar după mai multe interogatorii răbdătoare a mărturisit sistemul tîcluit de ei. Aparent *perfect.*

Instigați de merceolog, infractorii speculaseră posibilitatea creării unor plusuri cu prilejul recartării stocurilor necandabile și lichidării lor prin livrare la D.C.A. Asemenea livrări se făceau la greutate. Cu bunăvoința merceologului și neatenția primitorilor puteau fi scăzute volume de valoare mai mare dar de aceeași greutate. În așteptarea fericitei scadențe, Nela și cu Nae se întreceau în a-și însuși contravaloarea cărților vîndute, iar în timpul inventarelor, anunțate din timp de Marin Flohilache, se acopereau reciproc prin „împrumuturi".

Flohilache însă s-a dovedit mai bățos. El lucrase cu mîinile altuia și nu înțelegea în ruptul capului să recunoască vreo participare. Ba chiar se arăta foarte indignat că e bănuit.

— Să-l confrunt..., să nu-l confrunt? De ce să-l confrunt, din moment ce simt că nici ceilalți doi nu mi-au mărturisit încă totul?!

Și procurorul a pus din nou mîna pe evidențele contabile. Îl obsedau rezultatele atît de bine potrivite ale inventarelor la depozit.

Coincidență: în perioada inventarului efectuat în decembrie 1969, apărea facturat către D.C.A. un număr mare de cărți, în valoare de 10 600 lei.

— Ei drăcia naibii! Tocmai atunci?

A fost verificată sinceritatea facturii. Vax. Cărțile nu ajunseseră la D.C.A. Ajunseseră, în schimb, fără acte de încărcarea gestiunii, la librărie.

Factura falsă purta trei semnături: Nela Govireiță, Nae Tăsilie și... Marin Flohilache. Sfînta treime a cărții din Oltenița.

Privind factura întinsă peste birou, ochii lui Marin Flohilache au luat, o fracțiune de secundă, aspectul bulbilor de ceapă, după care s-au retras rapid în orbite:

— Habar n-am. Nu cunosc. Nu e semnătura mea.

Fără să insiste, procurorul i-a întins un formular pentru probe de scris, pe care merceologul l-a acoperit cu patru coloane din prețioasa-i semnătură. Ca să fie mai sigur, anchetatorul a înaintat laboratorului de expertize grafice și alte înscrisuri cu semnături mai vechi și mai noi ale bănuitului, pentru comparație.

Experții s-au pronunțat fără echivoc: factura fictivă a fost semnată și de Marin Flohilache.

Primind rezultatul, procurorul Horia Ghibănescu a luat din nou în mînă fișa de anchetă, a privit-o, a așezat-o pe birou și a șters semnul de întrebare țintuit pe fruntea ultimului omuleț, scriind în loc „M.F.". I-a mai privit puțin cum se țineau de mînă, apoi a zîmbit, i-a înconjurat pe toți trei cu un cerc mare, roșu, după care i-a secționat cu un „X", tot mare, și tot roșu, ca un strateg pe harta victoriei.

Rezonerul cazului ne-a fost însuși procurorul Horia Ghibănescu, celebru ca sportiv (cititorii își amintesc, desigur, de portarul echipei de fotbal a clubului „Farul" din perioada promovării ei în divizia A), dar nu mai puțin celebru în breasla anchetatorilor:

— Credeți, tovarășe procuror, că dacă faptele ar fi evoluat „normal", conform calculelor celor trei infractori, puteau rămîne nedescoperite?

— Dimpotrivă. Activitatea delapidatorilor din Oltenița legise de mult din limitele normalului. Mă refer nu la „normalul" în sens social, ci în înțelesul tehnic, al reglementării activității gestionare. Legislația noastră financiar-contabilă este atît de meticuloasă, încît închide nu numai practic, ci și teoretic, orice posibilitate de fraudă, oferă posibilitatea descoperirii operative a oricărui prejudiciu.

— Atunci pentru ce se mai comit infracțiuni împotriva avutului obștesc?

— Întotdeauna ele sînt urmarea delăsării, neatenției, superficialității unuia dintre cei chemați să aplice legea, să vegheze în zona lui din mecanismul complex de apărare a avuției obștești.

— Asemenea condiții favorizante au existat și la Oltenița?

— Am spus — întotdeauna! Deci și la Oltenița.

— Doriți să exemplificați!

— Nimeni nu a verificat niciodată, prin sondaj, care sînt vînzările *reale* **ale librăriei. Era cunoscut faptul că, în pofida instrucțiunilor, gestionarul depozitului vindea cărți direct din unitatea de comerț cu ridicata, dar nimeni nu i-a interzis și nu l-a sancționa: pentru această abatere. Pentru alcătuirea comisiilor de inventariere s-a apelat la persoane slab calificate, de multe ori pur și simplu depășite fizic. Nu a fost respectat graficul inventarierilor, conducerea organizației comerciale acceptînd jocul merceologului. Chiar profilul moral al acestuia nu a fost analizat atunci cînd s-a hotărît promovarea lui din funcția de difuzor de carte, în exercitarea căreia provocase un debit de 4 000 de lei pe care nu l-a lichidat mult timp. Aș mai putea vorbi de neregularități oarecum „clasice" în asemenea împrejurări: organizarea recepției mărfurilor, scăderea lor etc., etc., etc.**

— Puteți să stabiliți o relație cu caracter general între scrupulozitatea îndeplinirii sarcinilor de către toți angajații și apărarea avutului obștesc?

— Această relație există, este fundamentală și absolută. E foarte simplu: dacă toți angajații respectă legea, îndatoririle lor de serviciu, intențiile infractorilor devin imposibil de realizat.

Oja fericirii lor

„Urmărirea penală a început ca urmare a sesizării dispariției suspecte a numitei Finciucălescu Anica".

Ziua de simbătă 6 iunie 1964 a fost o zi veselă pentru Anica Finciucălescu, zisă Ani, zisă Florina, zisă Iosefina. Dimineața s-a intilnit, a băut și a dansat în intimitate cu prietenul Dimi. După-masă s-a intilnit, a băut și a dansat în intimitate cu prietenul Lulu. Seara s-a intilnit, a băut și a dansat în intimitate cu prietenul Noni. Noaptea s-a intilnit, a băut și a dansat la prietenii unor prieteni pe care îi prezentaseră niște prieteni. A doua zi dimineața a adormit stoarsă.

S-a sculat pe la 11 fără nici un chef. Era duminică și nimic nu e mai searbăd decit duminica omului sătul de petreceri. A primit-o pe Greta Camarabaș, o amică modestă, urițică, ușor invidioasă, una care se simte bine să graviteze în trena strălucirii și plăcerilor prietenei frumoase, căreia paharul propriei vieți nu-i place și preferă să lingă lingurița alteia. Vine docilă, face curat, gătește, ascultă confidențele, aventurile, birfește, își ronțăie pe ascuns pizma îndulcindu-se cu intimitățile stăpinei.

Stăpina își unge absentă unghiile cu ojă. Tace. Greta șterge praful. Mingiie mobila cu cirpa. O mingiie cu cirpa și o dezmiardă în gind.

— Ți-ar trebui un covor mai frumos. Un persan nou.
— De unde știi?
— Ce?
— Că aștept bani pentru un covor persan.
— Îți cumperi, cu adevărat?
Ani nu-i mai răspunde. Își aruncă o rochiță pe ea și iese.
— Mă duc să dau un telefon.
N-au trecut nici zece minute și se întoarce.
— Unde ai fost?
— Am vorbit cu Mia.
— Atit de repede?
— I-am spus să vină cu magul. Să bem ceva și să ascultăm muzică.

Stă ce stă și coboară din nou în stradă. „De ce n-o fi venit Mia?" De la telefon se întoarce cu un bărbat. Miky. Cu capa și cu i grec.

Au rămas împreună, tustrei, vreo patru ceasuri, după care Miky a vrut cu orice preț să plece. Să meargă la meci. Ani a rugat-o pe Greta să-l conducă (să nu-l oprească vreun vecin!). Greta n-a vrut, și pînă la urmă a coborit tot ea.

Acestea s-au petrecut pînă în după-amiaza zilei de duminică 7 iunie, ora 16,30.

*

Sesizarea a fost făcută de Mia Jarobur în ziua de miercuri 10 iunie. Mia s-a prezentat la procuratura Capitalei și a reclamat că prietena ei Ani Finciucălescu i-a telefonat duminică la ora 16,30 invitînd-o să vină cu magnetofonul. Mia s-a executat, pentru a constata cu surprindere că Ani nu era acasă. Prietena ei, Greta, găsită în garsonieră, părea la fel de intrigată, deoarece Anica nu coborise decit pentru a-l conduce pe Miky și, deși trecuseră mai bine de două ore, nu s-a întors. Au mai așteptat-o alte două ceasuri, după care au presupus că prietena lor a făcut din nou una din acele fițe zănatice, cînd invita musafiri dar ea dispărea, chiar pentru mai multe zile, cu primul automobilist amator de aventuri.

Anica nu a apărut nici luni, nici marți. Mia a devenit tot mai îngrijorată, aflase că prietena ei a plecat numai în papuci; apoi și-a amintit că vara trecută frumoasa grupului s-a dus odată după țigări îmbrăcată doar cu un trenci și dispăruse două săptămîni, ca să se întoarcă mai veselă, mai bronzată și cu garderoba completată.

Miercuri Mia a început să simtă, cu instinctul ei de femeie, că ceva nu e în regulă. Îi dădeau griji în special relațiile Anicăi cu Dan Finciucălescu, un tip unsuros, pe jumătate soț, pe jumătate pește, frumos, gelos, furios și laș, cu care Ani rupsese legăturile în urmă cu două luni, dar el o tot urmărea și o amenința, dornic de îmbrățișări și de bani nemunciți.

Așa că s-a hotărît să sesizeze dispariția.

Dar nu putea oferi nici un amănunt concret.

*

Procurorul Victor Costea a efectuat primele investigații. Pentru început n-a reușit să constate decit contradicțiile dintre declarațiile Gretei Camarabaș, care susținea că Ani a telefonat Miei de două ori, o dată pe la ora 11.00, a doua oară pe la ora 13.00 — cînd s-a întors cu Miky — în timp ce Mia insista că, deși a fost tot timpul acasă, nu a primit decit un singur apel, dar nu dimineața sau la prînz, ci la ora 16.30.

Miky, găsit cu ușurință printre bețivii stabili ai restaurantului „Ciocîrlia", confirma că și-a părăsit proaspăta prietenă lîngă telefonul public, dovedea cu un cerc larg de prieteni că a mers în continuare la meci, nu știa dacă Ani — „da, parcă Ani o cheamă..." — a dat și la prînz vreun telefon; apoi a început să tremure și să se smiorcăie că el e nevinovat.

*

Inspecția garsonierei nu a oferit nici un indiciu că în cadrul intim al dispărutei s-ar fi comis vreo crimă. Scrumiere pline, sticle de lichior sleite, cești de cafea cu zațul înțepenit în arabescuri ce încearcă să cifreze trecutul și viitorul băutorului.

În sobă — scrisori rupte. Unele scrise și neexpediate: „... să știi Domnule că oi fi ieu redusă din unele puncte de vedere dar cu toate astiea numi mai plac copiii ci oamenii deștepți, așa că vezi ce faci..." sau „...dacă te simți cu... mai bin decît cu min de ce îmi mai arunci prafuri de gen ăsta în seris..." Altele primite: „... mă simt tare prost fără tine și sînt cu nervii întinși la maximum. Te visez noaptea..." sau „...cu ce drept îmi reți bani mei nerușinato..." ori „Consider că

ești o femeie imorală, impertinentă, lipsită de cel mai elementar simț de răspundere, mincinoasă — josnică — de aceea ești liberă...". Semnatari: Dan, Olteanu, Ștefi etc. Toate rupte și pe jumătate arse. Scrise de mînă sau la mașina. Cele bătute la mașină erau semnate LIUBA C/V.

Procurorii au sigilat garsoniera și au pus-o sub supraveghere. Înăuntru praful a început să se lase încet peste lucruri.

*

A trecut o săptămînă de cînd Anica Fineiucălescu petrecuse ultima zi al cărei program a putut fi stabilit. Din multele evenimente ce se produc într-un mare oraș, unul, intervenit în ziua de 13 iunie, a atras atenția anchetatorilor.

Pe strada Caraș există un teren cu containere ale salubrității. În ele sînt adunate temporar gunoaiele strînse pe străzile din centrul Capitalei. La intervale de cîteva zile sînt ridicate de aici și transportate în afara orașului. Cu prilejul unei astfel de operații, încărcătorii au observat un pachet mic dar greu, învelit în „Informația Bucureștiului". L-au desfăcut. Greutatea o dădea un pistol „Mauser-Werke", calibrul 7,65.

Expertizat, pistolul cu seria 888 802 a povestit că e încărcat cu cinci cartușe, iar faptul că pe țeavă conține ceva granule de pulbere înseamnă că a existat și un al șaselea glonț, care a fost tras de curînd.

Primind rezultatul expertizei, procurorul și-a convocat din nou colaboratorii:

— E timpul să ridicăm de la locuința disparutei toate impresiunile digitale.

— Credeți că vom avea nevoie de amprentele *lor?*

— Nu. Mă tem că vom avea nevoie de amprentele *ei*.

*

E găsit Dan Fineiucălescu. Da, e soțul ei; da, sînt despărțiți; da, a iubit-o; nu, n-a urmărit-o, nu-l mai interesează, e o mincinoasă și o stricată care l-a dus de nas. Dacă a tolerat viața ei imorală? Nu, n-a tolerat-o, credea că sînt bîrfeli. Dacă are serviciu? Cine, ea? Nu, n-are. El? Nu, n-are nici el. Din ce trăiește? Îi dădea ea bani, acum își caută de lucru. De unde avea ea bani? Din... Cum a acceptat așa ceva? N-a știut, nu și-a închipuit, el n-are nici o vină, zău, n-are nici o vină, n-a mai văzut-o de două luni...

— De la cine trebuia să primească bani pentru un covor persan?

— Habar n-am. Se vede treaba că tot de la ăla care i-a mobilat casa cît timp am fost eu în armată.

— Cine?

— Dactilograful de vizavi de dv., de la numărul 19.

Ciudat. Foarte ciudat. Multe anchete grele s-au întors pînă la urmă undeva, într-o zonă situată în spațiu aproape de anchetatori. Să fie sortit acestei fapte misterioase să se fi consumat pe un teritoriu atît de restrîns? Disparuta locuia (ori *locuise?*) pe Splaiul Unirii nr. 17, în fața Palatului justiției. Alături, la numărul 19, se afla locuința și biroul de copiat acte al soților Fruză.

Procurorul Costea a redactat ciorna unei cereri de chemare în judecată pentru injurie. Pe un nume oarecare, Maria Ionescu. A avut grijă ca din motivarea acțiunii să nu lipsească termenii: imorală, impertinentă, mincinoasă, josnică. I-a dat-o dactilografei de la criminalistică.

— Fii drăguță și du-te pînă vizavi, la biroul de copiat acte „Mariana", și cere să ți se bată asta în trei exemplare.

— Vai, se poate, tovarășe procuror? Dar v-o bat eu.

— Nu. *Dumneata* ești Maria Ionescu.

— Aha! Înțeleg.

— Încearcă să ți-o bată bărbatul din atelier.

Peste o jumătate de oră, dactilografa se întorcea de la dactilograf.

— Gata.

— Perfect.

— Are o „Erika". Veche. Dar bate bine moșul. L-am întrebat unde e doamna. Parcă văzusem altădată și o femeie acolo. Mi-a răspuns: cine? Soția mea? E în concediu la Predeal.

— Bine ai făcut.

Printr-o expertiză deocamdată sumară s-a stabilit că fragmentele de scrisori semnate LIUBA C/V au fost dactilografiate la aceeași mașină de scris marca „Erika" de la care a fost luat și textul de probă.

*

În schimb audierea lui Stan H. Fruză, dactilograful, chemat să dea relații despre raporturile lui cu disparuta, nu a adus nici un element deosebit.

A trăit într-adevăr cu ea. A și cununat-o cu Dan. I-a făcut numeroase daruri, inclusiv un ghiul de aur cu montură de diamante, cadou de nuntă. I-a mobilat casa. Dar în ultima perioadă de timp au întrerupt legăturile. S-a convins că e o desfrînată ce nu urmărește decît să-l stoarcă de bani. Roagă să nu afle soția lui aceste mărturisiri. Dînsa cunoaște că o ajuta pe fată, este de acord, însă își închipuie că e vorba de un

ajutor dezinteresat, ca de la naş la fină. Dacă i-a scris scrisori? Da, i-a scris. Ca să nu afle lumea, le semna LIUBA C/V.

— Duminică 7 iunie am lucrat cu clienţii pină la prinz, apoi am făcut o vizită unui cunoscut, bolnav in spital. M-am intors cu citeva minute inainte de ora 4, am stat puţin in uşa atelierului, cit am fumat o jumătate de ţigară „Aroma", apoi am incuiat şi am plecat la socri. Puteţi verifica.

Dar procurorul n-avea de ce să se grăbească să verifice tocmai acest aspect. Ce bază poţi să pui pe memoria şi pe sinceritatea socrilor? Preferă să mai intrebe:

— Pe Ani aţi văzut-o in acea duminică?

— Nu.

— Cit timp spuneţi că aţi stat in uşă?

— Două-trei minute. Cit am fumat o jumătate de „Aroma". Ba nu. Era „Snagov".

*

Pe Splaiul Unirii, in zona caselor cu numărul 17 şi 19 forfotesc jurişti şi justiţiabili. Avocaţii frecventează birourile de copiat acte, impricinaţii iau cite o gustare inainte sau după procese, majoritatea magistraţilor trec pe acolo in drum către casă. Stan Fruză, privind prin vitrină de la maşina lui de scris, recunoaşte de acum un om in plus. E procurorul Victor Costea, care trece către birou dimineaţa, pe la ora 7,30, şi pleacă acasă pe la 4, 4 şi jumătate, adică exact la 16, 31, zi de zi, cu precizie de guard.

Procurorul Costea il cunoaşte, la rindu-i, pe Fruză. Ii răspunde la salut, dialog mut prin vitrină, il compătimeşte in gind pentru cit fumează — mereu stă cocirjat peste maşina de scris, cu ţigara in gură — şi trece mai departe, gindindu-se la ce va mai aduce nou ziua de miine in cazul frumoasei dispărute. Alţi amanţi identificaţi, alte minciuni, alte alibiuri şi pină la urmă concluzia că nimeni nu cunoaşte nimic. Aripa increderii incepe să fîlfiie frint. Se strecoară perfid, tot mai insinuant, sentimentul decepţionant că ancheta nu se apropie, ci se depărtează de adevăr.

E ora 16,32 şi procurorul face cale intoarsă, ca o săgeată, către biroul său. „Să deschid dosarul... să recitesc primele declaraţii... Acolo... printre rinduri... simt că se ascunde adevărul!"

— Asta era! Sigur că da! Prezumţia e incă slabă, e şubredă, e subţire, dar simt că va sta in picioare.

Greta spune că Ani a dat două telefoane Miei. Mia declară că l-a primit pe... al treilea. Nici una nu minte. Nu ele mint. Ani minte. Adică, vai, a minţit. Telefonul era un pretext. Voia să intilnească pe cineva. Pe cineva care putea fi găsit pe aproape. Cit ai lipsi pentru un telefon. Cineva care să-i plătească covorul persan.

Procurorul pleacă din nou spre casă. Il salută ostentativ pe Fruză. Omul ăsta nu fumează niciodată in uşă.

*

Dintre toţi martorii posibili pentru a confirma obiceiurile dactilografului, martori pe care procurorul şi-i alege studiind viaţa străzii după-masa, atenţia i se opreşte asupra unui personaj modest insă deosebit de punctual. Lucrătoarea de la salubritate. A remarcat-o măturind in fiecare zi, la aceeaşi oră, jumătatea stingă a splaiului. E riscant, e puţin probabil să ştie ceva, dar o audiază. In anchetă trebuie speculată orice posibilitate.

De data aceasta posibilitatea se inchegă intr-o pojghiţă de certitudine. Femeia a lucrat duminică 7 iunie in schimbul II, l-a văzut pe dactilograf, l-a şi salutat — il cunoaşte, cum să nu, îi ridică din cind in cind gunoiul din atelier şi o răsplăteşte. Ce făcea Fruză? Stătea in uşă. Ca niciodată. Parcă ar fi aşteptat pe cineva. Pe cine? Nu ştie. Ea l-a văzut in uşă cind a trecut către Calea Victoriei curăţind trotuarul şi l-a găsit tot acolo cind s-a intors, măturind partea carosabilă.

A doua zi, un procuror cronometrează cursa lucrătoarei de la salubritate: douăzeci şi trei de minute.

Joi 25 iunie, cea de-a 15-a zi de la semnalarea dispariţiei Anicăi Fincincălescu, a fost aleasă de anchetator pentru marea incercare. De intuiţia criminalistului, de atenţia lui, de buna organizare şi calificare a muncii sale concentrate in această zi pe o singură miză depinde lămurirea neobişnuit de dificilului caz. In eventualitatea eşecului, totul trebuie reluat de la capăt, căutate alte cărări, care mai de care mai subţire şi mai intortocheată.

Stan H. Fruză e invitat la procuratură la prima oră. Spre surprinderea lui, este primit de un tinăr procuror, necunoscut pină atunci, care, răbdător şi politicos, chiar bonom, incepe să-l descoase despre toată povestea legăturii cu dispăruta, in cele mai mici amănunte. Incet-incet, discuţia s-a extins asupra intregii sale biografii, incit atunci cind a primit hirtie, toc şi cerneală, fiind invitat să repete totul in scris, Stan Fruză işi dă seama că va avea de aşternut zeci de pagini. Respirind greu aerul inăbuşitor — afară e o căldură toridă — ştergindu-şi mereu transpiraţia de pe frunte, de pe miini, dactilograful incepe să aştearnă rind după rind, calm, sirguincios, evident preocupat de lizibilul caligrafiei şi de echilibrul său interior, pagini tot atit de ordonate pe cit de sigur dăduse răspunsurile. Pentru că răspunsese foarte

Oja fericirii lor

sigur şi cu destul de puţine contradicţii. Explicabile şi acelea prin viciil ale memoriei.

Între timp, o echipă condusă de procurorul Costea îi percheziţionează metodic locuinţa. Şi trebuie spus că *metoda*, obligatorie în operaţiuni de acest fel, se impune cu atît mai mult în harababura ce domină camerele şi curtea interioară din spatele biroului de copiat acte „Mariana". Cîte un obiect de folosinţă îndelungată, un aragaz, o cadă sau un divan indică vag destinaţia încăperilor, păstrînd cîte o mică distincţie între aşa-zisa baie, aşa-zisa bucătărie sau aşa-zisul dormitor. În rest, cratiţe murdare, plăpumi vechi, scaune rupte, primusuri, terfeloage, rame de tablouri, umeraşe, case de bani miniaturale, coduri de corespondenţă comercială, topoare, baticuri, lemne de foc, se întrec, claie peste grămadă, să dea locuinţei aspectul de depozit de vechituri.

În tot acest infern al dezordinii şi murdăriei, un singur element este cert. Mirosul. Un aer fetid, greţos, care întăreşte perseverenţa şi meticulozitatea căutătorilor. Ei privesc, desenează, fotografiază fiecare colţişor, iau obiect cu obiect şi îl examinează cu atenţie, triază, notează, interpretează. Din sutele, din miile de lucruri şi lucruşoare, două atrag atenţia în mod deosebit. Primul este un topor foarte curat, atît de curat încît pe coada lui se observă chiar o răzătură recentă, semnul îndîrjirii cu care curăţitorul a înlăturat orice pată. Al doilea e un simplu cleşte din tablă, pentru jar. Spălat şi el, dar purtînd inevitabile urme de... grăsime.

Frapează încă ceva. Curăţenia podelei. Raportată la murdăria generală a imobilului, duşumeaua lustruită din bucătăria-baie sare în ochi. Cu atît mai mult cu cît curăţenia e făcută recent, de un bărbat a cărui soţie este plecată în staţiune. Gospodarul a întins şmotrul pînă la ultimul milimetru expus, pînă la baza pereţilor, pînă la canatul uşii, pînă la marginea grelei căzi de fontă, spre exemplu. Procurorul cere imediat ajutoare. Este adusă o echipă de muncitori manuali. Oamenii se opintesc, strigă „heei-rup!" şi saltă puţin cada neobişnuit de grea. Acolo duşumeaua nu a putut fi spălată. Acolo procurorul descoperă punctul de sprijin al ipotezei sale. O pată mică, mai mică decît o monedă, de culoarea ruginei. Dar nu este rugină. Este o mică prelingere de sînge uman.

Victor Costea freamătă. Caută febril ceva în jurul lui, ochii lui scotocesc infernul de obiecte şi aleg un lucru neaşteptat. O mătură lungă. Iese în curtea interioară şi cu coada ei palpează pămîntul, atent, înfrigurat, de parcă l-ar asculta cu stetoscopul. Încremeneşte. De surpriză, oroare şi încordare. O secundă. Ca un comandant înaintea atacului final. Aici, lîngă perete, în locul ferit de orice priviri din vecini, într-un dreptunghi de 1,70 0,80 m, sonda improvizată se afundă în pămîntul afînat. Nu mult. Şaptezeci de centimetri.

— Chemaţi imediat un medic legist.

Pînă la sosirea medicului legist, cu mîinile lor, cu degetele, cu linguriţe, anchetatorii şi ajutoarele lor încep cea mai fină prospecţiune arheologică desfăşurată pînă atunci pe

Oja fericirii lor

Splaiul Unirii. Este înlăturat și examinat pămîntul centimetru cu centimetru.

Sosește și medicul legist. Dar prezența lui e inutilă. Are numai valoarea de respectare a procedurii. Pentru că tot ce se găsește în acel mormînt improvizat sînt doar 4 unghii vopsite cu ojă, de care atîrnă 4 bucățele de dermă.

*

Au trecut 9 ore de cînd Stan Fruză a intrat în cabinetul de anchetă. A terminat de mult un top de hîrtie, procurorul cel tînăr le-a citit de cîteva ori, și-a tot făcut de lucru cu cîte un pasaj sau altul din relatările lui, a intrat și a ieșit de zeci de ori, a deschis conversații banale, a fumat, a zîmbit, a oftat, a tăcut și iar a zîmbit. Anchetatul simte că se așteaptă ceva, că se trage de timp. De ce oare? Nu vrea să ghicească. Alungă orice gînd care-l apropie de un răspuns cît de cît firesc. Între timp coridoarele aripii din spate a Palatului justiției s-au liniștit. Fruză se blestemă că a uitat ceasul acasă, dar trebuie să fie tîrziu, orele de program s-au încheiat. Iar el mai așteaptă. El, procurorul cel tînăr și încă cineva, vreun șef la care se pare că acesta merge mereu să-l consulte.

Lumina scade. Atmosfera devine și mai apăsătoare. Prin fereastra deschisă se zăresc norii negri de vară ce au acoperit dintr-o dată cerul.

Ușa se deschide brusc și intră Victor Costea.

— Să trăiți, to'arășu' procuror!

— Noroc!

„Mi-a zis „noroc". Înseamnă că nu e nimic grav. Fleacuri! Uite-l cît de încruntat a luat declarația și o citește. Încearcă zadarnic să pară degajat. E crispat. Acesta este adevărul, e crispat, știe ceva, Doamne, cît mi-e de frică".

Inima nu îi mai bate în piept, ci în timpane. Cît ar da ca declarația să fie fără sfîrșit, procurorul să nu mai termine să o citească niciodată.

Dar a terminat-o.

— E... bbbună?

Nu-și dă seama dacă a rostit o întrebare sau a înghițit un bulgăre de rășină.

— Am... uitat... ce-va?

— Da.

Simte că iar va înghiți un cioț de rășină. Preferă să tacă și să se ridice în picioare. Automat, necontrolat, neavînd ce face altceva. I se pare pentru moment că procurorul se gîndește în cu totul și cu totul altă parte. Dar nu, vocea lui se aude neobișnuit de calmă, aproape mieroasă.

— Da, da. Ai uitat ceva...

— Ce anume?... Vă rog să mă scuzați...

— Ai uitat să ne spui cum ai împușcat-o și cum ai dizolvat cadavrul.

Stan H. Fruză se reașază moale pe scaun.

Un val de aer rece bufnește geamurile înlături și pe crestele de tablă ale curților interioare începe să bată darabana cu un milion de degete, ploaia grasă, de vară. Aversele se aruncă peste oraș cu furie alungînd oamenii sub streșini, cărînd pe lîngă rigole nimicurile vieții, spălînd pămîntul de urme, ferestrele de lumină și aerul de mirosuri și de praful care s-a tot ridicat și așternut o dată cu scurgerea timpului

Criminalul și-a primit pedeapsa meritată. Au trecut ani, Victor Costea, unul dintre cei mai buni criminaliști ai procuraturii a încetat din viață. Vorbesc despre el cu venerație toți cei care l-au cunoscut în ipostaza de atent și meticulos apărător al legalității. Ne-a vorbit, oferindu-ne în același timp precizările cuvenite asupra dosarului Fruză, procurorul Vasile Grebleа, care în timpul anchetei a asigurat asistența de specialitate în numele Procuraturii generale.

— A fost un dosar complex...

— Da. Cu cît un caz este mai dificil, cu atît organele de anchetă concentrează mai masiv mijloace tehnico-științifice, potențial de gîndire și de experiență. Astfel aflarea adevărului este întotdeauna asigurată. Dosarul de care v-ați ocupat a cunoscut mult mai multe etape, a cuprins mult mai multe probe, inclusiv numeroase expertize de specialitate decît cele care pot fi menționate în spațiul unei povestiri.

— Am lăsat neelămurit amănuntul foarte important al celor patru unghii. Pentru ce s-au găsit acolo, de ce numai patru unghii, ce a divulgat acest amănunt și cum au fost valorificate ca urme?

— Asasinul și-a împușcat amanta duminică 7 iunie, în locuința lui, acoperit de zgomotul făcut de trecerea unui tramvai. Apoi a îngropat-o în curte. După 14 zile, văzîndu-se cuprins în cercul bănuiților, cu un sadism greu imaginabil, a exhumat într-o noapte cadavrul, l-a secționat și l-a dizolvat în sodă caustică. Această operație diabolică i-a luat 11 ore. A vărsat lichidul în canal, iar oasele le-a împachetat și aruncat în Dîmbovița. Din cele cinci colete macabre, unul a putut fi găsit și recuperat de la locul indicat de vinovat. Expertiza antropologică a confirmat că resturile erau oasele gambei stîngi a dispărutei. Cu toate aceste măsuri supraomenești, mai corect — subomenești de a șterge urmele infracțiunii, el n-a observat că patru unghii se desecomaseră și rămăseseră la locul îngropării. Aceste resturi au fost și ele foarte prețioase pentru anchetă. S-a comparat, prin expertiză chimică, oja de pe unghii cu oja găsită în casa dispărutei (în treacăt fie zis, dăruită chiar de asasin). Erau identice. Au fost relevate impresiunile fragmentelor de dermă și ele au corespuns cu amprentele ridicate de pe obiectele casnice ale victimei. Aceste probe s-au abătut de la început ca niște ciocane uriașe asupra vinovatului, determinîndu-l să mărturisească totul.

— Ce fel de individ era el?

— Cine? Asasinul? Un tip cupid, afacerist, pe care banul, după care alergase o viață întreagă, îl transformase în cel mai întunecat egoist. Cheltuise enorm cu amanta lui, o ridicase din noroi, cum îi plăcea să spună, ajunsese s-o considere proprietatea lui. Nu se putea împăca cu gîndul că această proprietate îl înșală, nu-i justifica prin supunere oarbă investițiile. Infidelitatea amantei îl orbea de furie. A lichidat-o fără remușcări, cum ai sacrifica un animal neascultător. Vă dau un singur amănunt: după asasinat S. H. F. nu a pregetat să scoată de pe degetul victimei și să-și recupereze ghiulul de aur cu montură de diamante pe care i-l dăruise la nuntă.

— Nu putem numi o asemenea crimă — pasională.

— Crima e crimă. Mi-e greu să alătur acestui termen cuvîntul pasiune. Dar nu e un omor cu mobil erotic. Erotismul a fost doar fundalul acțiunii. Uciderea a fost epilogul exacerbat al unor legături dintre doi oameni descompuși moral, fiecare în felul lui.

vedetele și copiii lor...

de Sanda FAUR

Pînă a nu se tulbura apele și a se sparge tiparele prejudecăților, în teatru junele prim rămînea june prim chiar și după ce-și cănea mustața, ingenua o interpreta pe Julieta pînă cînd devenea o tînără bunică, iar cocheta zăpăcea mințile și după vîrsta pensiei. O, dulci vremuri ale candorilor teatrale de altădată! S-au topit ca și zăpezile din anii trecuți. Junii primi nu mai sînt azi juni primi ci visează la roluri mefistofelice, Julietele devin scorpii neimblînzite iar duenele aspiră la Oana din „Apus de soare". Totul s-a zdruncinat într-o lume teatrală fără dogme, totul s-a prefăcut în contrariul său în acest univers în care adevărurile țîșnesc din mucava și fiecare actor dorește să-și schimbe genul, folosința, rolurile.

Pentru un singur gen de roluri actorii își păstrează preferințele cu consecvență. Într-un singur fel de roluri actorii folosesc toți aceleași mijloace de expresie. În fața unui singur gen de rol manifestă toți aceleași slăbiciuni: rolul de părinți. Și Iago, și Ofelia, și Haiducul Șapte-cai, și Mihai Viteazul, și baronul Münchhausen se dovedesc o apă și-un pămînt în fața acestui rol pentru care nu trebuie să aștepte un text scris de alții. Vedetele și copiii lor, iată subiectul reportajului fotografic ce vi-l oferim în paginile următoare.

Relațiile, absolut cordiale pînă atunci, între tată și fiică s-au asprit de la „Dacii". Oana nu l-a iertat în ruptul capului pe Amza Pellea că l-a ucis cu atîta cruzime pe Pierre Brice. Nu l-a iertat nici cînd l-a revăzut pe Brice viu și nevătămat la alte filmări. Pentru că Oana își păstrează și acum, la cei venerabili 10 ani ai săi, candorile și credința în povestea de pe ecran. Cu toate că l-a însoțit — împreună cu mama — pe capul familiei la filmări de cînd abia începuse a vorbi și a văzut cum se face, din bucățele de minciuni, orice poveste cinematografică. Oana acceptă convențiile. Le intuiește rostul. Oana a acceptat să fie, în filmul „Puterea", fetița lui Lazăr Vrabie și nu fetița tatei, pentru că tata n-avea copii în film.

Oricum, pentru Oana filmul este doar o meserie. Pentru că pasiunea ei, imensă, absorbantă, e alta: caii. Oana a învățat să călărească pe caii „Haiducilor", și de atunci are un singur vis: să devină călăreață de circ. Sau jocheu, dacă s-o putea. Sau orice altceva ce-ar ține-o în preajma acestor năzdrăvani care mănîncă jeratic și zboară spre lună.

vedetele și copiii lor...

În casă, ordinea o ține Florin. Florin cel mic: la trei ani și jumătate el supraveghează cu pedanterie ca fiecare lucrușor, fiecare jucărie, fiecare bibelou să se întoarcă exact la locul său. „Măcar în asta să-mi semene mie", se tînguie (dar cine o crede?!) Tatiana Iekel, mama. Mama model. Mama totală. „În rest, e taică-său în întregime". Adică Florin cel mare, Florin Piersic. „Poftim spre confruntare pozele: amîndoi, mici, sînt numai rotunjimi, cîrlionți și poftă de joacă". E drept, de cînd e haiduc și urcă pe șapte cai, Piersic a dat jos tot ce se putea de pe un eșafodaj de 1,90 înălțime. Florin cel mic n-a renunțat încă la nici un gram, deși încalecă și el pe toate pernele din casă, aleargă și urlă frenetic: „Hai, tăticule, după mine, hai, Șapte-cai". Apoi pune frumos și ordonat toate pernele la loc și-ți dă o lecție de zoologie sau, mă rog, dacă vrei, una de desen: îți explică după o carte care-i diferența dintre o zebră și un rinocer, sau îi face portretul mamei. Și dacă îi ești simpatic și nu faci prea mare deranj în jur, poți pleca acasă și cu propriul tău portret — e drept, nițeluș caricaturizat; ia-l cu tine, cine știe, cîndva va exista un al doilea mare Florin Piersic.

Călin Alexandru Jenei seamănă leit cu tatăl său, Alexandru Jenei, dar de aici încolo drumurile lor se despart. Nu chiar definitiv și categoric, pentru că nu s-ar putea spune despre Jenei-junior că detestă fotbalul practicat de Jenei-senior. Mai merge la un meci, două, se mai înfierbîntă pentru cîte o echipă, se mai înfurie pe cîte un arbitru (sau antrenor!). Dar marea pasiune a vieții lui rămîne teatrul: nemișcat, lipit de un perete de carton, undeva, într-un buzunar al culiselor, băiețelul acesta de 8 ani stă, seară de seară, și o urmărește jucînd pe Vasilica Tastaman: pe mama. Îi știe pe de rost replicile, îi fredonează cîntecele, ba cunoaște și glumele mai cu haz ale celorlalți actori. E cam somnoros a doua zi la școală, îl mai ceartă mama, mai iași cîte o notă mică pentru neatenție, dar ce contează un biet 6 în viața unui viitor mare artist comic care va purta, poate, numele de Călin Jenei?

Nu vă luați după privirea visătoare și expresia blajină a Oanei-Miruna. E drept că atunci cînd mama ei (ați recunoscut-o, desigur, pe Gina Patrichi) i-a recitat „Mama" lui Coșbuc (pentru că orice sac cu povești seacă pînă la urmă), Oana a plîns cu sughițuri, cu lacrimi cît pumnul și timp de un ceas a fost de-a dreptul cuminte. Dar i-a trecut. A redevenit apriga mejeră a cartierului. I-a luat iar la bătaie pe băieții din vecini. Pe cei de la grădiniță îi isprăvise de mult: a și trebuit să fie retrasă de la școală din cauza asta...*

Dincolo de glumă, Oana e o mică persoană de cinci ani, plină de sensibilitate, farmec și hachițe. „Ca maică-sa — spune avocatul Victor Anagnoste, tatăl, spălîndu-se pe mîini ca Pilat din Pont. Încăpățînată, mare amatoare de fructe și foc de frumușică". „Ca taică-său" — oftează, în cunoștință de cauză, Gina Patrichi.

Și Oana continuă să tiranizeze pe bunici, pe mama, pe tata și pe toți băieții de vîrstă preșcolară din sector. Ce-o să se întîmple cînd o să crească mare?...

vedetele și copiii lor...

Directorul Naționalului, Radu Beligan, marele om (de teatru) al celor mai mari visuri (nu numai de teatru) împlinite, nutrește încă, după cîte știu, două tot foarte mari visuri.

Unul, conjugat la viitorul apropiat: să realizeze în optime condiții de elevație spirituală transhumanța din vechea în noua clădire a Naționalului.

Al doilea vis, pentru care trebuie să mai aștepte, pare-se, puțintel: să pună în scenă „Trei surori" de Cehov. Distribuția este făcută de pe acum și nu se mai acceptă nici o modificare — cele trei surori vor fi cele trei surori Beligan. Premiera va avea loc atunci cînd Ana-Maria (13 ani), Lamia (5 ani) și Raluca (3 ani) vor ajunge la vîrsta înțelegerii dureroaselor visuri cehoviene.

Pînă atunci, mezinul familiei, Alexandru (un an și jumătate) are timp suficient să devină un spectator exigent și nepărtinitor. Or, mai știi, un Beligan al doilea.

Vedetele
și
copiii
lor...

Popoarele fericite și persoanele care nu au rotunjit vîrsta de 3 ani nu au istorie. Nu au încă istorie. Matei Albulescu se mulțumește cu istoria făcută, pe scenă și ecran, de tatăl său, Mircea Albulescu; este încîntat că poate trage chiulul la cafeaua cu lapte și merge cu sadismul filial pînă la a folosi, pe funcție de cal, umerii propriei vedete din familie.

Nu a exclamat încă „dau un regat pentru... acest cal", dar se anunță de pe acum un intelectual rasat, pentru că orice poznă face, el se explică, cu un aer doct și nevinovat: „am avut o idee...".

În familia Gărdescu există o tradiție: părinții se împotrivesc categoric ca tinerii să se dedice actoriei. În familia Gărdescu există și o a doua tradiție: copiii fac teatru împotriva voinței părinților. Așa s-a întîmplat acum 47 de ani cu inegalabilul interpret al baronului Münchhausen, așa s-a întîmplat cu doar cîțiva ani în urmă cu frumoasa Irina Gărdescu. „Și știți de ce am refuzat ca Irina să se facă actriță? — îmi mărturisea maestrul. Fiindcă mi-am spus că dacă are într-adevăr chemare va trece peste cuvîntul meu. Cum am făcut și eu. Cum a făcut și ea. Și-ți spun sincer că pînă la urmă mi-a plăcut că nu m-a ascultat".

Acum, tatăl și fiica sînt colegi de breaslă și se înțeleg admirabil. Despre sine, maestrului Gărdescu îi place să declare: „Dacă știi să ții un secret, am să ți-l spun numai dumitale: n-am o picătură de haz, n-am fărîmă de umor, iar cînd mi-am dat seama că n-am nici talent era prea tîrziu, devenisem popular". Dar despre Irina are altă părere: „Fata asta e atît de adevărată pe ecran, atît de ea însăși, atît de sinceră, încît mă întreb cum de poate fi fiica unui mincinos atît de notoriu ca mine..."

Marea vocație a lui Silviu Stănculescu este — firește, după chemarea sa actoricească — cea de cap de familie. De tată. Actorul de o frumusețe gravă și bărbătească, vedeta a cărui voce cu inflexiuni adinci, învăluitoare, răvășește inimile, este în civilitate — și nu se sfiește nici o clipă s-o mărturisească — gospodarul cel mai aplicat și tatăl cel mai devotat cu putință. De bunăvoie și nesilit de nimeni, sclavul pe viață a doi puști care i-au moștenit pielea măslinie și ochii tăciunii, dar de aici încolo fiecare a luat-o pe drumul său. Catrinel, 3 ani și ceva, plete lungi, farmec și pasiune pentru tricicletă, este o mică bombă atomică cu explozii niciodată întîrziate, soarele și furtuna casei, stăpîna absolută, bîntuită de gelozii aprige — dar și de izbucniri de tandrețe — la adresa proaspătului frățior Radu Valentin. Dumnealui, în schimb, la cel un an al său, e un omuleț pașnic și serios, calm și echilibrat, semănînd pe deplin tatălui, ceea ce îl mai consolează pe acesta pentru apariția unui băiat într-o familie care nu-și dorea decît fete, fete, fete...

Vedetele și copiii lor...

Barbu a apărut după o stagiune secetoasă, cînd Rodica Tapalagă a hotărît — într-unul din știutele-i momente de adorabilă furie contestatară — să joace singurul rol pentru care nu trebuia să aștepte text, distribuții și favoruri regizorale: rolul de mamă. În cadrul de calm și fantezie senină creat de cunoscutul scenograf Ion Popescu-Udriște — aflat de astă dată pe post de soț și tată — a sosit pe lume, în iulie 1970, un băiețel straşnic pe care Rodica, modestă, nu și-l revendică total.

„Seamănă leit cu Margareta Pîslaru: nasul în vînt, ochii albaștri, foarte muzical, ba chiar cîntă și puțin răgușit. Numai că e ușor desuet: preferă ariile de operă urlate cu perseverență în urechea mea". (Margareta? Da, îmi amintesc, au jucat împreună în „Opera de trei parale", dar e mult de atunci și parcă se aflau în acea vreme într-o continuă și arțăgoasă rivalitate. Firește, pe scenă... Oricum, Rodicăi i-a rămas în minte dulcea figură a lui Polly!)

Mie mi se pare că Barbu seamănă totuși perfect cu Rodica. Îi place fotbalul, ca Rodicăi: trage șuturi în tot ce întîlnește în cale. E bun, prietenos și echilibrat, ca tatăl. Dar amîndoi, și tatăl și mama, au un singur vis: ca băiețelul să semene academicianului Moisil. Uite-așa: îl vor matematician și, neapărat, plin de farmec.

SPORT
Box

de Nell COBAR

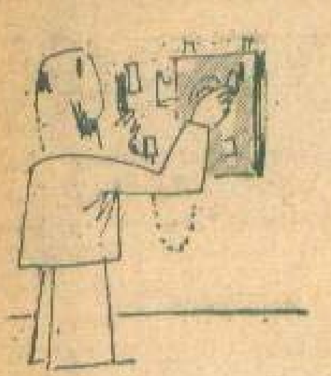

..primul contact cu adversarul

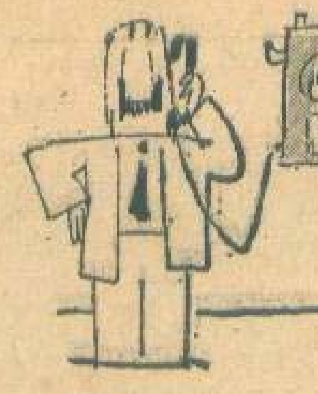

perioadă de studiu...

serii scurte, rapide.

lovituri decisive

un-doi-uri, cu ambele brațe...

atac advers...

respins cu eschive...

urmate de contra atacuri viguroase.

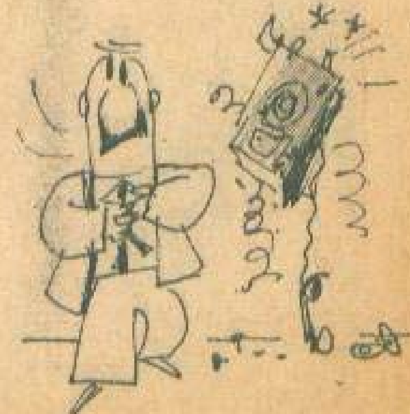

învingător prin scoaterea din luptă a adversarului

CLUBURI DE FOTBAL CELEBRE

2:1 sau chiar 7:0 sînt raporturi cifrice de care cu greu își va aminti lumea. Pentru scoruri există destule lucrări statistice. Memoria omenirii se încarcă mult mai ușor cu numele și emblemele formațiilor celebre. Pentru suporterul englez, în vorbirea curentă „lupii" nu sînt cei din pădure, ci jucătorii echipei Wolverhampton. Cînd pronunță cuvîntul „Chinezul", timișorenii se gîndesc mai puțin la puternicul comite Pavel, învingătorul de la Becicherec, și mult mai mult la echipa care a dominat zece ani campionatul de fotbal al României. Cine zice în Italia „rosso-neri" știe, fără putință de tăgadă, că e vorba de formația lui Rivera.

Această familiaritate în denumiri ne-a determinat să vă prezentăm în paginile care urmează o suită de cluburi de fotbal celebre, a căror amintire îndeobște nu e supusă fluctuațiilor conjuncturale.

F.C. SANTOS

F.C. Santos, faimoasa echipă a lui Pele, este în America de Sud cea mai cunoscută formație de fotbal. Echipa din Santos a fost înființată la 14 aprilie 1912, dar anii de glorie i-a cunoscut abia în ultimul deceniu, cînd un buchet de mari talente s-au reunit aici realizînd performanțe deosebite. Despre această echipă se spune că nu mai puțin de 300 de zile dintr-un an se află în deplasare, pentru că aproape toate meciurile le susține la Sao Paulo, unde capacitatea stadionului este mai mare.

F.C. Santos a cucerit de două ori Cupa intercontinentală (1962 și 1963) și tot de două ori campionatul Braziliei, de 11 ori campionatul statului Sao Paulo, de cîte cinci ori Cupa Braziliei și turneul „Taça do Prata"!

Din 1957 pînă azi, Santos a susținut peste 500 de jocuri, dintre care 200 în străinătate. Echipa lui Pele, Clodoaldo, Edu, Carlos Alberto, Joel, Zito și Pepe s-a prezentat pe aproape toate marile stadioane ale lumii, unde și-a cîștigat unanime aprecieri pentru fotbalul spectaculos, ofensiv, în care tehnica jucătorilor este de-a dreptul fascinantă.

Clubul Santos are simpatizanți pe toate meridianele, dar situația sa financiară este destul de precară. Încasările de la meciuri și veniturile realizate din cotizațiile celor 50 000 de membri acoperă cu greu pretențiile materiale ale marilor vedete.

T.S.K.A. MOSCOVA

Alături de Dinamo și Spartak, T.S.K.A. este considerat cel mai prodigios club din capitala Uniunii Sovietice. Am optat pentru T.S.K.A. deoarece echipa aceasta a cîștigat ultima ediție a campionatului unional, într-un final pasionant. Terminînd la egalitate de puncte cu Dinamo Moscova, titlul a fost decernat în urma a două meciuri de baraj desfășurate la Tașkent. Primul joc s-a terminat nedecis (0—0), apoi al doilea a revenit echipei militare cu 4—3. La ora actuală, T.S.K.A. furnizează echipei reprezentative a Uniunii Sovietice cei mai mulți internaționali: Șesternev, — căpitanul echipei, care a jucat de 80 de ori în selecționata unională, fiind cel mai popular jucător al Uniunii Sovietice — Istomin, Afonin și Kaplicinii. În formația moscovită joacă și Fedotov, un mare talent, fiul fostului internațional, care a jucat în urmă cu cîteva decenii în aceeași echipă.

Înființat în 1928, T.S.K.A. Moscova a jucat un rol important în toate edițiile campionatului U.R.S.S. De numele acestei echipe se leagă strălucita comportare a unor jucători celebri ai U.R.S.S., în frunte cu Bobrov, Fedotov, Beskov, Nikolaev și mulți alții.

CLUBURI DE FOTBAL CELEBRE

CELTIC GLASGOW

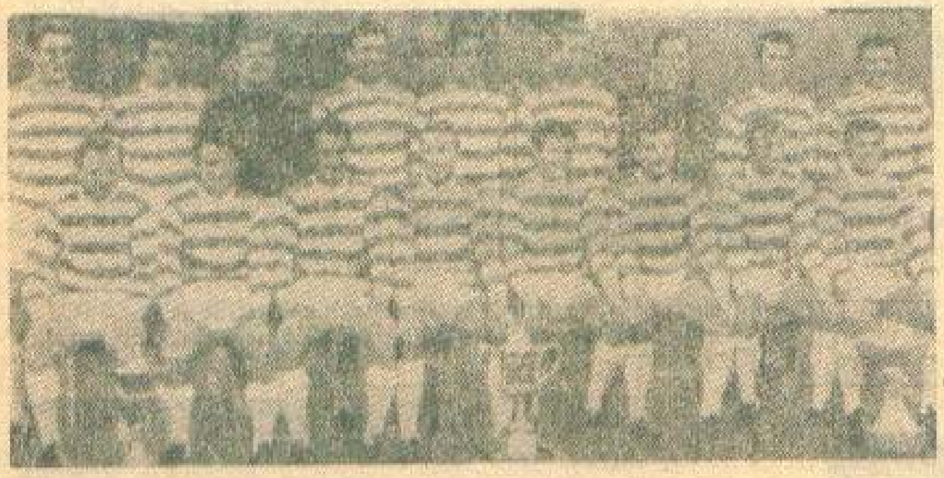

Înființat în 1888, Celtic Glasgow este unul dintre cele mai vechi cluburi scoțiene. Fondatorul clubului a fost un călugăr, pe nume Walfried, care, în dorința de a ajuta pe șomeri și pe nevoiași, sconta pe beneficiile realizate din manifestațiile sportive. Clubul a posedat un azil și o cantină pentru săraci. Reședința sa se află în cartierul East End din Glasgow. În scurt timp, clubul a devenit foarte popular, în special datorită puternicei sale secții de fotbal.

Din 1888 și pînă astăzi, clubul a cucerit de 25 de ori campionatul Scoției. Echipa de fotbal deține un record de invidiat: între 13 noiembrie 1915 și 21 aprilie 1917 a susținut 63 de meciuri, în care nu a cunoscut înfrîngerea.

Dar anii de glorie ai clubului se leagă de sezonul fotbalistic 1966—1967, cînd fotbaliștii de la Celtic au obținut toate titlurile puse în joc în Scoția. Ei au cîștigat Cupa ligii, Cupa Scoției, Cupa orașelor și campionatul.

Cel mai mare succes internațional l-au realizat fotbaliștii scoțieni în Cupa campionilor europeni (ediția 1966—1967), cînd au învins în finală celebra echipă italiană Internazionale.

RACING BUENOS AIRES

Înființat în 1898, Racing Buenos Aires este unul dintre cele mai vechi și reprezentative cluburi din Argentina. A cucerit de 15 ori titlul de campioană a țării începînd din 1910, cînd a intrat în prima ligă, pe care n-a părăsit-o pînă astăzi.

Racing Buenos Aires este unul dintre cele mai mari cluburi de fotbal: posedă un stadion de 100 000 de locuri și are 58 000 de membri cotizanți.

Echipa de fotbal s-a afirmat în mod deosebit în 1967, cînd a cucerit Cupa intercontinentală. Antrenorul Pizutti a realizat o performanță unică cu echipa sa: a obținut 39 de victorii consecutive, menținînd ani de zile un buchet de mari talente, printre care Cejas, Perfumo, Cardoso și Maschio. Acesta din urmă a revenit după o lungă perioadă din Italia, și datorită vîrstei sale destul de înaintate nici un antrenor nu l-a angajat. Pizutti, în schimb, a fost de acord cu achiziționarea sa, și în scurt timp Maschio a devenit o mare vedetă în fotbalul argentinian.

REAL MADRID

Echipa madrilenă și-a creat un adevărat mit în fotbalul mondial. Palmaresul echipei este de-a dreptul impresionant. A cucerit de 6 ori titlul de campioană a Europei în competiția rezervată echipelor de club (C.C.E.). În campionatul Spaniei, Real Madrid a ocupat de 12 ori primul loc; de trei ori a cucerit și Cupa Spaniei. Real Madrid a beneficiat de cițiva jucători de celebritate mondială. Alfredo Di Stefano a fost animatorul valoroasei formații, dar nu mai puțin apreciați au fost și Puskas, Gento, Santamaria. Deviza jucătorilor consta în a marca mai multe goluri decît cele primite, de unde se vede că madrilenii au optat pentru un sistem ofensiv de joc deosebit de apreciat de milioanele de spectatori, care i-au văzut evoluînd pe marile stadioane ale lumii.

În vitrina cu trofee ale Realului se află nu mai puțin de 1 231 exemplare (cupe, plachete, medalii), cucerite nu numai de fotbaliști, ci de sportivii acestui mare club, înființat în anul 1902. Clubul pune la dispoziția celor 3 000 de sportivi legitimați în diferite discipline 13 baze sportive și o sală de sport.

FERENCVAROS BUDAPESTA

S-au împlinit 71 de ani de cînd a fost înființat. Ferencvaros este numele unui cartier din Budapesta, în care, la sfîrșitul secolului trecut, un grup de tineri au alcătuit un club polisportiv.

Fără îndoială că secția de fotbal a fost cea mai puternică și datorită ei clubul budapestan și-a cîștigat o faimă mondială. Chiar în primul an al campionatului maghiar (1901), Ferencvaros este prezentă, ca de altfel în toate cele 70 de ediții ale primei divizii. Ferencvaros a cucerit de 21 de ori campionatul Ungariei, deținînd recordul în acest domeniu față de Ujpest, care a devenit campioană doar de 18 ori.

La Ferencvaros au evoluat, de-a lungul anilor, o sumedenie dintre cei mai valoroși fotbaliști pe care i-a avut Ungaria. În anii dintre cele două războaie mondiale au activat aici Toldi, frații Sárosi, Tänzer, Takács și mulți alții. Ferencvaros deține un record unic în campionatul Ungariei: în ediția 1931—1932 a cîștigat toate cele 22 de meciuri!

Și în anii de după război Ferencvaros a jucat un rol important în campionatul Ungariei, grație jucătorilor de reală valoare pe care i-a avut: Fenyvesi, Albert, Rákosi ș.a.

CLUBURI DE FOTBAL CELEBRE

INTERNAZIONALE MILANO

Internazionale Football Club a luat ființă la 9 martie 1908.

Din 1928, clubul este nevoit să-și schimbe numele în Ambrosiana (și să fuzioneze cu Unione Sportiva Milanese), nume pe care-l păstrează pînă după al doilea război mondial, cînd își redobîndește vechiul nume, acela de Internazionale.

Aici, la Inter, au evoluat cîțiva jucători celebri, printre care Meazza, Bernardini, Allemani și Conti, apoi jucători străini de marcă: Vonlanthen (Elveția), Skoglund (Suedia) ș.a.

Dar marile succese ale lui Inter datează din ultimii 10 ani, de cînd Helenio Herrera, venit din Spania, a început să antreneze celebra formație din Milano. „Magul" a creat aici o adevărată școală de fotbal, cu un stil și un sistem nou de joc, grație căruia Inter a cunoscut adevărate triumfuri.

Au ilustrat această perioadă jucători excelenți ca: Facchetti, Mazzola, Burgnich, Corso, Picchi, Jair ș.a.

Din bogatul palmares al clubului: a cîștigat de 10 ori campionatul Italiei, o dată Cupa Italiei, de două ori Cupa campionilor europeni și de două ori Cupa intercontinentală.

BENFICA LISABONA

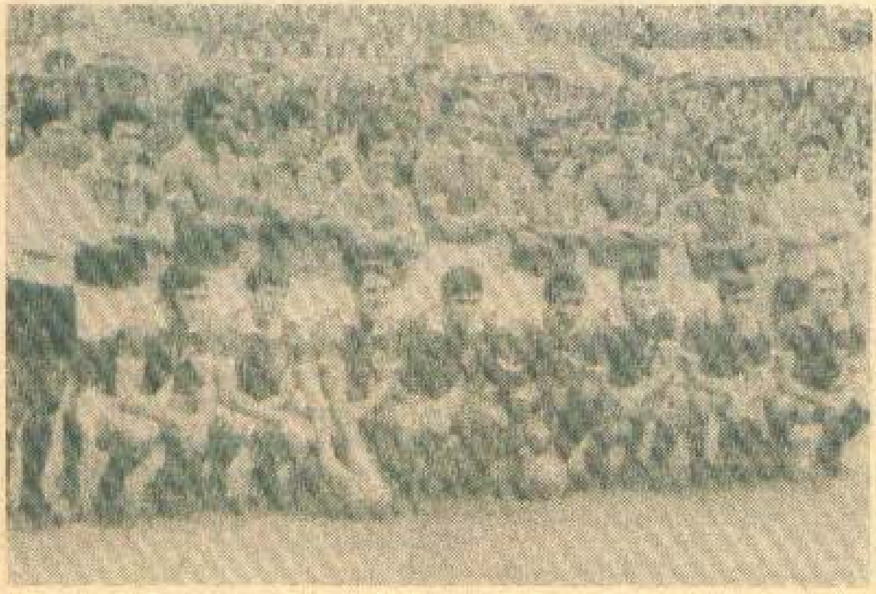

Înființat la 28 februarie 1904, clubul și-a dobîndit un palmares de invidiat: a cucerit de 18 ori titlul de campioană a Portugaliei, de 16 ori Cupa Portugalia, de două ori Cupa campionilor europeni și a fost de 5 ori finalistă a acestei competiții.

În vitrina cu trofee ale clubului se află nu mai puțin de 5 500 de cupe.

Benfica Lisabona — echipă din cartierul Palhava, al cărei ecuson înfățișează un vultur și poartă deviza latină **„E pluribus unum"** *(„Toți pentru unul") — este fără îndoială cel mai mare club din Portugalia. În special în anii din urmă, Benfica și-a cîștigat o faimă deosebită, datorită participării sale cu succes la Cupa campionilor europeni. În anii de glorie ai echipei de fotbal, Benfica a beneficiat de aportul unor jucători de mare valoare, în frunte cu Eusebio, Germano, Torres, Simoes, Augusto.*

DINAMO BUCUREȘTI

Clubul Dinamo București și-a cîștigat un binemeritat prestigiu național și internațional.

În decurs de 23 de ani, secția de fotbal a clubului a cucerit de 6 ori titlul de campioană a țării. Acesta este fără îndoială cel mai mare succes al formației din șoseaua Ștefan cel Mare, antrenată totdeauna cu multă competență, iar în ultimul an de către Traian Ionescu și Dumitru Nicolae-Nicușor. De-a lungul anilor, Dinamo București a fost în permanență principalul rezervor de cadre pentru echipele reprezentative. Cu ani în urmă: Băcuț, Călinoiu, Ene, Ozon, apoi Pîrcălab, Popa, Datcu, Nunweiller III, iar astăzi: Dinu, Dumitrache, Nunweiller VI, Lucescu ș.a.

În ansamblul fotbalului românesc, dinamoviștii bucureșteni s-au distins printr-un climat de sobrietate, o disciplină tactică și în special o constanță remarcabilă, ei fiind întotdeauna prezenți în prima divizie a țării.

ARSENAL LONDRA

Este fără îndoială clubul de fotbal cu cea mai mare rezonanță din Anglia. Nu numai pentru că se considera unul dintre decanii de vîrstă ai fotbalului insular (înființat în 1886), ci și pentru că în cel de-al treilea deceniu al secolului nostru „echipa tunarilor", sub conducerea celebrului Herbert Chapman, a contribuit la modificarea regulii de ofsaid și a introdus pentru prima oară sistemul în W M, care avea să devină mai apoi celebru în tactica de joc.

De ce li se spune „tunari"? Pentru că în anul înființării, în cartierul Woolwich din sudul Londrei se afla o școală de artilerie. Din 1913, clubul a fost numit Arsenal, iar ecusonul de pe tricourile jucătorilor reprezintă un tun.

Arsenal a mai devenit celebru pentru că în secolul nostru nu a retrogradat decît o singură dată în divizia secundă, pentru că a cucerit titlul de campioană a Angliei de 8 ori, pentru că de două ori i-au revenit atît cupa cît și campionatul — în același an. De-a lungul deceniilor, din echipa clubului au făcut parte o serie de celebrități, printre care Drake, James, Hulme, Lambert și alții. Paradoxal, Arsenal nu a cucerit mari galoane în fotbalul internațional. Doar o singură dată a triumfat în Cupa europeană a tîrgurilor (ultima ediție), dar în cercurile specialiștilor se crede că tînăra formație a Arsenalului, care a debutat în Cupa campionilor europeni, va avea un cuvînt hotărîtor de spus.

CLUBURI DE FOTBAL CELEBRE

PENAROL MONTEVIDEO

Penarol Montevideo este cel mai vechi club din America de Sud: a fost înființat la 28 septembrie 1891. A cîștigat în acest interval de 30 de ori campionatul Uruguayului, de două ori Cupa intercontinentală (1961 și 1966), de trei ori Cupa Americii de Sud (Cupa Libertadores) — în 1960, 1961 și 1966.

Echipa Penarol s-a făcut cunoscută pe plan mondial imediat după primul război mondial. Ea a dat majoritatea jucătorilor care au format echipele naționale, de două ori campioane olimpice (în 1924 și în 1928) și tot de atîtea ori campioane ale lumii.

După cel de-al doilea război mondial, la Penarol au jucat o serie de fotbaliști de renume, portarul Maspoli, Varella, Schiaffino și Ghiggia — ultimii doi evoluînd ani de zile în formații celebre din Italia.

În prezent, Penarol are din nou în rîndurile sale o serie de celebrități, în frunte cu Cortes, Caetano, ecuadorianul Spencer și peruvianul Jorje.

RAPID BUCUREȘTI

Anul înființării: 1923.
Adresa: Calea Giulești nr. 18, telefon 17 01 40 și 17 03 01.
Stadion Giulești—capacitatea 16 000 locuri.
Culorile echipei: alb-vișiniu.
Antrenori: Bazil Marian și Gh. Nuțescu.
Palmares: de 7 ori cîștigătoarea Cupei României, o dată campioana țării.
Lotul actual de jucători: Răducanu, Râmureanu, Pop, Ștefan, Boc, Mușat, Lupescu, Niță, Costea, Codrea, Greavu, Angelescu, Dinu, Dumitru, M. Stelian, Năsturescu, D. Ene, Neagu, Apostol, Petreanu, Codreanu.

*

Rapid este unul din cluburile cele mai vechi din țară, motiv pentru care — poate — este una dintre cele mai simpatizate formații nu numai în Giulești, ci și în întreaga țară.

F. Rapid înainte de eliberare și C.S. Rapid după război a jucat totdeauna un rol de seamă în campionatul național de fotbal. Cu toate acestea nu a reușit să cîștige decît o singură dată campionatul (în 1969) și de 7 ori Cupa României. Rapid a fost totdeauna un mare rezervor de cadre. Aici au jucat o serie de jucători celebri atît înainte de război cît și în ultimii ani. Cine nu-și amintește de Baratki, Wetzer, Ghiuritan, Apolzan, Bogdan, Ozon, Andrei Răduleseu, Ion Ionescu — cîteva nume din zecile de jucători care au purtat tricoul alb-vișiniu.

SPARTAK TRNAVA

Nu departe de Bratislava — unde a strălucit pînă în anii trecuți celebra formație Slovan, aparținînd uzinelor chimice „Gheorghi Dimitrov" — deci cam la jumătatea drumului dintre Dunăre și vestita stațiune balneară Piestany, se află mica localitate slovacă Trnava, cu mai puțin de 40 000 de locuitori. Este uimitor dar adevărat cum în acest orășel a putut să înflorească redutabila echipă Spartak, campioana en-titre a Cehoslovaciei. Elementul cel mai sugestiv în formația Spartak-Trnava este desigur prezența unora dintre stîlpii echipei naționale cehoslovace. Este suficient să pomenim numele unor jucători ca Dobias, Hagara, Kuna, Kabat sau Adamec pentru a ne da seama de forța echipei. Nu ar trebui, de asemenea, să uităm că Spartak Trnava a reușit performanța de a întrece cu 4—0 pe Steaua în cadrul Cupei cupelor.

DINAMO MOSCOVA

Peste trei ani, echipa Dinamo Moscova va sărbători 50 de ani de existență. Cel mai vechi club din capitală a făcut foarte mult pentru popularizarea și dezvoltarea fotbalului din U.R.S.S. Dinamoviștii au cucerit campionatul prima oară în 1936. De atunci ei s-au clasat în fruntea clasamentului încă de nouă ori.

Dinamoviștii au fost permanenți participanți ai campionatului U.R.S.S. Începînd cu 1936 ei au susținut mai mult de 600 de meciuri în diferite competiții oficiale.

În anul 1971 — la 8 august — ei au cucerit Cupa U.R.S.S.

Asociația Dinamo a pregătit și educat nenumărați maeștri ai balonului rotund. Cel mai popular dintre ei este, fără îndoială, maestrul emerit al sportului, Lev Iașin.

În total, la Dinamo și-au făcut ucenicia 38 de maeștri emeriți ai sportului, cifră pe care nu a atins-o nici un alt club din Uniunea Sovietică. 27 de dinamoviști s-au aflat în rîndurile echipei reprezentative.

În actualul sezon dinamoviștii au avut o comportare bună.

În fotografie: fotbaliștii echipei Dinamo Moscova. În rîndul de jos, de la stînga spre dreapta: V. Kozlov, G. Evriujihin, E. Jukov, V. Eștrekov, I. Siomin. În picioare: V. Anicikin, V. Maslov, I. Avruțki, V. Ilgui, V. Smirnov, V. Zikov, V. Utkin.

CLUBURI DE FOTBAL CELEBRE

S.C. ANDERLECHT

Formația a luat ființă la 27 august 1908, cîștigînd de 14 ori titlul de campioană a Belgiei la fotbal. În special în anii de după al doilea război mondial, S.C. Anderlecht a devenit celebră, grație unor jucători de prima mînă. În fruntea acestora se afla Jeff Mermans, de 50 de ori selecționat în echipa reprezentativă, despre care se spunea că poate cîștiga singur un meci! Mermans a fost de o longevitate deosebită, jucînd la vîrsta de 40 de ani atît în echipa sa de club, cît și în cea a Belgiei. După ce Mermans s-a retras din activitatea competițională, Paul Van Himst, Jurion, Verbiest au fost jucătorii de bază ai echipei. Primii doi joacă încă, cu mult succes, în schimb Verbiest și-a pierdut viața într-un accident de automobil, dispariția sa fiind o grea pierdere pentru fotbalul belgian.

La S.C. Anderlecht există un obicei unic în lumea echipelor profesioniste. Pentru a răsplăti atașamentul față de club, în cinstea jucătorilor care activează timp de 10 ani fără întrerupere la S.C. Anderlecht se organizează partide omagiale. Pînă acum, Jurion, Lippens, Hanon, Van Himst, Cornelis, Trappeniers au fost sărbătoriți prin asemenea meciuri.

HAJDUK SPLIT

Jucătorii lui Hajduk Split au reușit chiar în anul lor jubiliar (1971), cînd sărbătoreau 60 de ani de la înființarea clubului, să readucă în frumosul port dalmatin titlul de campioană a Iugoslaviei. Cu toate că generații de jucători talentați au consacrat echipa „marinarilor" drept una dintre cele mai valoroase ale Iugoslaviei constituind, alături de Steaua roșie, Dinamo Zagreb și Partizan, „cvartetul de aur" al echipelor din țara vecină — din 1955, cînd generația lui Vukas și Beara cucerea ultimul titlu, Hajduk n-a mai cunoscut bucuria victoriei în prima ligă.

Astăzi, Hajduk Split își are în rîndul formației pe Dragan Holțer, căpitanul echipei, unul dintre cei mai valoroși jucători ai Iugoslaviei, pe tînărul portar al reprezentativei, Vukcevici, pe înaintașii Jerkovici și Nadoveza, componenți și ei ai lotului A.

Rezultatele din 1971 sînt remarcabile: neînvinsă pe teren propriu, cu numai trei înfrîngeri din 34 de partide, Hajduk a cucerit primul loc cu 49 de puncte — ceea ce reprezintă recordul Iugoslaviei. Echipa a dominat campionatul prin omogenitate, prin excelența ei pregătire, prin forța de luptă de-a dreptul impresionantă. Așa se explică și victoriile în dauna lui Partizan la Belgrad, cînd gazdele au condus cu 3—0 (!), dar în final a trebuit să se recunoască învinse cu 4—3!

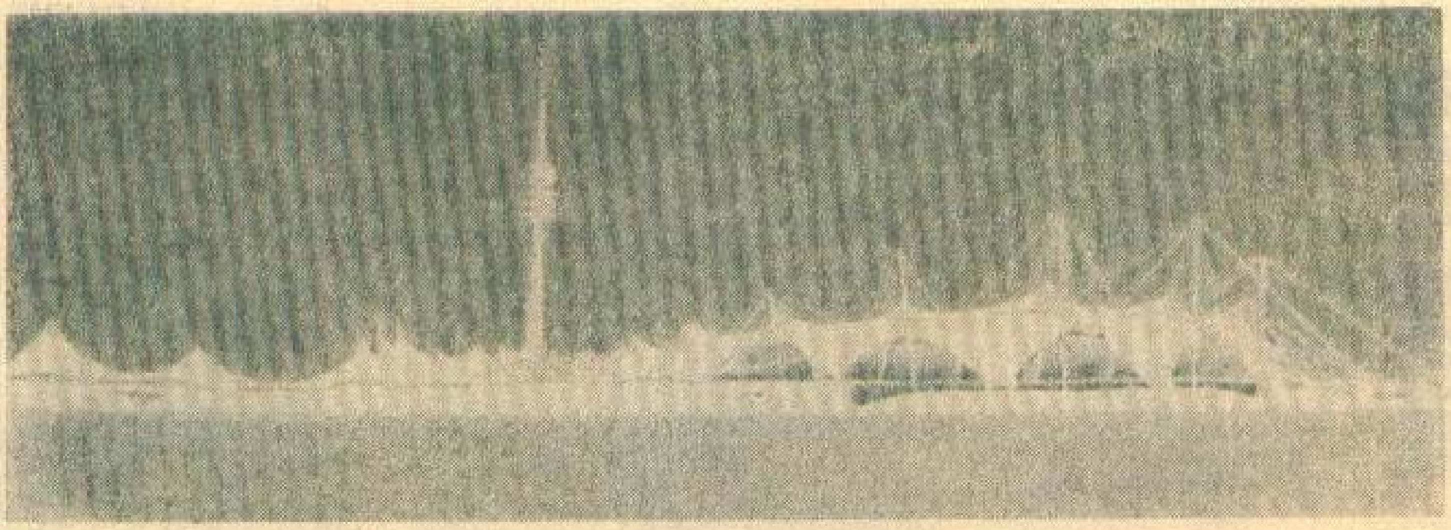

MÜNCHEN '72

de VICTOR BĂNCIULESCU

Computerele știu să și glumească. Poate nu toate, dar cel de la Bochum, pe care-l știm noi, are acest dar. Întrebată, pe baza datelor asamblate și asimilate: cînd se vor termina lucrările de construcție pentru Jocurile Olimpice de la München, clădăria de conducte electronice a răspuns cu seninătate și umor: în 1975. După cum bine se știe, organizatorii intenționează să țin jocurile în 1972...

COMPUTERELE GLUMESC

Pronosticul computerului nu putea avea la bază decît o apreciere subiectivă, comună călătorilor grăbiți. De fapt, clișeele îl însoțesc inevitabil pe călător în popasurile inedite dincolo de hotarele orizontului său obișnuit. Nimeni nu se poate sustrage acestei legi a călătoriei moderne, care se face totdeauna cu bagajul cunoștințelor anterioare (prin lecturi, filme și alte mass-media), dacă nu chiar cu prejudecăți de-a binelea (formate în același mod).

Orice asemenea imagine se destramă la o vizită în capitala Bavariei. Firește, Isarul nu și-a schimbat albia, vîrfurile maiestuoase ale Alpilor se pot zări din orice balcon mai înalt, primăria neogotică și simbolica Frauenkirche (sec. XV) sînt încă fidele temeliilor lor. Dar atmosfera generală a Münchenului, acea ambianță de intraductibilă „Gemütlichkeit", s-a risipit în vacarmul buldozerelor și excavatoarelor, în zgomotul tîrnăcoapelor și al ciocanelor pneumatice. Palatul rezidențial, cu ziduri roșietice, mai are, firește, vizitatori, dar majoritatea turiștilor preferă Nymphenburgul excentric. Se mai bea bere, neagră și blondă, vîrtos, în pivnițele medievale, și se mănîncă de-a-n picioarelea cîrnăciori la Viktualienmarkt. Dar ceva lipsește astăzi acestui oraș creat parcă pentru pietoni, pentru plimbăreți. Oktoberfest-ul de tradiție (care din pricini neștiute se ține... în septembrie) a pierdut din strălucire, iar Fasching-ul, carnavalul acestor zile, e mai palid ca oricînd. Bogățiile orașului, teatrele și galeriile sînt intacte. Dar ca să ajungi în originalul cartier Schwabing, al cafenelelor, al pictorilor străzii și al buticilor, trebuie să faci ocoluri, să treci podețe provizorii de scîndură negeluită. Celebrele centre Stachus și Marienplatz nu

MÜNCHEN '72

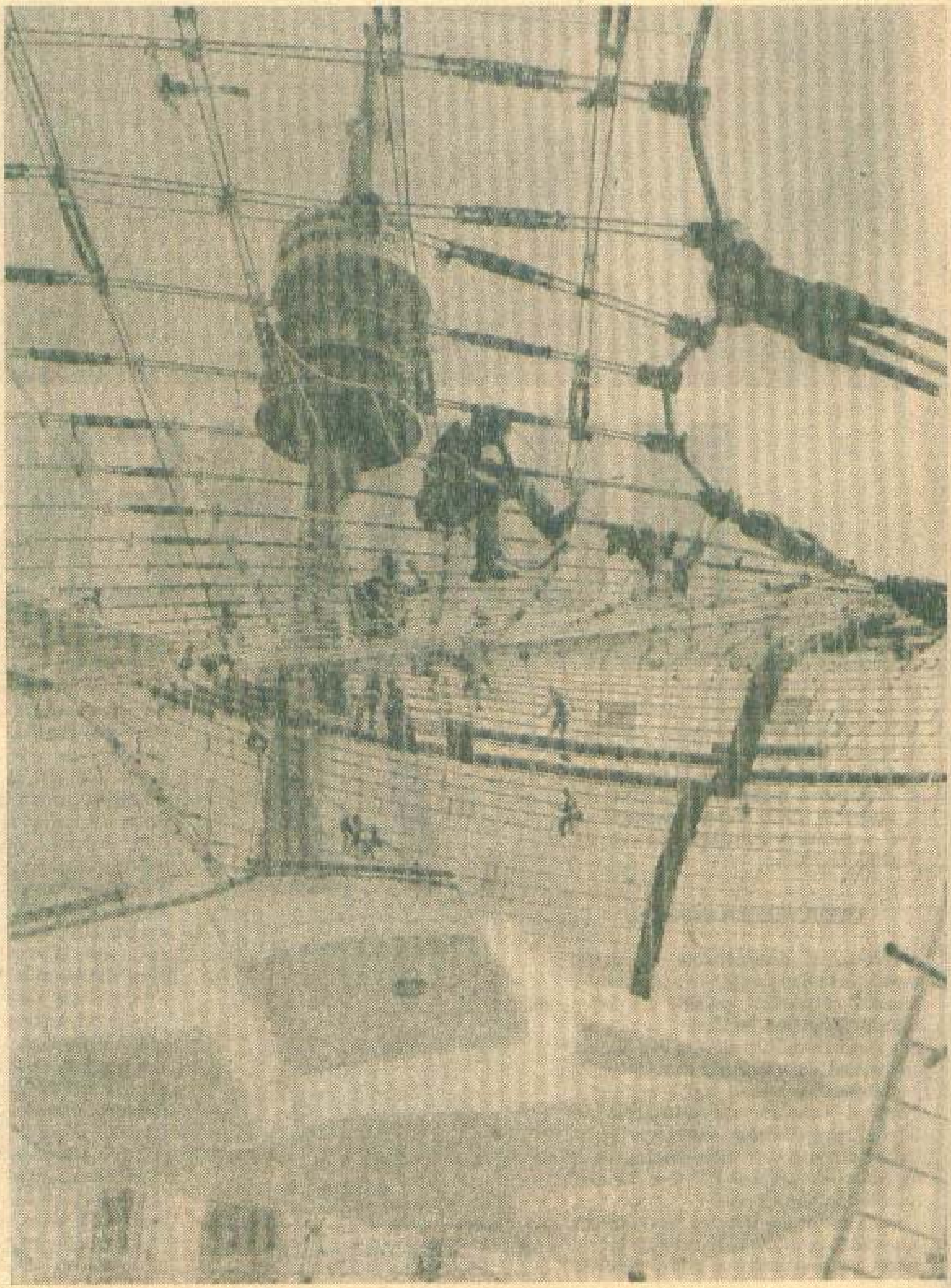

Pregătiri, pregătiri. O adevărată armată de „păianjeni" au lucrat cu pricepere și talent la acoperișul sălii de sport și a bazinului olimpic pe care, în ultimă instanță, vor fi montate plăci de sticlă acrilică.

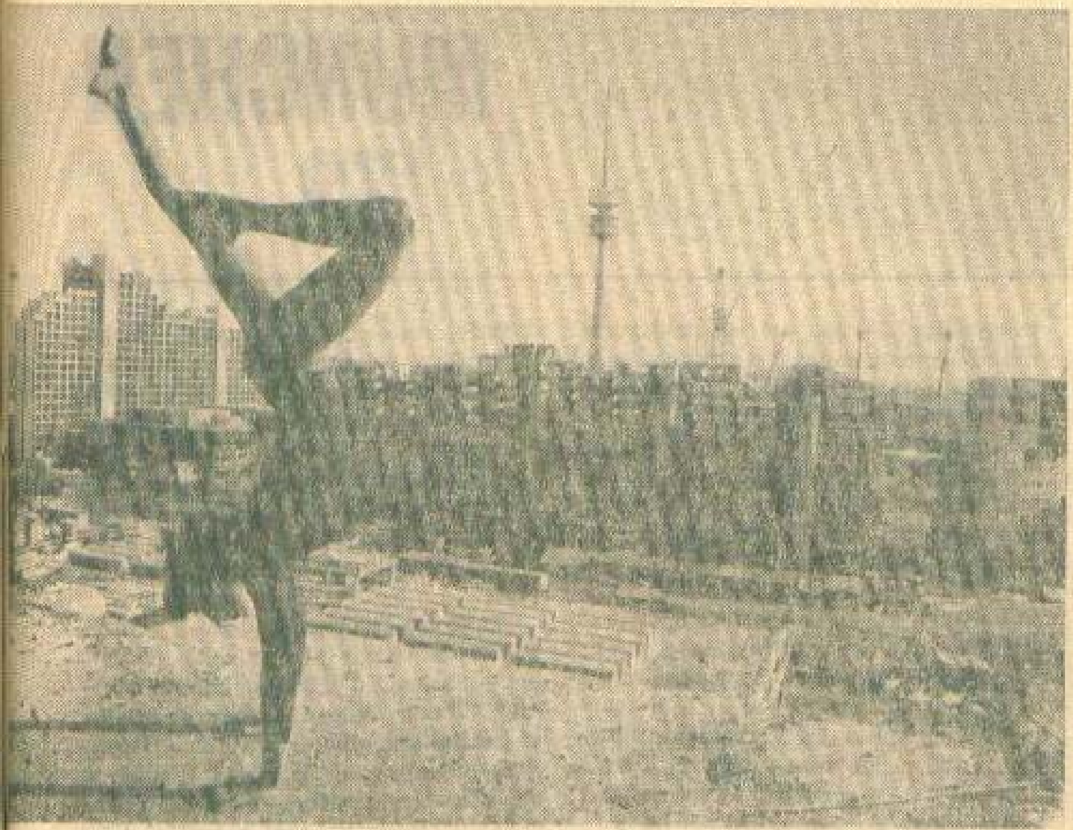

Lucrările de construcție a satului olimpic erau în toi atunci cînd tînăra Margaret Probst a oferit acest instantaneu.

le poți parcurge decît cu ochii pe jos, prin tunele improvizate, pe lîngă maldăre de pămînt răscolit.

Tabloul acesta incomplet al unui oraș răvășit de lucrări urbanistice și de comunicație într-un tempo alert a fost acceptat de locuitorii capitalei bavareze cu inima strînsă, dar și cu speranță. Șase ani de chin, concesii și eforturi, pentru a obține, în final, adică în august 1972, un oraș modernizat, un mare centru olimpic. În hotărîrea municipalității müncheneze se validează din nou teza potrivit căreia investițiile olimpice, oricît de importante, se întorc curînd, cu un beneficiu substanțial, în patrimoniul cetății. Potrivit calculelor financiare, Münchenul realizează în șase ani — cu o cheltuială mai mică de un miliard de mărci — ceea ce, în evoluția normală a echipamentului urban, edilii n-ar fi putut obține decît într-un secol. Un

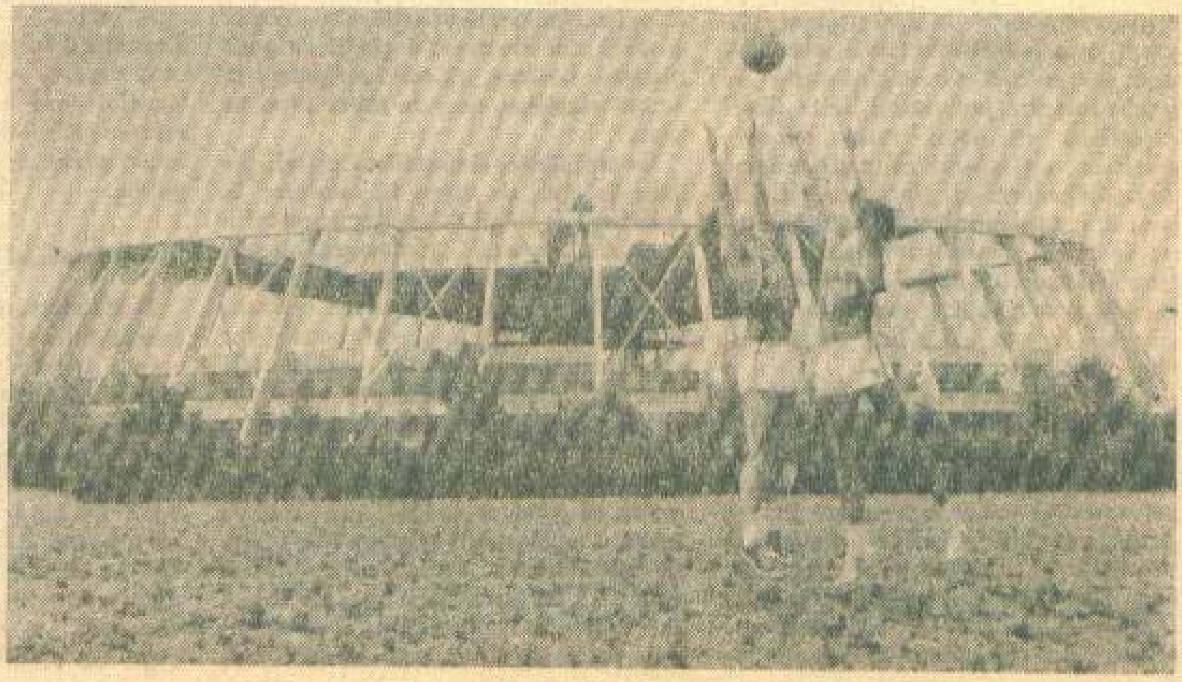

Pentru nimeni nu mai este un secret că în această construcție circulară, cu o capacitate de 6 300 locuri, se vor desfășura întrecerile de baschet.

MÜNCHEN '72

singur exemplu: începînd din vara lui 1972, münchenezii vor circula cu metroul pe linii în lungime de 16 km.

JOCURI SIMPLE

Acest exemplu nu este, firește, îndestulător pentru a da o imagine completă a concentrării de forțe umane, materiale și financiare necesare desăvîrșirii unei ediții a Jocurilor Olimpice. Înaintea ceremoniei de deschidere se aflau în jurul marelui șantier arhitecți și proiectanți, uriașe întreprinderi constructoare, ingineri, tehnicieni și muncitori, autorități locale, oficialități sportive, desfășurînd o laborioasă activitate cu implicații mult dincolo de interesul limitat olimpic.

Ambiția organizatorilor este de a crea — spre deosebire de gigantismul inutil imputat orașelor Roma, Tokyo și Mexico — jocuri simple, „jocurile drumurilor scurte", restrîngînd locurile de dispută pe o rază de numai 4 km. Dar apelul comparativ la modestia organizatorică de la Helsinki (1952) este imediat contracarat de originalitatea cu totul căutată a proiectului de la Oberwiesenfeld. Pe acest vechi aeroport dezafectat a și apărut cel mai apropiat deal al Münchenului. Un deal artificial, creat din molozul ruinelor și din pămîntul de prisos, scormonit și dislocat în oraș. Grămada de ruine aparținea războiului, și un asemenea memento are un deosebit ecou în conștiința opiniei publice vest-germane.

Dintr-un balcon de la etajul 20 al noului hotel Arabella am privit pentru prima oară panorama metropolei bavareze care și-a asumat greaua sarcină de a purta bătălia pasionantă pentru frumos și util prilejuită de marea confruntare mondială pusă sub emblema celor cinci cercuri olimpice. Zarea era dominată de silueta suplă și elegantă, ca un fus dăltuit în satele de munte, a turnului de televiziune (290 m), cel mai înalt turn din R.F. a Germaniei. Am știut că acolo, în acea direcție, în acel perimetru, prinde contur peisajul olimpic.

Cînd am coborît la nivelul solului și am colindat cu Opelul prietenului nostru Herbert Roth zona de verdeață necoaptă de la Oberwiesenfeld, am înțeles că geniul inventiv al arhitecților și proiectanților nu s-ar fi putut materializa fără silința celor 4 000 de muncitori constructori din 27 de țări, care produc efervescența creatoare pe vastul teren, conferind concomitent celui mai mare șantier european un caracter internațional, „față de care — spune Ursula Seelbach — legendarul Turn Babel poate părea o modestă antrepriză".

PRIMAR PE-O LUNĂ

Ne-am așezat pe primele gradene de beton închegat ale stadionului duduind de activitate, am închis ochii încercînd să ne imaginăm ceea ce arhitectul Günter Benisch din Stuttgart a gîndit cu mult înaintea noastră, să ne închipuim, la umbra schelelor, cum va arăta totul în vară.

Ne străjuiesc, deocamdată golași, pilonii de oțel, de veghe în semicerc la exteriorul ovalului tribunelor încastrate în taluzul natural. Amfiteatrul acesta modern va cuprinde 80 000 de oameni cu privirile ațintite spre arena centrală a Jocurilor Olimpice, acolo unde vor avea loc festivitățile și pasionantele întreceri atletice. Deasupra capetelor lor va trona umbra abia percepută a piesei arhitectonice de rezistență a Olimpiadei: cortul (parcă zdrențuit) ce urmează să acopere, la înălțimea de 40 de metri, o suprafață de aproape 75 000 mp, corespunzătoare aproximativ întinderii a 11 terenuri de fotbal. Sub calota de colosală anvergură, susținută de pilonii înalți de 80 m, vor sta stadionul olimpic, marea sală de sport, piscina olimpică și velodromul. Între piloni se țese o rețea de cabluri de oțel în ochiurile căreia se toarnă plăcile de sticlă acrilică transparentă. Iată dar o cupolă ca de circ, uriașă, aproape diafană, imaterială, în ciuda dimensiunilor, un straniu acoperiș suspendat care va proteja pe sportivi și pe spectatori de soare, vînt și ploaie.

De pe aceleași gradene am zărit paralelipipedul masiv al unui bloc pe care și l-a rezervat „primarul satului olimpic", Walter Tröger, secretarul general al Comitetului olimpic din R.F. a Germaniei. „De-acolo, de la etajul 7, unde se va afla biroul meu — ne-a spus dînsul — voi supraveghea și gospodări, timp de o lună, viața miilor de candidați olimpici". În blocurile și bungalourile în care s-au rezervat 7 300 de camere pentru bărbați și 1 420 de camere pentru femei, sportivii vor locui cîte doi într-o odaie, pe cînd fetelor — împotriva sensului lexical — li se oferă... garsoniere! Repudiind falsa pudoare, organizatorii ar fi vrut să evite separația prin tradiționalul gard între locuințele fetelor și cele ale băieților, dar pedagogii au impus totuși necesitatea unei demarcații rezonabile.

DE LA ATLETISM LA JUDO

Toate eforturile, de toate felurile, pe care le-am evocat pînă aici au un scop unic și imediat: cvadrienala întîlnire a sportivilor lumii sub egida idealului olimpic. Ca de obicei, va fi greu de făcut distincția între participarea diletantistică, animată neîndoios de ideal, și lupta îndîrjită pentru rezultat, pentru record, pentru medalii, pentru prestigiu. Tot ca de obicei, dincolo de duelurile dîrze pentru un loc pe podium, în inima tineretului va conta mai mult semnificația marii sărbători olimpice, prilejui

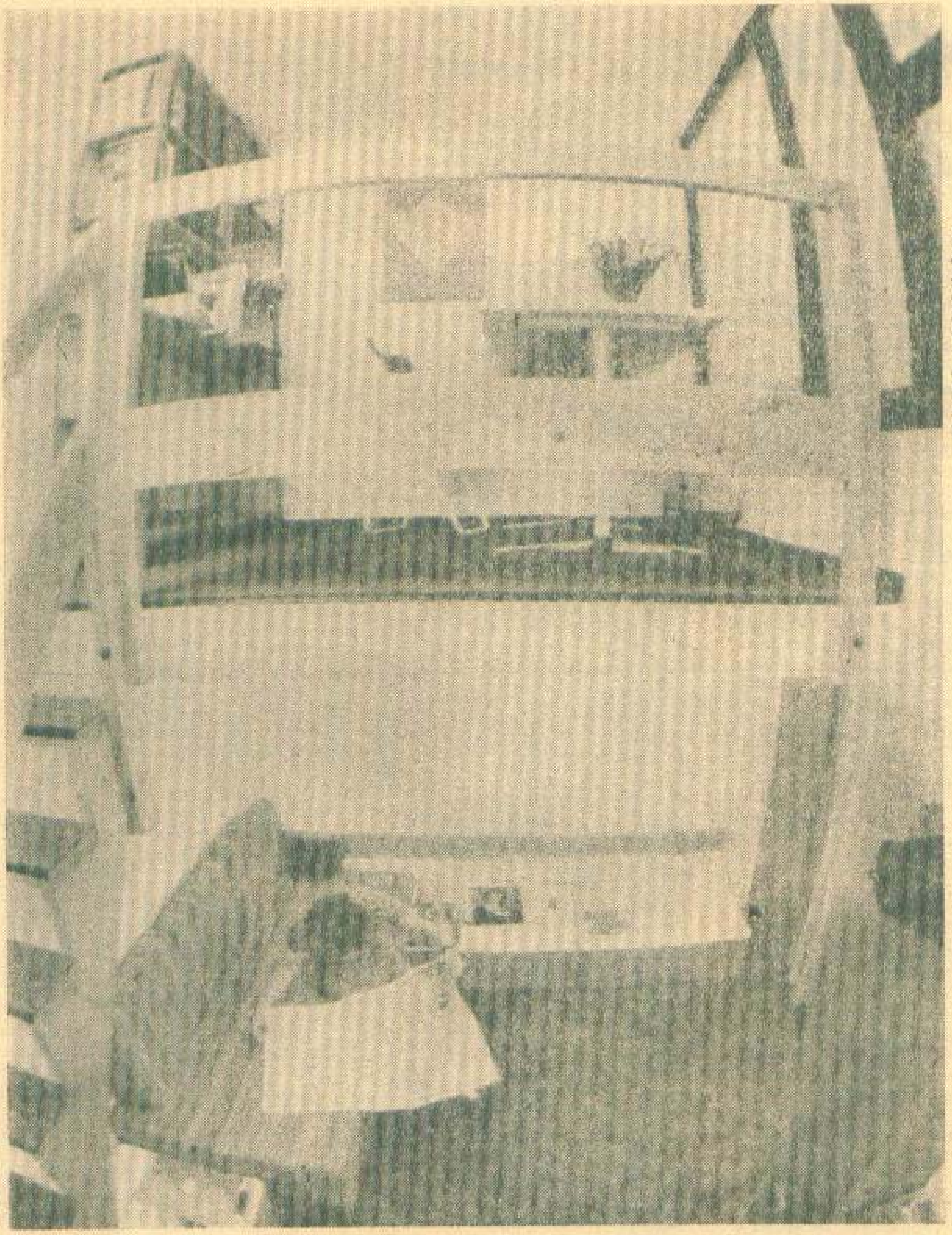

Condiții optime asigurate olimpicilor. Fiecare concurent va beneficia de un asemenea plăcut interior.

MÜNCHEN '72

După parcurgerea celor 42,195 km, tînărul ugandez va referi asupra traseului ales pentru proba de maraton. Totul trebuie supus încercărilor înaintea Olimpiadei.

de a se fi întîlnit, de a se fi cunoscut, de a se fi apreciat și respectat reciproc.

Măiestria participanților va fi demonstrată în 21 discipline sportive, de la cele clasice, cum sînt atletismul și înotul, pînă la cele mai noi sau mai puțin uzuale în programul olimpic, cum sînt handbalul, tirul cu arcul și străvechiul judo. O probă cu totul nouă este slalomul nautic, care se va desfășura de altfel într-un oraș vecin, la Augsburg, așa cum minuitorii dibaci ai velelor vor trebui să facă o călătorie de 900 de kilometri, de la München pînă la Kiel, pentru a se întrece în probele de iahting, într-o lagună a Mării Baltice.

În afara jocurilor în sine, trebuie menționate cîteva acțiuni extraolimpice. În primul rînd, taberele de tineret, menite să contribuie la perpetuarea și diseminarea idealului olimpic. Apoi un congres științific avînd drept temă: „Sportul în lumea noastră, cu șansele și problemele sale", la care au fost solicitați să participe, ca referenți la secția de pedagogie-psihologie, și doi specialiști români. De asemenea, în cadrul programului cultural a fost invitat să dea spectacole ansamblul „Rapsodia română".

Flacăra olimpică, aprinsă cu lupa, de la soare, în dumbrava sacră de la Olimpia, va fi purtată de ștafete prin Grecia, Bulgaria, România, Iugoslavia, Ungaria și Austria, pînă la München. În ziua de 26 august, cînd torța va aprinde focul în imensa cupă de pe stadionul olimpic, vom ști că cea de-a 20-a ediție, într-un fel jubiliară, a Jocurilor Olimpice de vară a început, vom intra în atmosfera frenetică a întrecerilor pe care le așteptăm cu înfrigurare de atîta vreme, iar după 16 zile, în ziua închiderii, la 10 septembrie, vom începe, cu tradiționala nerecunoștință, să ne și gîndim la Olimpiada viitoare!

SPORT

Baschet

de Nell COBAR

mingea intră în posesia echipei adverse...

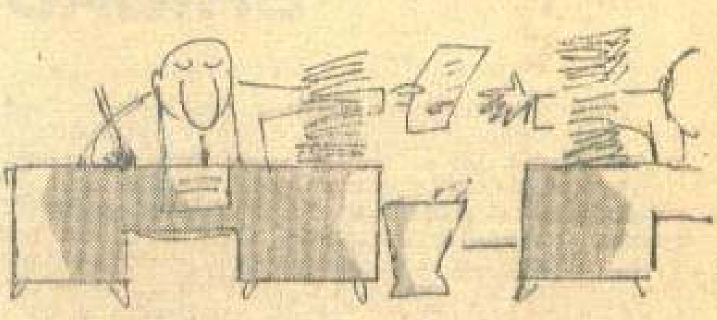

...un pas „printre"...

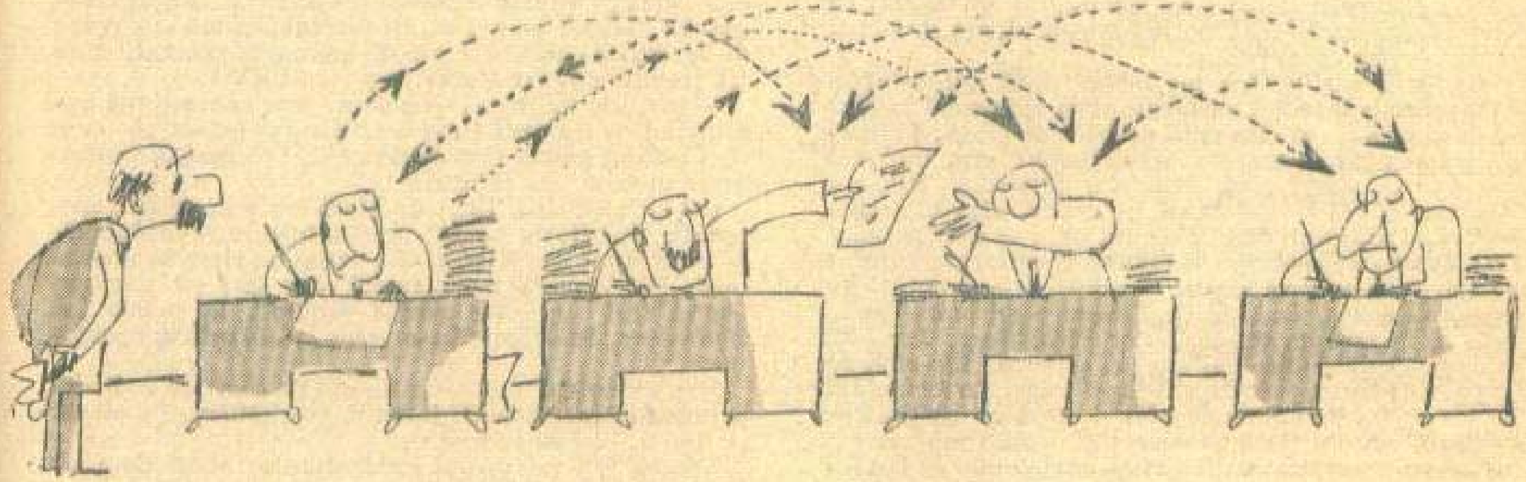

o prelungită „țesătură" de pase pentru deruta adversarului

o încercare de atac advers...

...respinsă prompt

și acțiunea se termină cu o precisă aruncare la coș

SINKÓ ZOLTÁN

BRIGADĂ FICTIVĂ

A ieșit dandana mare. Toate au fost date-n vileag. Iar prăbușindu-se elegantul domn Priblicsányi nu mai rămăsese din el decît o mogîldeață de cenușă.

De fapt, de cînd apăruse Opelul acela se cam știa că treaba nu miroase a bine. Mașina i-a fost confiscată, firește, și vîndută la licitație. Care va fi fost însă prețul de strigare al acelei splendide pisicuțe blonde, care niciciînd nu lipsea din Opel? Pisicuța aceea care aci mieuna, aci torcea. Trebuia confiscată și ea și scoasă la mezat, că nici ea nu fusese dobîndită — vascrisu' ei de treabă! — pe cale cinstită. Cu muncă cinstită... O viață-ntreagă ar fi trebuit să pună omul de treabă ban lîngă ban ca să poată mîngîia vreme de-o săptămînă o asemenea podoabă. Brigada aceea fictivă numai și numai pentru ea lucrase. Și nu numai că lucrase, dar mereu era fruntașă în muncă, așa că mereu încasa prime peste prime...

Brigada cea fictivă nu luase ființă așa, dintr-o dată; membrii acelei echipe de elită apăruseră încetul cu încetul și unul cîte unul pe lista de plată. Primul fusese angajat — aceasta s-a-ntîmplat cam cu vreo doi ani în urmă — ca muncitor calificat Richard Wagner. Făcea treabă bună, pesemne, căci în decurs de numai șase luni de zile de opt ori i se mărise salariul. Între timp apăruse și Iohann Goethe, muncitorul de întreținere, care fusese încadrat de-a dreptul în categoria a 4-a. Ludwig Beethoven pornise de jos de tot, de la treapta de muncitor necalificat, dar iute și degrabă dobîndise calificarea tehnică. Iar cînd fu angajat de întreprindere și Rafael Santi, Priblicsányi al nostru nu mai întîrzie nici o clipă cu alcătuirea brigăzii... Avînd însă în vedere că noua formație era tot mai des solicitată a fi de față acolo unde se hotăra soarta producției, fu întărită cu încă patru forțe de muncă: Emil Zola, Amadeu Mozart, Ion Homer și Feodor Dostoievski.

Asta era alcătuirea brigăzii fictive care, nevrînd să știe ce-i oboseala, făcea din noapte zi purcezînd mereu în frunte, în muncă, sub călăuzirea aceluiași vrednic Priblicsányi.

Nimeni nu bănuia însă că brigada nu ființează decît pe listele de plată și că întreaga ei simbrie alunecă în buzunarul lui Priblicsányi, pentru a se evapora apoi, sub formă de colonie neapărat necesară acelei blonde pisicuțe... Interesant că el, Priblicsányi, nu era în stare să-și facă și el un mic tain din cîștigul brigăzii decît propunîndu-i din cînd în cînd pe vrednicii ei membri pentru cîte-o primă, pentru care mai apoi nu arareori era chinuit de remușcări: omul stătea neclintit pe principiul că numai cel ce e capabil a produce, punînd inimă și suflet, peste propria sa capacitate, se face vrednic de orice osebită plată. Dar cum el însuși se credea a fi un asemenea om, de-o pildă, nu prea pregeta a se propune singur pentru cîte o îmbelșugată recompensă. Iar punînd el și brigada fictivă pe lista de prime, se chema, după propria-i socotință, că scrie semnul egalității, într-un anumit înțeles, între activitatea sa și aceea a brigăzii. Iar simțămîntul de insatisfacție ce îl cuprindea nu era în stare să-l lepede decît majorînd pînă la limita extremă propria-i primă în dauna brigăzii.

Dar brigada fictivă s-a răzbunat!

Unui controlor financiar i se păru suspect tocmai ceva în legătură cu primele. Omul era cam greu de cap la socoteli și astfel își făurise o metodă a lui: se lega de te miri ce poziție neînsemnată din scripte, ca să vadă toată lumea că e vorba de un control riguros, apoi se ținea scai de poziția respectivă, răscolind, belicos, facturile și notele. În cele din urmă îl chema în fața lui cînd pe unul, cînd pe altul, îi audia, îi confrunta... Astfel, pornind de la nimicuri, adesea dădea peste cîte o adevărată panama. Adesea reușea să-i încurce pe cei vizați tocmai fiindcă era vorba de lucruri cu totul simple. Și anume în așa hal, încît își trădau singuri afacerile mai... de soi.

— Mă uit la Beethoven ăsta, zise controlorul împungînd cu degetul lista de plată, și mă-ntreb cum de i s-a dat prima asta de 200 de lei tocmai în noiembrie? Cum a fost posibil?!...

Cel ce alcătuise lista de plată nu știa ce să-i răspundă. Se bîlbîia și-așa, și altminterea, spunînd că, la urma urmei, oricine poate primi o primă în noiembrie. Ei! Nu era un răspuns care să-l satisfacă pe controlorul financiar rămas proțăpit la prima lui Beethoven. Să-i fie înfățișat, cică, acel Ludwig Beethoven!

Dar vrednicul muncitor nu era de găsit pe la întreprindere. Cineva îl știa bolnav, altul zicea că e plecat pe teren. Sau în concediu.

Treaba era pe placul controlorului: iată deci că ceva ce căuta el nu era de găsit! Trebuia găsit, totuși. Ia să vedem cu cine mai lucra el în brigadă. Cine era șeful brigăzii? Nu cumva Richard Wagner? Și acum, zor-nevoie să vorbească cu acel Richard Wagner!

După multă tevatură se vădi că brigada nu existase decît pe hîrtie, pe listele de plată.

Controlorul nostru nici nu căuta să-și ascundă satisfacția de a fi descoperit o asemenea fraudă săvîrșită prin măsluirea listelor de plată.

Își făcu o deosebită plăcere din a referi, cu dichis și lux de amănunte, șefului său detaliile acțiunii pe care o dusese pînă a ajunge la dezvăluire...

— Mă uit la lista de prime... Zic: aici ceva nu miroase a bine! Ia să stau eu de vorbă, zic, cu acel Beethoven! Îl chem, dar... ia-l de unde nu-i! Ei! Să-l vedem, așadară, pe Goethe!

Șeful se miră nevoie mare:

— Auzi, dom-le! Ce nume au fost în stare să născocească! Beethoven... Goethe...

— Chiar că aveți dreptate! — zice, chicotind, controlorul. De unde naiba or fi luat, domnule, numele astea imposibile?!

În românește de Nic. A. STRĂVOIU

ALECU IVAN GHILIA

Genealogia mea sentimentală: BUNICA

Întind mîinile și pipăi ... caut cu ochii... adulmec. Nările-mi sînt pline de mirosuri crude și proaspete de pelin, de sucuri de cucută, amare, și de țărînă încinsă de soare.

Casa noastră era pe vale lîngă pîrîu și malurile rîpoase, umbrite de răchite bătrîne și salcîmi, erau căptușite, vara, cu smocuri de iarbă mătăsoasă, grasă, năpădite de buruieni, nalbă creață, troscot mărunt și tufe înalte de cucută din care-mi făceam fluiere și pușcoace de apă. Toată ziua eram pe pîrîu, fericit și cu genunchii juliți, mînjiți și ei de noroi, ceea ce îmi potolea, mi se părea, usturimea urzicilor și mă făcea și mai fericit. Pîrîul era mai mult uscat, vara.

Cînd începeau zilele de arșiță, crăpa mîlul, și broaștele și peștișorii prizăriți se retrăgeau în bulboane, pe sub sălcii, unde era răcoarea mai adîncă. Făceam zăgazuri din nuiele și-i prindeam cu mîna. Bunica, „Bătrîna", cum îi spuneam — Maricica, soră-mea, îi spunea Bunița — era bolnavă. Suferea de „vătămătură" și dorea tare mult pește. Mergeam la iaz la Școala normală să-i aduc — pescuiam cu cîrlige rudimentare, meșterite de mine din bolduri sau agrafe — dar nu țin minte să-i fi adus vreodată pește. De cîte ori merg acum cu moșu-miu Fănică la iaz la Havîrna și prindem cîte un crap de două și de trei kilograme, îmi amintesc de ea. Era mică, măruntică. Era, nu știu cum, dar era așa cum trebuia să fie: Edenul bunătății, blîndeței și duioșiei. Lîngă ea mă simțeam liniștit, ocrotit, și nu știu de ce — poate pentru că toate bunicile sînt Edenul copilăriei, punctul cardinal de unde soarele nu apune decît ca să arunce totul în penumbră, sau pentru că n-am trăit destul lîngă ea și nu eram încă pregătit de viață să descopăr și altceva — mi se părea învăluită în lumină și ori de cîte ori mă întorc acasă și-o caut bîjbîind prin ceață sau vine ea să mă vadă, îmi apare sub același nimb — ca o răsfrîngere a propriei ei bunătăți și frumuseți — chit că ea poate n-o fi fost niciodată frumoasă, sau a fost, cum spune mama, foarte frumoasă. Toate s-au golit parcă, s-au șters ca niște efigii romane, au pălit cîte puțin, s-au întunecat, dar ea a rămas neschimbată, fără ca timpul să-i întunece luminiscența. Exact n-aș putea-o descrie — m-am chinuit de multe ori s-o recompun din memorie și-am făcut, cred, sute de schițe fără să semene cu ea, fiind totuși ea și nefiind, pentru că tocmai inefabilul, duioșia, nu se pot prinde.

De îndată ce intra în ogradă, Bătrîna mă lăsa să-mi văd de joacă sau mă îndemna chiar ca să fac cutare sau cutare lucru care știa că-mi place, și văzîndu-mă liniștit se așeza pe pămînt, dinaintea ușii, în ogradă, cu picioarele adunate sub ea, mititică și slabă, îmbrăcată-n negru, cu tulpanul pe cap și fața pămîntie, suptă și-ncrețită, și stătea așa. Mă uitam la ea și-o vedeam cum privește cerul, pierdută, ca într-o absență. Nu știu ce vedea, dar parcă stătea de vorbă cu lucrul acela pe care-l privea, streașina casei cu stuful înnegrit și ferfenițit de ploi și vînt, în care-și făceau viespile cuibul și din care smulgeam și eu cîte un stuf să-mi fac muzicuță. Fața ei iradia, ca cerul în zori, o lumină potolită — numai că lumina asta era poate o ultimă licărire și răsfrîngere a răsăritului — ceva între duioșie și extaz, nu știu ce putea fi, pentru că ce spun o spun eu, cel de azi, și aș zice, nu știu de ce, dar aș zice ceva ciudat, ca o stare de extaz. Cu toată starea aceea — cînd te uitai la ea — de beatitudine și nemișcare extatică, nici atunci Bătrîna nu stătea propriu-zis. Se odihnea lucrînd sau se gîndea, sau pur și simplu murea pe încetul, clipă de clipă, se desprindea de mine și de ograda unde cu un număr neștiut de ani a fost adusă o fată tînără și gingașă, cu trupul jucăuș și plin, pietros și moale, cu moliciuni dulci, și-acum murea pe încetul și pe nesimțite, cu ochii la cer, cu gîndurile întoarse poate în propriul ei trecut. Mîinile ei torceau, depănau repede-repede sau dezghiocau păstăi pentru mîncare, la fel de repede, sau făceau altceva, și orice era, făceau de atît de multă vreme lucrul acela încît mîinile ei se mișcau parcă desprinse de trup, în afara extazului sau a tristeții ei, fără nici o legătură cu ce vedea ea sau cu cine vorbea în gînd, dacă vorbea, cu cine vorbea, cu morții sau cu viii.

Cîteodată o auzeam vorbind tare sau cîntînd încetișor, cu o voce care parcă nu mai era a ei, într-atît de schimbată era — sau mai bine spus, îngînînd sau șoptind ca un cîntec de leagăn, parcă ar fi vrut s-adoarmă vîntul sau pămîntul sub ea, dar de fapt — acum îmi dau seama — ca dorind să trezească pe cineva din pămînt:

„Pîrîuaș cu apă rece
Iarna vine, vara trece
Și n-am cu cine petrece.
Căci cu cine-am petrecut
S-a dus și n-a mai venit
A pus fața la pămînt".

Mai lipsește ceva — cred că nici ea nu cînta tot cîntecul — dar țin minte sfîrșitul:

„Cînd aș ști, o, c-ar veni,
Cărărușa i-aș plivi
Și de iarbă, și de nalbă,
Ca să vină mai de grabă"

Bătrîna n-avea măsele de loc, numai doi sau trei dinți în față, și molfăia încet între gingii ce-ar fi putut rupe cu dinții. Din această cauză mîncarea ei preferată era mămăliguța cu lapte — dar noi n-aveam vacă și rar se putea îndulci „cu-oleacă de frupt", cînd îi aduceam eu sau mama de la mătușa Catinca. Mînca cel mai adesea cir de mămăligă cu brînză de oi, fasole fiartă, cîte un ou, tot ce era moale — și, firește, dacă s-ar fi putut, dacă ar fi avut de unde, peștele, singura carne pe care o putea mînca. De fapt nu mînca mai nimic, ciugulea ceva, nici nu știu cu ce putea să trăiască. O pară zemoasă, un pumnișor de legume, o bucățică de mămăligă îi erau de-ajuns. Din pricina slăbiciunii,

zic, a bătrîneții sau a firii ei, vocea îi era moale, potolită, ușor șuierată, mai mult șoptită, parcă mereu dormea cineva lîngă ea și nu voia să-l trezească. Tot din pricina dinților, obrajii îi erau surpați, supți, trași înăuntru, scoțîndu-i în evidență monturile obrajilor, bărbia ascuțită, lutoasă, parcă modelată din lut, cum trebuia să fi arătat „Bătrîna" lui Rodin înainte de turnare, și nasul mare, ușor bombat și roșu pe fața ei palidă, de culoarea argilei, părînd poate și mai roșu — tierra di siena cu puțin gri-vermillon la rădăcină — din pricina unui neg pufos și-a punctelor negre care-l impestrițau ca niște semințe de mac presărate pe-un colțuc de pîine bine copt sau chiar „prichit" în cuptor. De asta poate, pentru că era mititică și slabă, nu mînca mai nimic, parcă trăia cu aer sau cu mulțumirea de a vedea lumea-mpăcată în jurul ei — ceea ce, din nefericire, nu se prea întîmpla și avea să se întîmple în viitor din ce în ce mai puțin — pentru că lipsa dinților îi dădea acea moliciune a feței și glasul îi era șoptit și blînd, mi se părea că-i plămădită din lumină, cum tata mi se părea — cînd îl vedeam încruntat, sever, aspru, cu ochii lui albaștri, reci și metalici și fața modelată-n oțel — un monument precis și tăios al dîrzeniei, și mama însăși masca durerii și-a resemnării.

PETRE ANGHEL

MAI ÎNAINTE CU CINCI MINUTURI

Lui Romeo Popescu.

Seara fusese atît de frumos încît nu putusem să mă despart de ei. Cel mai tînăr, inginerul, cu care mă împrietenisem, propusese să tăiem crengi din brazii de lîngă noi și să facem frigărui. „Am aranjat eu să aducă un miel. Ne costă 50 de lei de căciulă, dar nu despre asta este vorba, îl plătesc singur la o adică. Mie îmi place să văd cum se îmbată focul cu rășini din aproape în aproape și cum uiți la lumina fumului — fiindcă noaptea și fumul are lumină — că te afli în nu știu care secol al civilizației. Eu sînt dac, dintr-o comună de pe-aici, și sînt sigur că mai marii mei mîncau berbecul fript în prăjină. E păcat, dacă te simți semenul nostru, să nu cinstim prietenia cu o pulpă stropită cu vin de buturugă... Nu de soi, dar crescut direct din pămînt, și dacă a stat într-un butoi de dafin sau de dud, nu cred că te mai vede nevasta două zile în față".

În parte a avut dreptate, n-am mai putut pleca în seara aceea și nici a doua seară. Apoi dis-de-dimineață am luat în piept cei 5—6 kilometri „dacă tai dealul, că altfel sînt 10" și într-un timp, obosit de urcușuri și văi dar cu ochii odihniți și chiar cu mintea mai limpede ca de obicei, am ajuns în gară. Era, de fapt, un canton, cel mai apropiat de șantierul acela proaspăt deschis cu nu știu ce rosturi mari pentru viitor dar care acum abia reușise să-și împrăștie materialele pe cîțiva kilometri pătrați. Erau abia la început.

Îmi fu greu să cred că magazia de cărămidă din față poate adăposti vreun om, funcționar de C.F.R., sau că trenurile, oricît de „personale", n-au altă treabă mai bună decît să poposească în pustiul acesta și să mă ia pe mine. Dar prietenul meu, inginerul, nu-mi lăsase vreme să mă îndoiesc. „Vine, precis vine: cum adică, nu știi că ceferoul e la fel de disciplinat ca și armata?! O întîrzia un minut, două, dar în trei ceasuri ești la oraș, acolo te descurci cum vrei și cum poți".

Renunțai la gîndul de a bate la ușa căsuței ce ținea loc de gară. „Lasă, mai bine mă mai plimb un ceas prin împrejurimi". Uitasem că abia venisem de la drum, dar o dată ajuns la destinație nu mai simțeam oboseala și aș fi luat-o din nou hai-hui peste dealuri, fără să mai doresc vreo săptămînă, cred, să aud țipenie de om. Rămăsei eu însumi surprins de acest dor de ducă, cu atît mai mult cu cît mă știam o fire sociabilă, gata să pierd un ceas, două, într-o cafenea decît să umblu de unul singur, pustnic, printre dealurile acoperite.

Abia mă depărtai două sute de pași și văzui coborîndu-se agale un baci ce-mi păru a avea cel puțin doi metri înălțime. Omul își purta haina de lînă pe umeri, cu mînecile afară, o mantie ce-l acoperea pînă la glezne.

— Mă rog la dumneata, cît este ora?

— Cinci, spun, consultîndu-mi ceasul de la mînă.

Mare îmi fu mirarea cînd bărbatul își scoase un ceas mare de la brîu, un ceas-de buzunar, dar mare. Îl privi o dată, îl privi de două ori, apoi îl duse alene la ureche. Își mai aruncă o dată ochii peste cadran.

— Al meu e cinci și cinci; fix. Asta e ora exactă, deși al dumitale merge bine.

Rămăsei descumpănit în fața acestui joc de cuvinte și-l privii mai cu băgare de seamă. Omul se oprise în loc, se rezemase în toiag și mă cîntărea: merit sau nu merit să strice două vorbe pe mine sau ne continuăm fiecare cărarea în plata Domnului. Avea plete, dar barba îi era proaspăt tăiată de-ai fi zis că niciodată perii țepoși nu s-au învrednicit să-i acopere fața.

— M-am bărbierit de curînd. Merg la oraș, nu se cade să arăt nespălat; și straiele după mine sînt cele bune, din odaia de sus...

Avea dreptate, și cămașa, și ițarii erau albi, păreau neîmbrăcați. Mantaua, un fel de ipingea de prin partea locului, deși neagră, se vedea că-i nepurtată, firele de lînă erau netocite, așa cum ieșiseră de sub pînă. Îndrăznii să-i cer lămuriri.

— Cum e cu ceasul? Ori al meu, ori al dumitale e bun?

— Păi vezi că ești tînăr și nu știi. Sau vrei să zici că nu ești crud? Că așa au unii obiceiul, cred că știu tot.

— Ba nu, sînt încă tînăr, dar nu te supăra dacă pentru asta nu-mi pare rău.

— D-apăi cum să mă supăr? Așa e cinstit. Eu am fost ca matale, matale mai va pînă mă ajungi, da' tot mă ajungi. Dar cu cîte Oltul de mare n-o să mai fiu ca dumneata. Pot să aștept... Cu cît aștept, cu atît mă depărtez mai mult... Cu ceasul e simplu...

— O fi, dar eu n-am priceput.

— Ceasul bun trebuie să fie cu cinci minuturi înainte. Ca să aibă omul după cine se lua. Că și ei

trebuie să fie cu cinci minuturi înainte. Nu cu mai mult, că nu se mai aseamănă cu ceilalți, și nu e bine. Dar dacă vrea să fie fruntea, cel puțin în mintea lui, să fie cu cinci minuturi mai înainte... M-ai priceput?

— Văd unde bate vorba dumitale. Cobori spre gară?

— Spre. Am o vorbă cu fiul meu de la oraș. Termin cu el într-o minută. Dar nu vreau să i-o spun prin carte. Pe carte ți-arunci ochii și-ai terminat. Dar vorba rămîne să te bată la ureche. Și cînd ai zis-o într-un fel, așa rămîne... Dacă ai cu cine sta de vorbă. Și mai am o treabă, dar asta-i separată, pot s-o amin.

Începea să-mi placă omul acesta coborît de la munte. Și tare aș fi vrut să știu de unde vine și unde merge, dar fără să mă vadă că iscodesc să-i aflu gîndurile. Așa că nu mai scosei nici o vorbă. Omul încercă să plece.

— Apăi, noroc bun, ne-om mai vedea la gară, că mergi cu trenul, n-ai unde te duce de unul singur prin dealuri. Că văd că ești de la oraș. Ești roman. Ca și fiul meu. Și el a plecat la oraș. Noi ăștia dinspre munte, închiși într-o parte și alta de vîlcele, sîntem daci.

— Nu se poate, bade. Păi dacă matale ești dac, cum poate să fie băiatul dumitale roman?

— Iacă se poate. Nici eu nu pricep, dar se poate... Au venit, acum e anul, în toamnă, niște domni de la oraș, scump îmbrăcați dar cam sărăcuți, că țipau hainele pe ei, și m-au luat la treabă. Eu am un cal ca un zmeu. Fără glumă. E ca ăla din poveste. Nu-i arătos, dar e iute. Și cumnatul meu, la fel. El zice că-i ca al meu și-al lui, dar e cu o linie mai jos. Aproape-aproape ca al meu, dar nu tocmai. Și vin domnii și ne spun că ne-or da gologani buni dacă ne-om bate. Aveau acte în regulă că sînt oameni cu socoteală și că trebuie să ne batem. Eu îi privesc așa dintr-o dungă, cum știu eu privi la o adică, să citesc dincolo de carte. Erau oameni de treabă. „De bătut mă bat, zic, dacă așa se cere. Dar să n-avem vorbe. Eu mă bat alături de cumnatul Nae, că e de-al meu și știu ce cal are..." Cînd noi o luăm la fugă, unii cu niște mașinării într-un drug de fier — tot domni — le îndreptau spre noi. Alții spre dușmani, spre ăia care veneau din partea cealaltă. Cînd îi întîlneam, le dam cailor cu prăjina peste picioare. Prima dată s-au supărat pe mine că le omor caii, că și ăia sînt plătiți. Adică eu nu știu cum se lovește un cal... să cadă dar să nu moară? Numai să se împiedice și să întîrzie două-trei minute. Cît vrei să-l dobori. Că ne-au spus că nu e bătaie cu moarte de om, altfel nu mă băgam. Le trebuia lor să filmeze pe daci, adică pe noi.

Acum să ne lămurim. Eu eram dac. O știam de cînd eram de-o șchioapă. Și acum ei mi-au spus la fel. „Matale — zice — ești dac. Ăilalți de vin, sînt romani. Vă bateți și vă filmăm"... Ne-am tot întîlnit de vreo douăzeci-treizeci de ori. Pe mine și pe cumnatul Nae nu puteau să ne doboare. Și nici caii nu puteau să-i împiedice, că noi eram dibaci. Eu de cînd mă știu stau pe cal. Numai cînd plec cu trenul, de am treabă importantă la oraș, îl las... Și te întreb pe dumneata: de ce scrie la istorie că dacii trebuie să fie înfrînți... că noi doi, eu și cumnatul Nae, n-am putut fi doborîți, chit că ceilalți erau mai mulți? Nu zic ba, cînd m-au lămurit că așa le trebuie lor, noi să cădem primii, am primit. Că așa scrie la istorie. Dar de ce scrie așa la istorie?

Că n-aveau dreptate să pierdem, am fapte. După ce au plecat domnii de la București, noi ne-am bătut pe cinstite. N-a ieșit nici unul vătămat, că ne doboram doar caii. Și eu cu cumnatul meu am cîștigat. Eram daci, noi eram din partea locului, al nostru era pămîntul. Dar dacă scrie la istorie... Eu știu că au cîștigat romanii, dar mi-ar fi plăcut să...

Asta vreau să-i spun lui fiul meu de la oraș. E tînăr, mai tînăr ca dumneata. Și m-a făcut de rîs. Mi-au trimis carte de la școală c-a rămas repetent. Vreau să-i spun două vorbe. Nu-l mai cert. Nu! Eu știu cum se cresc copiii. Șapte am avut și acum șase sînt domni, s-au făcut romani. Plecați care încolo prin țară, toți ajunși bine. Eu n-am grijit decît cu vorba, că le-a dat statul restul. Judecata mea e asta: scrie în carte c-ai rămas repetent? Scrie. Ai căzut. Asta se poate întîmpla oricui. Dar tu, ăl care ai căzut, ai acum două datorii. Să te ridici și să-i ajungi pe ăilalți din urmă și pe urmă să-i întreci, să nu-și mai aducă nimeni aminte că tu ai căzut. „Cu tine, Lisandre tată, mai stau de vorbă peste trei ani. Ia-ți listă unde au ajuns tovarășii tăi acum, și dacă peste trei ani nu ești cel mai ăl dintîi, nu mai avem vorbe amîndoi. Numai asta să ții minte din tot ce ți-am spus eu, că restul auzi tu și din altă parte... Eu nu zic, sînt destui care au nevoie de copii sau de oameni care să facă nu știu ce treburi, dar nu de cei care au căzut și n-au putut să se ridice".

KONSTANTIN PAUSTOVSKI

DARUL

An de an, atunci cînd toamna bătea în ușă, în casa noastră începeau discuțiile în legătură cu faptul că nu toate în natură sînt orînduite ele chiar așa cum ne-ar fi plăcut nouă să fie. Pe meleagurile noastre iarna e lungă, ți se pare că nu se mai termină niciodată, vara e scurtă, iar toamna se duce ca un vis și-ți lasă impresia că o pasăre cu pene de aur a săgetat văzduhul și a trecut o clipă și prin dreptul ferestrei tale.

Lui Vania Maliavin, un băiat de vreo cincisprezece ani, nepotul pădurarului, îi plăcea să asculte discuțiile noastre. De pe lacul Urjensk, unde se afla căsuța bunicului său, băiatul acesta venea adeseori la noi în sat și aducea ba un paner plin cu mînătărci, ba o sită cu coacăze, ba venea pur și simplu în vizită, să mai stea nițel cu noi, să asculte discuțiile noastre și să citească revista „În jurul lumii".

Numerele acestei reviste, legate în tomuri groase, zăceau în magazie la un loc cu vîslele, cu felinarele și cu un stup vechi de cînd lumea. Stupul acesta fusese dat cîndva cu un strat gros de vopsea albă care se uscase de mult și se desprindea acum bucată cu bucată.

lăsînd să se vadă lemnul gol care emana un miros puternic de ceară veche.

Intr-o bună zi Vania își făcu apariția aducînd triumfător un pui de mesteacăn scos din pămînt cu rădăcină cu tot. Băiatul avusese grijă să acopere rădăcina cu mușchi umed, iar apoi să pună peste ea o rogojină.

— Asta-i pentru dumneavoastră — zise el și se îmbujoră la față. Un dar! Puneți-l într-o putină cu pămînt și duceți-l apoi într-o cameră călduroasă. O să vedeți că rămîne verde toată iarna.

— Da ce ți-a venit să-l scoți din pămînt, măi, zurliule? — îl întrebă Rurim.

— Păi dumneavoastră ați spus că vă pare rău de vara care trece — răspunse Vania. Ei, și bunicul m-a lămurit ce trebuie să fac. Mi-a zis așa: „Măi băiatule, ia dă tu o fugă în pădure și ai să vezi că acolo, în partea aceea pîrjolită de arșița din vara trecută, cresc, puzderie, niște pui de mesteceni care să tot aibă vreo doi ani de zile. Nu-i chip să treci de ei, că-s cît frunza și iarba. Scoate unul și du-i-l lui Rum Isaeriei (așa-i spunea bătrînul lui Rurim). Tot se plînge el că vara trece prea repede. Să-i amintească mesteacănul de zilele cu soare atunci cînd o-ncepe iarna să-și scuture cojocul!

— Îmi pare mie rău de vară, dar și mai rău îmi pare de toamnă — zise Rurim, atingînd frunzele subțiri și gingașe ale mesteacănului.

Am adus din șură o ladă, am umplut-o cu pămînt și am sădit în ea puiul de mesteacăn. Apoi am dus lada în odaia cea mai caldă și mai luminoasă și am așezat-o acolo lîngă geam.

Toamna pusese stăpînire pe grădină, dar frunzele mesteacănului nostru erau ca și înainte, verzi și proaspete. Se împurpuraseră arțarii, salbele căpătaseră o culoare trandafirie, se usca vița de vie cocoțată sus pe boschetul din grădină. Chiar și pe mesteceni începuseră să apară ici-colo niște șuvițe galbene, așa cum apar primele fire cărunte în părul unui om tînăr încă. Mesteacănul din odaie întinerea parcă mereu. Îl priveam și nu observam la el nici măcar o urmă de veștejire.

O dată, noaptea, veni și primul îngheț. Atunci, în noaptea primului îngheț, m-a trezit din somn un sunet prelung și plăcut: cornul păstorului se auzea venind de undeva din întuneric. Dincolo de geamuri zorile abia începuseră să albăstrească cerul.

M-am îmbrăcat și am ieșit în grădină. Un aer proaspăt și puternic m-a izbit în față ca o undă de apă rece, somnul mi-a trecut de îndată. Se lumina de ziuă.

Nu sufla nici o boare de vînt, dar în grădină frunzele cădeau și cădeau într-una. Într-o singură noapte mestecenii se îngălbeniseră pînă-n vîrfuri și frunzele lor picaseră la pămînt ca o ploaie deasă și întristătoare.

M-am întors în casă. Odăile calde păreau cufundate într-un somn adînc. Scăldat în lumina zorilor, în lada lui, stătea puiul de mesteacăn. M-am uitat la el și am văzut dintr-o dată că în noaptea aceea se îngălbenise aproape de tot. Cîteva frunze de culoarea lămîii se desprinseseră și zăceau alături pe podea.

Căldura odăii n-a reușit să salveze puiul de mesteacăn. A doua zi el s-a scuturat de tot, de parcă nu vroia să rămînă în urma fraților săi mai mari care își lepădaseră veșmîntul în pădurile și în crîngurile reci, pe cîmpiile nesfîrșite și umede, atinse de suflarea nemiloasă a iernii.

Și Vania Malavin, și Rurim, și ceilalți ai casei eram cu toții foarte întristați. Ne obișnuiserăm cu ideea că în zilele cu zăpadă și ger mesteacănul nostru va rămîne mereu verde în odaia lui luminată de soarele alb al iernii și de vîlvătaia purpurie a focului din sobă.

Ultima amintire a verii dispăruse...

Un silvicultor, cunoscut de-al nostru, zîmbi pe sub mustață atunci cînd i-am povestit cum am încercat să salvăm frunzișul verde al mesteacănului.

— E o lege — zise el. O lege a naturii. Dacă arborii nu și-ar lepăda frunzele pe timp de iarnă, ei ar pieri din mai multe pricini: și de pe urma greutății zăpezii care ar crește morman pe frunze și ar frînge pînă și crengile cele mai groase, și de pe urma faptului că spre toamnă în frunziș s-ar acumula multe săruri vătămătoare pentru copac, și, în sfîrșit, fiindcă frunzele ar continua și în toiul iernii să evapore umezeala, iar pămîntul înghețat n-ar mai da-o rădăcinilor copacului, și copacul, în mod inevitabil, ar pieri din cauza uscăciunii de iarnă și a setei.

Iar moș Mitri, poreclit „Zece procente", auzind această istorioară a mesteacănului, o tălmăci în felul său.

— Tu, măi frățioare, îi zise el lui Rurim, mai trăiește pe lumea asta atîta cît am trăit eu, și abia după aia cearcă de te-ncontrează. Cu mine te tot iei la harță, da se vede treaba că n-ai prea avut vreme să le cuprinzi cu mintea pe toate cele. Ehei, noi, bătrînii ăștia, gîndim mai în voie! Griji nu prea avem, și atunci stăm așa în tihnă și ne dăm cu presupusul cam cum și ce se-ntîmplă pe pămînt, care-i rostul și tîlcul lucrurilor. Hai să luăm, de pildă, mesteacănul ăsta al nostru. Și nu-mi împuia mie capul cu ce-a spus și ce n-a spus silvicultorul. Lasămă-n pace cu el! Știu eu ce-i în stare să scoată pe gură. Nu uita că-i un țăran șmecher despre care se zice că atunci cînd stătea la Moscova își gătea mîncarea pe curent electric. Ia zi: se poate așa ceva ori nu se poate?

— Se poate! — răspunse Rurim.

— Se poate, se poate! — îl îngînă moșul. Da ai văzut tu vreodată curentul ăsta electric? Păi cum naiba să-l vezi cînd nici chip nu are măcar? E așa, cam cum e aerul! Nu? Ei, și acuma ascultă ce e cu mesteacănul. Este ori nu este prietenie între oameni? Sigur că este. Aia e. Numai că oamenii și-o iau în cap, cred că prietenia nu li-i dată decît lor și se tot fudulesc în fața fiecărei ființe vii. Iar prietenia, măi frate, e pretutindeni, oriunde ți-ai arunca privirile. Ce să mai vorbim! Vaca se împrietenește cu vaca, pițigoiul cu pițigoi. Dacă-l omori pe cocor, cocorița se prăpădește cu firea, plînge, nu-și mai găsește locul nicăieri. Care va să zică, și între ierburi și între copaci trebuie să fie uneori prietenie. Cum să nu se scuture mesteacănul tău atunci cînd toți prietenii lui s-au scuturat acolo, în pădurile lor? Cu ce ochi o să-i privească el la primăvară, ce-o să le spună, cînd ei au îndurat ce-au îndurat toată iarna, iar el a stat la căldurică lîngă sobă, în pace, în îndestulare și în curățenie? Ce zici? S-ar mai simți el oare cu cugetul curat?

— Hei, moșule, aici ai cam luat-o razna — zise Rurim. N-o mai scoate omul la capăt cu tine.

Moșul chicoti.

— Aha! Te dai bătut? — întrebă el ironic. Fugi! Nu te mai lua în gură cu mine, că nu ți-ai găsit omul!

Moșul plecă bocănind cu bastonul în podea, foarte mulțumit, sigur de faptul că în discuția avută ne-a învins pe noi toți și laolaltă cu noi l-a învins și pe silvicultor.

Am scos mesteacănul din ladă, l-am sădit în grădină lingă gard, iar frunzele lui galbene le-am adunat și le-am pus la uscat între paginile revistei „În jurul lumii".

Așa s-a sfîrșit încercarea noastră de a păstra pe timp de ger și de îngheț o caldă amintire a verii.

În românește de M. DJENTEMIROV

ZBIGNIEV GROTOVSKI

SECETA

De curînd, m-am pomenit într-o bună zi că-mi vine în vizită vechiul meu prieten Vladek, autorul unui aforism care mie cel puțin mi se pare extrem de reușit: „Paharele mici fac prietenii mari". Nu-i adorabil? Și fiindcă veni vorba de pahare, trebuie să spun că, după părerea lui Vladek, în general paharul nu are decît un singur cusur: fundul...

— Știi ce? — mi-a zis el. Aici la noi e o plictiseală clasa-ntîi. Nu ți-ar surîde să plecăm la Žlata Gora să ne mai distrăm nițel? Hai, zău așa! Ultima dată am fost acolo acum vreo trei ani și am rămas încîntat. Ce restaurante, ce crame!... Cunosc perfect locurile și voi fi ghidul tău.

Zis și făcut. Ne-am urcat în tren și am plecat. Venind de la gară spre oraș, mă tot agitam întrebînd pe unul și pe altul pe unde o fi o cramă mai acătării în care să poată scăpa omul de zăpușeala lunii lui cuptor. Vladek se arăta foarte nemulțumit de aceste tatonări ale mele.

— Da lasă, dragă! Nu mai vorbi cu alții. Ce tot vrei? Cunosc doar toate coclaurile de pe-aici. Uite, imediat după colț e un local excelent. Se servește o piftie de picioare de porc ceva nemaipomenit! Guști dintr-un picioruș și dai pe gît o zubrovka de la gheață! Lux! Specialitatea casei e zubrovka. Stăpînul e de fel din regiunea codrilor Belorejului, unde crește iarba aia de o mănîncă zimbrii și din care se face minunea de zubrovka. Poftim, c-am și ajuns. Hai!

Vladek dă năvală primul. Hop și eu după el. Mă pomenesc înăuntru, și ce văd? Un bufet extrem de ciudat și de original, iar consumatorii stau aliniați pe bănci întocmai ca la catedrală. Mă uit și nu mă dumiresc ce-or fi făcînd aici. Te pomenești că se roagă lui Bachus! Mai știi?!

Bufetiera e foarte îngrijită și impozantă. Vladek se duce glonț la ea:

— Ei, cum stăm cu piciorușele și cu zimbrii?... De două ori, vă rog!...

Bufetiera se înviorează ca la comandă.

— În sfîrșit, ați venit, tovarășe lector! Ați pregătit, prin urmare, pentru auditoriul nostru, o expunere în legătură cu codrii Belorejului? Am priceput totul! Și începeți cu... piciorușele zimbrilor! Ha-ha-ha!

Ce să zic, am nimerit-o bine! În cîteva clipe ne-am lămurit că localul a fost transformat într-o sală de lectură, iar bufetul — într-o tribună! Nu ne-a rămas decît s-o ștergem.

— Nu-i nimic! — spune Vladek. Ai să vezi îndată ce restaurant superb e în Piața veche! Înainte de război proprietarul său a avut la Gdynia un bar care se numea „Veselie pe mare"! Specialitatea casei — scrumbiile! Ce zici, după o scrumbie bună... cam ce-ar merge?

— Orice! Numai să mă văd instalat o dată la o masă!...

Ne apropiem de Piața veche. Restaurantul e într-adevăr acolo unde spunea Vladek. O clădire elegantă, cu o fațadă foarte originală.

— Ia te uită, totul a rămas așa cum știam eu! Nici o modificare!...

Mă uit și văd în vitrină o corăbioară, de jur împrejur — desene înfățișînd scene din viața marinarilor.

Vladek intră cu pasul legănat, cu o alură pur marinărească și salută vesel:

— Hai noroc! Cum o mai duc bătrînii lupi de mare?

Drept răspuns, se aud cîteva exclamații vesele. Ei, în sfîrșit am brodit-o!

— Scrumbii sînt? — întrebă Vladek.

— Sînt! — răspund tinerii din jur și zîmbesc misterios.

— Unde?

— În mare — strigă în cor băieții. Nu cumva vreți să vă înscrieți în clubul marinarilor?

Iarăși am dat în bară. Fostul restaurant era transformat în club al marinarilor. Vladek însă nu se dă bătut.

— Atîta pagubă! Cunosc aici o circiumioară dosnică. De ochii lumii se vînd acolo alte fleacuri, dar e suficient să-i faci doar un semn bufetierei și fii sigur că-ți aduce imediat ce-ți poftește inima. În ceașcă, chipurile, e apă!...

Pornim într-acolo. E drept că localul nici pe departe nu aduce a circiumă. Intrăm. Vladek îi face bufetierei cu ochiul.

— Iubito! Poate că ne dai ceva care să ne înveselească.

Fata se apropie de rafturi și ne-ntreabă:

— Schițe? Nuvele umoristice? Epigrame?

De data asta Vladek îmi face mie cu ochiul:

— Taci că-i bine! Dacă începe cu epigramele, vine ea acuși și vodka.

Apoi, adresîndu-se fetei:

— Și încă ceva să ne încălzească.

— Pot să vă propun o broșură în legătură cu întrecerile. Entuziasmul ne încălzește astăzi pe toți!

— Și ceva întăritor?... Ceva curat ca lacrima!...

— Poezii! V-am și pregătit totul — răspunde fata, împachetîndu-ne cărțile.

Era clar că nimerisem într-o librărie.

— Secetă! — am mîrîit eu. Văd că într-adevăr cunoști perfect de bine orașul ăsta!

Cu chiu cu vai am dat de un restaurant.

— În orele de lucru nu servim băuturi alcoolice!

— Și un alt bar nu există pe-aici?

— Există. Peste drum. Un lacto-bar...

Ei, na! Și mai distrează-te în provincie dacă poți!

În românește de M. DJENTEMIROV

FRUMOSUL COTIDIAN

ORIZONTAL: 1) Atribut al artei, al cărei izvor și al cărei destinatar este poporul — Atribut implacabil care confirmă sau nu valoarea unei opere de artă (pl.). 2) Face artă de dragul artei — Doinitor vara la munte. 3) Îngrădesc ograda — Încrustați în piele. 4) Un moș din povești — Simbol chimic — Ore! — Spărgător de lemne. 5) Introducere într-o operă de artă — Strigătură din folclorul popular. 6) Fragment dintr-o operă — Act istoric care a inspirat multe opere de artă în muzică, pictură, literatură etc. 7) Repetiții la un concert în aer liber — Plantă aromată. 8) Au inspirat multe din pînzele lui Luchian — Sfîrșit de vară! 9) Bisa! — Popor antic — Îmbelșugare. 10) Curentul unei ape — Certificat de autenticitate pentru o operă de artă. 11) Cadru pentru o expoziție de artă populară (pl.) — Cititor pasionat. 12) Demonstrativ popular — Lăcașuri de creație artistică.

VERTICAL: 1) Ansamblu coloristic dintr-un cadru artistic — Culoare compactă. 2) Beneficiară a marilor creații de artă — Anunță noi puneri în scenă. 3) Emoționantă operă muzicală — Oferă posibilitatea cunoașterii comorilor de artă ale patriei noastre. 4) Interjecție — O regretată voce de aur născută pe plaiurile românești. 5) Loc în față! — Aramă simbolizată — Legislator gal — Muza lui. 6) Ia din viață ce-i frumos! — Moștenitor. 7) „Teatrul lui Caragiale" — Început de lectură! 8) Profesioniști ai artei scenice — Grad de reprezentare al unei culturi. 9) Obiecte de artă de mare preț — Nu departe. 10) Plasă — Rebus, la origine! — Izvoare nesfîrșite ale creației populare. 11) Comunitate de cultură și artă — Artist al cuvîntului. 12) Obiect de îmbrăcăminte, nelipsit din expozițiile de artă populară — Numele popular al unui acid folosit în tehnica gravurii în metal (două cuvinte).

Mirel GABOR

DICȚIONAR: ISOP, ALANI, LETI, LIEL, AVA, RES.

Cine a inventat șampania

Au circulat, de-a lungul secolelor, multe legende și multe contradicții în privința personajului care a născocit metoda de preparare a șampaniei.

În cele din urmă, descoperind documente scrise în arhivele departamentului Marna, istoriograful francez René Gandilhon a scris o carte de 288 pagini, intitulată „Naissance du Champagne" (Nașterea șampaniei), în care ne dezvăluie, cu date precise, cine a fost realizatorul acestei băuturi care a devenit cunoscută și apreciată în toată lumea.

Totul s-a petrecut în vremea lui Ludovic al XIV-lea.

„Soarele lui Ludovic — își începe René Gandilhon cartea — ar fi fost lipsit de una din razele gloriei sale, și nu de cea mai puțin strălucitoare, dacă într-o mănăstire de pe valea Marnei un călugăr benedictin n-ar fi reușit să ajungă la rezultate deosebite în arta de a prepara vinurile obținute din soiurile de viță provenite din regiunea Champagne".

Aflînd, într-adevăr, despre isprava călugărului, Ludovic al XIV-lea a cerut să i se aducă această băutură, pe care, găsind-o cu totul excepțională, a comandat-o pentru a fi servită participanților la marile serbări de la curte.

Chemat apoi la palat și întrebat cum prepară această băutură, călugărul Pierre Perignon, autorul ei, s-a dovedit a fi un om cu o deosebită cultură, care folosea metode științifice bazate pe cunoștințe avansate de fizică și chimie. În urma acestei constatări, regele a intervenit la stareț și călugărul, pînă atunci anonim, a fost numit procuror al mănăstirii d'Hauvillers, creîndu-i-se toate condițiile, pe cheltuiala palatului, pentru continuarea experiențelor de înnobilare a viței și de perfecționare a șampaniei.

O coincidență curioasă pe care o relevă istoriograful este că și Ludovic al XIV-lea și Pierre Perignon, care i-a dăruit deliciile acestei băuturi rămase la fel de apreciată pînă în zilele noastre, au murit în aceeași lună a aceluiași an: septembrie 1715, amîndoi avînd aceeași vîrstă: 77 de ani.

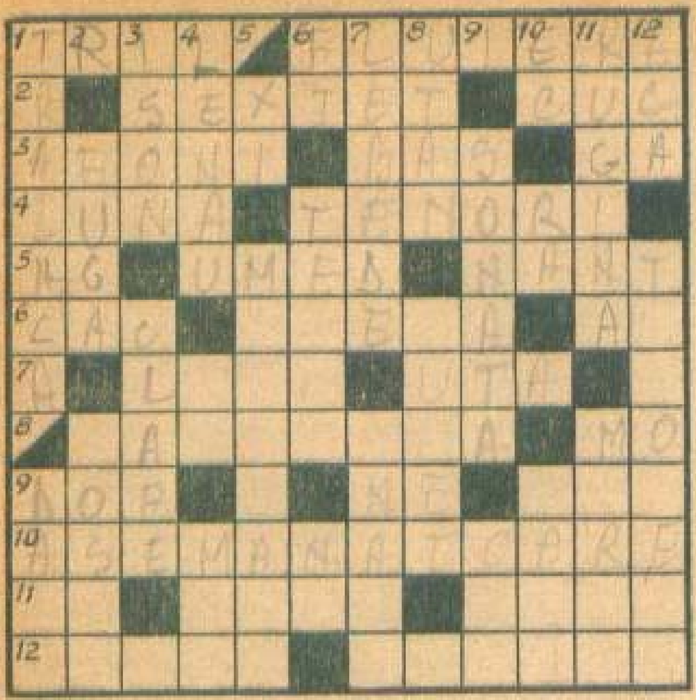

ÎNSTRUNATE... VORBE

ORIZONTAL: 1) Cîntecul privighetorii — Instrumente de os. 2) Formație muzicală — Solist vocal. 3) Nu au înțelegere pentru muzică — Cîntăreț la subsol — Notă veche. 4) Cal de bătaie al muzicii ușoare — Cîntăreți sus-puși. 5) Argint — Ud — Localitate în Franța. 6) Scenă pentru concertul broaștelor — Arie — Nai găurit! 7) Păsări muzicale — Cîntec de leagăn. 8 Codașul muzicii ușoare — Marin Oprea. 9) La sticlă — Cozi de pianel — Notă joasă. 10) Si-mi-la-re. 11) Notă veche — Prin grai — Legumă. 12) Înșirare — Instrument ciupit (pl.).

VERTICAL: 1) Refren zăpăcit — În ritm de muzică 2) Bucata... lui Bach — Pămînt. 3) În muzica bisericească — Notele pianului. 4) Poet austriac — Perie! — Mătăsoși. 5) Primele de xilofon! — Cîntăreți ai marilor. 6) „IA TE UITĂ CE MAI FETE"! — Sol — Nea! 7) Au un cîntec final — Acut. 8) Poet romîn — Nuci mulți. 9) Bucata... lunii — Notele gamei. 10) Elena Cernei — Soare — Saltă. 11) Frunza viilor de toamnă — Meșter bun... în cîntec. 12) La becar! — Cîntece cu chiuituri.

I. ȘUȘELESCU

DICȚIONAR: NANT.

SCRIITORI ȘI MODURI DE CREAȚIE

Între pana de gîscă și picsul cu fetru japonez

Modul în care fiecare scriitor își concepe și își elaborează opera este destul de diferit și, deseori, nu lipsit de originalitate.

Unii se inspiră plimbîndu-se pe aleile unui parc, în aerul curat al dimineții, alții în atmosfera nocivă a unei taverne sau în timpul unei călătorii cu trenul, cu vaporul ori cu avionul. Cea mai mare parte dintre ei folosesc azi mașini de scris, dar mai sînt unii care au rămas credincioși tocului cu peniță, așa cum alții au devenit adepți entuziaști ai picsului cu fetru japonez.

Condițiile în care se complac unii să lucreze ar putea să ni se pară de-a dreptul năstrușnice.

Datorită unor investigații făcute de soții René și Jeanine Etiemble, aflăm astfel că Selma Lagerlöf și-a scris toate operele sale culcată pe o sofa, întotdeauna pe aceeași sofa și în aceeași poziție. Tot culcat, dar în pat — unde-și lua și mesele de prînz și de seară — își scria cărțile suedezul Victor Rydberg, care mărturisea că nu poate să-și învingă lenea decît sub presiunea unui termen de contract cu editorul.

Balzac, în schimb, nu se putea inspira pentru începutul unei opere decît la cafenea, unde își și așternea pe hîrtie primele fraze, iar odată înapoiat acasă își continua scrisul stînd în picioare în fața unui pupitru înalt (poziție pe care o prefera uneori și Zola). Tot în picioare scria marele poet romantic suedez Tegnér. Pe o masă așezată în mijlocul camerei, el își punea o casetă cu multe file albe, apoi începea să se plimbe în jurul acestei mese murmurînd versuri pe care, cînd le găsea pe plac, se repezea la casetă și le așternea pe hîrtie (un vers pe fiecare filă).

Ibsen obișnuia să se scoale dis-de-dimineață și să facă o plimbare prin grădina din jurul casei, de unde revenea brusc în camera lui de lucru, se așeza la birou și scria ore întregi fără a șterge un singur cuvînt. Spre deosebire de el, Gogol își transcria de cîte opt ori fiecare filă de manuscris (niciodată mai puțin de opt ori), pînă ajungea la forma literară dorită. De șase ori își refăcea, de fiecare dată, și Benda manuscrisul, și nu putea lucra decît în fața unei ferestre prin care să vadă permanent peisajul de afară.

Și totuși unii nu puteau să sufere principala lor unealtă de lucru: hîrtia. Mallarmé mărturisea că la vederea unei file albe de hîrtie se simțea obsedat, amețit și aproape surd, iar Edmonde Charles-Roux declara că nu poate să scrie niciodată dacă nu-și pune ochelari negri, ca să nu vadă albul imaculat al filei de manuscris.

Iar în privința uneltelor folosite găsim multe obiceiuri ieșite din comun, mai ales la scriitorii contemporani. Georges Simenon dictează cîte două-trei romane deodată, la tot atîtea mașini de scris. Morris West folosește, la rîndul lui, două mașini de scris: una pentru dialoguri și alta pentru partea descriptivă. Françoise Sagan spune că își bate singură la mașină manuscrisele, dar că o enervează atît de mult orice ștersătură cu guma sau prin barare cu litere indescifrabile, încît la orice greșeală preferă să-și scrie din nou fiecare filă.

Ion VULPESCU

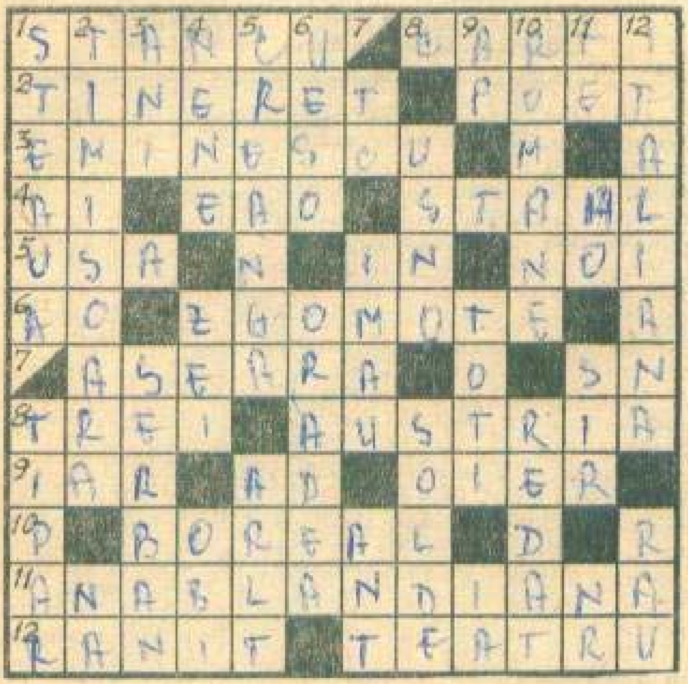

PRIETENA NOASTRĂ, CARTEA

ORIZONTAL: 1) Scriitor român, laureat al Premiului Herder în 1971, acordat de Universitatea din Viena pentru opera sa „citită în 22 de limbi ale lumii" — Se adresează cititorilor. 2) Categorie de cititori pasionați — Victor Eftimiu, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ana Blandiana etc. (sing.). 3) „Luceafărul" poeziei românești. 4) Subiect pentru un pisălog — Neaoș în conținut! — Scriitoare română (Henriette Yvonne). 5) Între camere — În, direct — Cărțile în librării. 6) Acolo, pe margini! — „Echipa de...", piesă pentru care Fănuș Neagu a primit Premiul Uniunii scriitorilor pe 1970. 7) „...m-am luptat cu oceanul", poezie de Victor Eftimiu — Sandu Nicolau. 8) Număr ce apare repetat într-o poezie de George Coșbuc — Țară europeană în care a apărut o vastă antologie a poeziei românești. 9) Prolog la poezia „Iarna pe uliță" de George Coșbuc! — Dă din coadă! — Personaj din „Miorița". 10) Septentrional. 11) „A treia taină" i-a adus Premiul pentru poezie al Uniunii scriitorilor pe 1970 (2 cuv.). 12) Cu o lecțiune — Dramaturgie.

VERTICAL: 1) Revistă literară clujeană — Mijloc de realizare a cărților. 2) Orașul în care apare revista „Orizonturi" — Marină! 3) În 1971 s-au împlinit 100 de la nașterea lui G. Ibrăileanu și 150 de la nașterea lui V. Alecsandri — Un scriitor (Mihail) și un critic (Geo), cu același nume. 4) Bine! — Populează „Legendele Olimpului" de Alex. Mitru — Fluviu siberian. 5) Editură bucureșteană pentru copii, purtînd numele unui ilustru povestitor român — Oculist german (sec. XIX). 6) Localitate în Africa ecuatorială — Leagănul revistei „Familia". 7) Literat slovac! — Oraș antic egiptean — Antichitate (abr.). 8) Rîu în Etiopia — Retribuții pentru militari. 9) Ape mari! — „Biblioteca pentru..." — Adună greșit. 10) Opere epice de o mai mare întindere — Descris. 11) La sfîrșit de carte! — Semnal de oprire — Rînd — Nota redacției. 12) Limba lui Dante și Petrarca — Poet clujean.

Adam STOICA

DICȚIONAR: ARLT, UESO, IMAU, USNO.

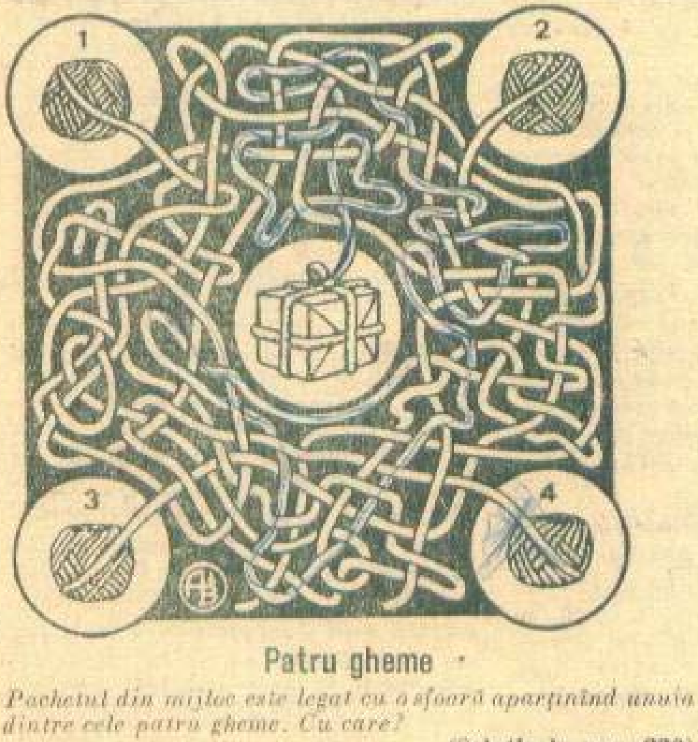

Patru gheme

Pachetul din mijloc este legat cu o sfoară aparținînd unuia dintre cele patru gheme. Cu care?

(Soluția la pag. 336)

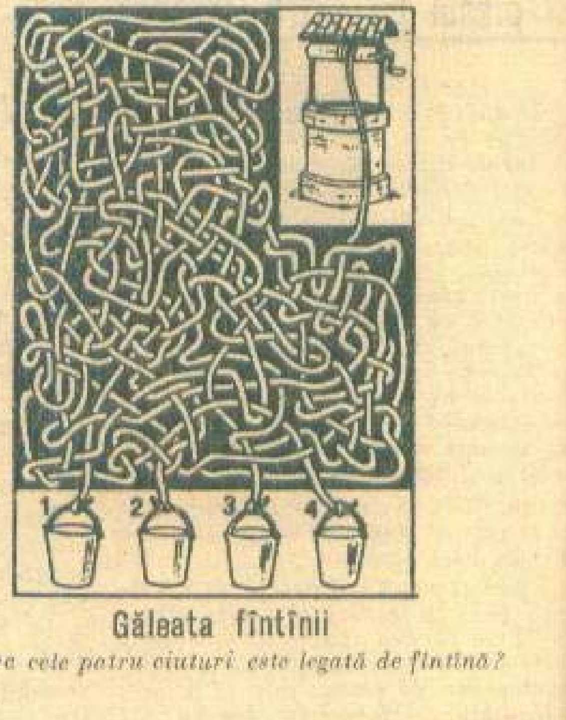

Găleata fîntînii

Care dintre cele patru ciuturi este legată de fîntînă?

(Soluția la pag. 336)

PROCES DE CREAȚIE

ORIZONTAL: 1) Într-un amplu proces de transformare, a ajuns prin muncă să fie om — Organizarea muncii privită-n perspectivă. 2) Unitate de lucru mecanic (pl.) — Ustensile la îndemîna tuturor. 3) Retribuție în procesul de producție — Prima lucrare de concepție proprie în zborul fără motor. 4) O frînghie trasă la țărm printr-o suprasolicitare maximă a efortului fizic — Plan de proiectare. 5) Simbolul nichelului — Tras în lingouri purtînd sclipiri de soare — Energie în stadiul de formare! 6) Acțiune care asigură progresul în procesul de producție. 7) Miezul șarjelor — Ițe! — Veche denumire a peninsulei Kola. 8) Plasă pescărească — Depășit în muncă de herghelia tractorului — Pătruns de dragoste și de respect. 9) Un pas în spațiu și timp pe calea progresului — După muncă, și... răsplata — Bune! 10) Un... cal-putere — Urmează după... 3,14 — E încă în formație. 11) Reprezintă pe scara istoriei o primă treaptă a eliberării din sclavie — Au cunoscut solicitarea mecanică (masc.). 12) Marele ansamblu al uneltelor și practicilor din producție dezvoltate în decursul timpului — Loc unde asculți cîntecul recoltei.

VERTICAL: 1) Execută marele concert al uzinelor sub bagheta omului — Muncă prestată într-un ritm alert, pentru recuperarea întîrzierilor. 2) O fabrică de ațe — Concretizare majoră a scînteilor minții în procesul creației. 3) Năluci cu aripi de vînt, în poiana minunilor — În vechea Italie — Barbu Hurmuzescu. 4) Tinere vlăstare — Cal de foc hrănit azi cu jeratic electric. 5) Vuire — Pseudonim cu care semna uneori Caragiale — Liant factorial în obținerea unui produs. 6) Prima parte a teoriei! — Iarbă braziliană — Inițiere în tainele luminii — Telecomunicații (abr.). 7) A cunoscut botezul focului — Marele complex al mașinilor exprimînd plastic valoarea lor de întrebuințare. 8) Titlu acordat marilor maeștri — Mic port în arhipelagul Hawaii. 9) Economie concentrată! — Produs al manufacturilor. 10) Distinși cu lauri în procesul creației — Determină o repetiție. 11) Introducerea acordului! — Măsuri din planul de muncă (sing.) — Figuri din baletul mecanic al viitorului, cu pașii dirijați de coregrafia savanților. 12) Strălucire a energiei contemporane — Brățară de aur, rod al calificării în muncă.

Adrian MITU

DICȚIONAR: EDEC, TRE, AVĂ, CAA, NCN.

Trei piese de teatru

Copertele acestor cărți cuprind titlurile a trei piese de teatru, opere ale aceluiași autor. Tipograful însă a încurcat literele de pe fiecare copertă. Puteți să le descurcați?

(Soluția la pag. 336)

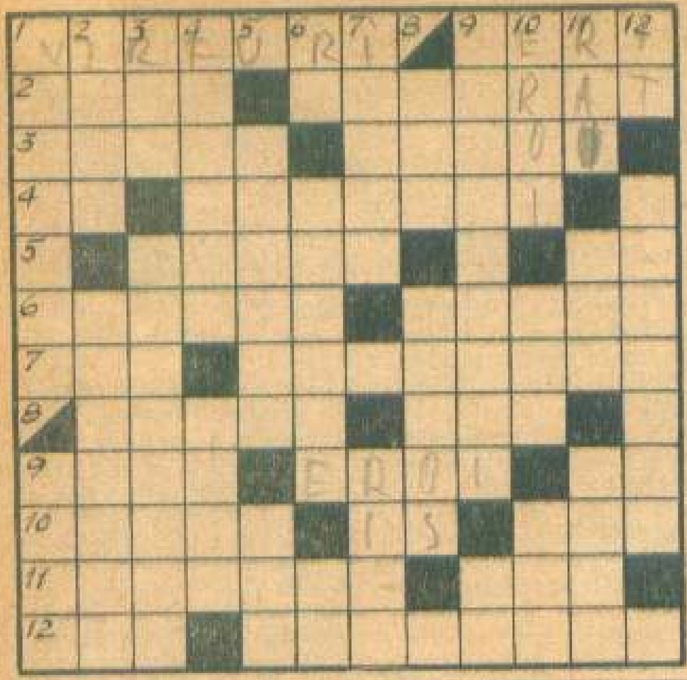

ZÎMBIȚI, VĂ ROG!

ORIZONTAL: 1) Poante... — ... cu multă sare. 2) De rîs — Rîs inofensiv. 3) Face bancuri — Și ei fac bancuri 4) Ironie fină. — Veselă. 5) Expresia șmecheriei — Puțină satiră! 6). Pus la microscop — Veselă (sing.)! 7) Se zice că te dispune — Oameni de spirit. 8) Ace... la propriu — Puțin picant! 9) E ceva spumos! — Păcală și Tîndală — Poanta glumei! 10) Baza bancurilor tari — Rîs la urmă!... — ... și amar. 11) Gustă unele bancuri (cu sare) — Comic. 12) E cu socoteală — O poveste cu haz.

VERTICAL: 1) Stîrnește rîsul — Glumă, în mare. 2) Aproape haină — Făcute de rîs. 3) I s-a luminat fața — Știe de glumă. 4) Neserios — Stare de plîns... sau de rîs. 5) A face de rîs — Constanța (abr.). 6) Puțin ridicol! — A schița un zîmbet — Rea! 7) Stare tristă — Necesită o săpuneală zdravănă. 8) De fiecare — Ariciul! 9) Comedii — Puse la răldare! 10) Picante (reg.) — Sărat sau nesărat — Stan și Bran. 11) Nu-i bun! (pl.) — Intră-n joc — Gluma lui Caragiale. 12) A zîmbit, în sfîrșit! — Nu-i convin bancurile.

I CARAIMAN

Obiectele furate

S-a comis o spargere. Păgubașul înumeră reprezentantului autorităților obiectele care i-au fost furate (stînga). La rîndul său, reprezentantul autorităților îi enumeră obiectele care au fost găsite acasă la hoț (dreapta). Între cele două liste de obiecte menționate există diferențe. Șase dintre ele lipsesc în lista obiectelor prezentate, iar trei nu corespund descrierii păgubașului. Care sînt aceste obiecte?

(Soluția la pag. 336)

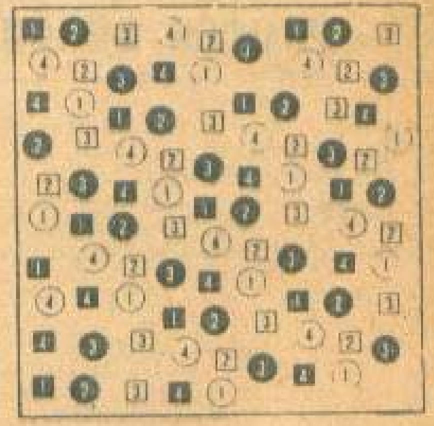

PERSPICACITATE

Observați cu atenție acest desen și încercați să răspundeți repede la următoarele trei întrebări:

1) Sînt mai multe cercuri sau pătrate?

2) În general, sînt mai multe desene albe sau negre?

3) Numerele cuprinse în cercuri și în pătrate sînt mai multe cu soț sau fără?

(Soluția la pag. 336)

PE-UN PICIOR DE PLAI

ORIZONTAL: 1) Panoramic în albastru din cartea ilustrată a naturii — Prietenii naturii. 2) Natura fără margini în spațiu și în timp — Înlocuitor ideal al luminii naturale. 3) Noi și materia moartă — Cadru pastoral pe-un picior de plai. 4) Limitele ținutului! — Schimbare naturală la răscrucea anotimpurilor. 5) Călători în lumea intimă a materiei — Element structural în compoziția neamului românesc. 6) Introducerea în materie! — Vîrf în Carpați! — Frunte de hîrtie. 7) Unu și unu!! — Cu apă de la izvor (pl.) — Obiectul unei selecții artificiale. 8) Moarte naturală în timpul vieții. 9) Scenă improvizată pentru un spectacol în aer liber (pl.) — Carte! 10) Un rege al naturii, născut dintr-o legendă — Fluviu în Asia Centrală — Indicator la drum. 11) O forță a naturii dezlănțuite — Ou de piatră. 12) Ipostază victorioasă a omului în luptă cu natura — Infinitul viu.

VERTICAL: 1) Note înalte din simfonia fantastică a naturii — Pămîntul într-o prozaică interpretare geografică. 2) Pătrunde în tainele structurale ale materiei vii — Ploaie artificială. 3) Obicei păstrat din negura vremurilor — Colț din natură! — Dincolo de viață și moarte. 4) Fiicele centenare ale lui Cronos — Sursă de apă naturală. 5) File din istoria pămîntului — În expresie pentru o floare monument al naturii — La hotarele timpului! 6) Cavalerul rozelor dintr-o policromă suită florală (pl.). 7) Sus-jos! — Începem cu alfa și sfîrșim cu omega! — Măsura tuturor lucrurilor. 8) A da naștere (fig.) — Cuvînt la plecarea într-un drum fără întoarcere. 9) Porniri naturale cu rădăcini ancestrale — Bile! 10) Fenomen natural constînd în permanența și continua evoluție a speciilor — Din fire-i cu simțire. 11) Cetate legendară pe valea Iordanului — Centrul lumii într-o viziune individualist exacerbată — Evoluție mai lentă sau mai rapidă a unei activități. 12) Cu daruri de la natură (fem.).

Mircea GUJA

Piratul

Piratul a suferit un accident: i s-a rupt piciorul de lemn. Care dintre cele 10 bucăți prezentate în desen se potrivește exact piciorului său de lemn?

(Soluția la pag. 336)

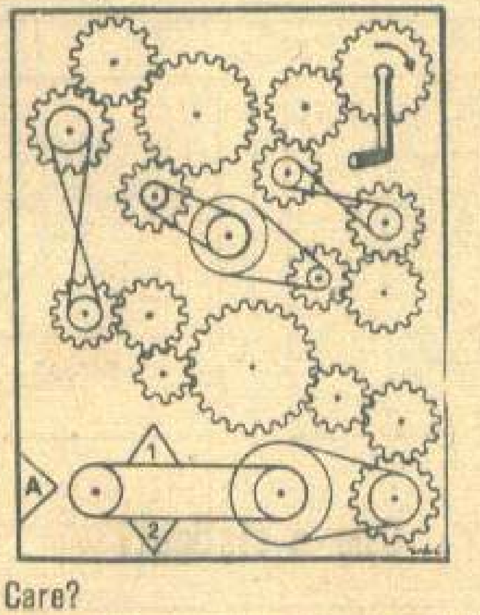

Care?

Învîrtind manivela în sensul indicat de săgeata respectivă, urmează să precizați care dintre cele două triunghiuri (numerotate cu 1 și 2) se va îndrepta spre triunghiul A?

(Soluția la pag. 336)

Completare

Dreptunghiul hașurat din desen trebuie completat cu unul din desenele prezentate numerotat, astfel încît să corespundă întocmai desenului inițial. De. știți care este acel desen?

(Soluția la pag. 336)

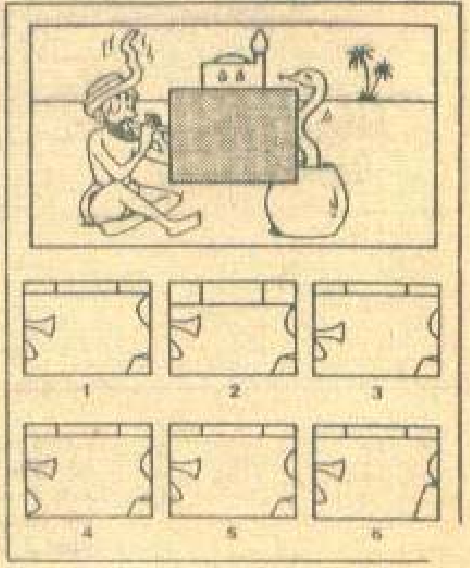

PAȘI ÎN TIMP

ORIZONTAL: 1) Îți dă viață — În toamna vieții (pl.). 2) Înscriși pe răbojul vieții noastre — Întreține viața — Orașul de pe Mureș. 3) În primăvara vieții (fem.) — Îți oferă o viață trepidantă (pl.). 4) Se face de rîsul lumii — Viețuitoare acvatice — Calciu. 5) Domn al Moldovei — Neon — Fizician sovietic (n. 1903). 6) Are deviza „ cu prețul vieții" — Pune viața șoricеilor în pericol. 7) În portul de la țară (pl.) — Forță vitală. 8) Haină de iarnă — Trăiește viața altora — Început de viață! 9) Tovarăși de viață — Între viață și moarte. 10) Prin care pulsează viața — Al fine — Legată de viață într-o expresie populară. 11) Îți arată cum se scurge viața... strop cu strop — Viață și muncă. 12) Ani și ani — Plină de viață.

VERTICAL: 1) Are experiența vieții — Fac parte din viața personală (fem.). 2) Pulsul vieții (fig.) — Un cui aparte. 3) Femei în primii 18 ani de viață — Urecheat (fem.). 4) Sferă de desfășurare a unei activități (pl.) — Pitic. 5) În parc! — Pentru bunul mers al vieții. 6) Amețit de-a binelea — Lingvist italian (1859—1927). 7) Peșteră! — Lipsit de viață (fig.) — Rîu în Elveția. 8) Mărgele din colierul vieții — Joc sportiv. 9) Excepționali (fig.) — A terminat cu viața... de unul singur — Peștele! 10) Curelușă de meșină — În viață (fem.) — Dă gust bucatelor. 11) A luat startul în cursa vieții — De viață! 12) Țelul suprem al vieții — Renumită stațiune de odihnă și tratament.

Oprea EFTIMIE

DICȚIONAR: VUL, CECI, ARV.

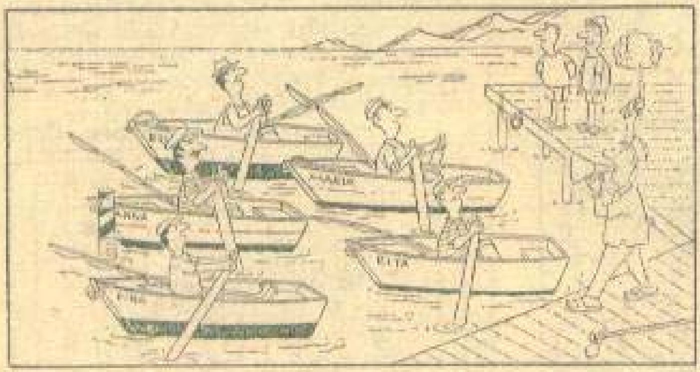

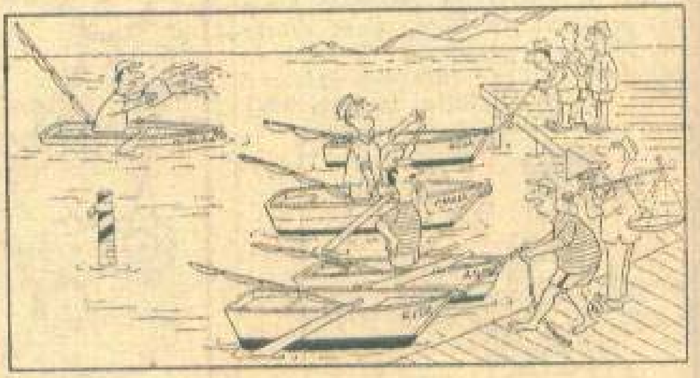

Cine a cîștigat?

Cinci pasionați pescari au hotărît să facă o întrecere între ei: cine va pescui mai mult. Primul desen înfățișează plecarea lor, iar cel de-al doilea, sosirea. Pînă a afla decizia juriului, puteți afla (examinînd atent cele două desene) cine a pescuit mai mult?

(Soluția la pag. 336)

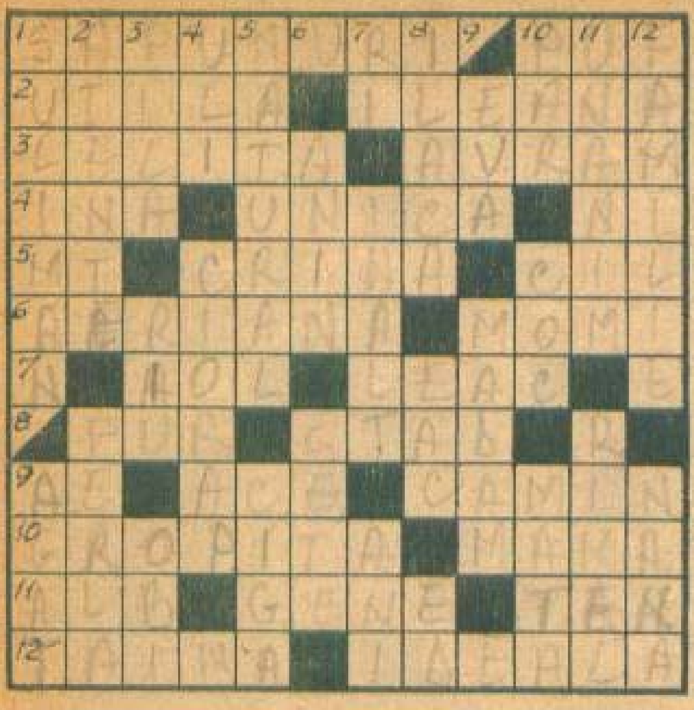

PENTRU DV., DOAMNĂ!

ORIZONTAL: 1) Din arsenalul cosmeticii feminine — Se dă cu pudra. 2) Femeie la toate — O mașină de cusut pentru ... Cosînzeana. 3) Duduița de la țară — Un bărbat ca... sîn! 4) O fată care-și ascunde... anii — Nimeni nu-i ca ea — Cununie! 5) Mama! — Simbolul purității (pl.) — Un fir de viață! 6) Gingașă..., diafană — A ademeni. 7) Anda a plecat de la Iolanda! Remediu... băbesc. 8) Castă (masc.) — Lac în Danemarca. 9) Ea, privită din spate! — Fac serviciu la croitorie — Un bărbat și o femeie. 10) Nostimă în obrăjori! — Cea mai scumpă nonă, tuturor. 11) Dominantă cromatică în toaleta miresei — Se cunosc că-s false, după ochi — E îngrijit îndeosebi de sexul frumos. 12) Femeia, eterna poveste — Femeia visurilor noastre.

VERTICAL: 1) Fardul Coanei Chirița — Piatră de podoabă. 2) Ascultătoare! — O bijuterie de femeie. 3) Ajutoare manichiuristă! — Pe umeri pletele-i curg... — Fluviu siberian. 4) Răpitoare — La picioarele femeii (sing.). 5) Fără nici un artificiu — Răpitoare acvatică. 6) Nina... în oglindă! — Dorință arzătoare (fig.). 7) Mijloc... strîns! — Un loc preferat de mignone — Secrete feminine. 8) Au niște coarne pe de lături! — Judecător în infern (mit.) — Ediție (presc.). 9) Femeia fără rivală — Doamnă cum franțuzită! 10) Se coafează — Gen de coafură — Dumneata..., madam! 11) Întrunește toate aprecierile — „Acuarela" din atelierul plasticii feminine. 12) Mama, tata și eu! — Mîndra mea de altădată!

MIHAI PĂTRAȘCU

DICȚIONAR: STAD, EAC.

BUCURIILE VACANȚEI

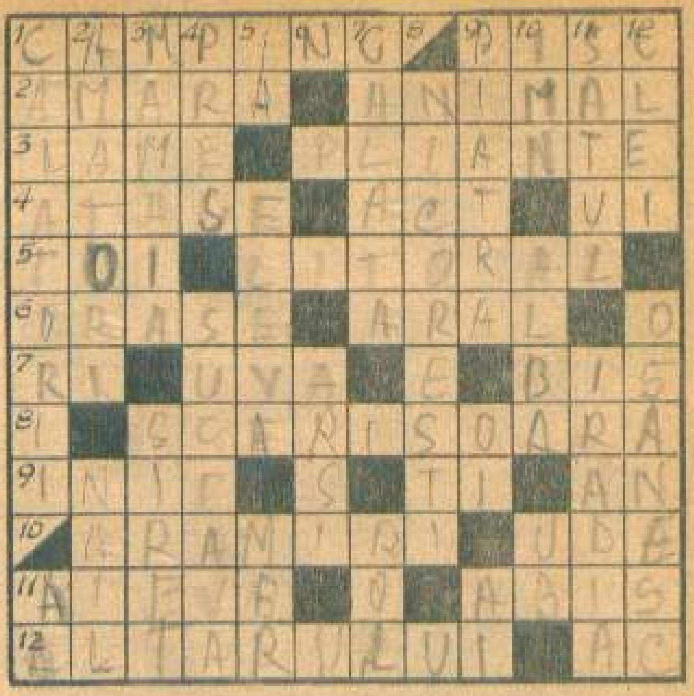

ORIZONTAL: 1) La munte și la mare, în număr de peste două sute, răspîndite pe întreg cuprinsul țării, atrag în zilele vacanțelor de vară pe cei porniți în drumeție, cărora le oferă adăposturi în corturi și cochete căsuțe specifice (sing.) — Omul, Caraimanul sau alte semețe vîrfuri, tentația pentru schiori și alpiniști în toate anotimpurile. 2) Ochi de mare în mijlocul Bărăganului — Cerbul carpatin, capra neagră, ursul, mistrețul și alte exemplare ale faunei noastre, atracții pentru iubitorii de natură și trofee cinegetice (sing.)... 3) ...și un reprezentant al faunei sud-americane, prezent în Grădina zoologică din pădurea Băneasa (pl.) — Tipărituri conținînd fotografii, hărți, itinerare și alte îndrumări turistice. 4) Anexe la motociclete, mult utilizate în turismul estival — Cel dintîi al vacanțelor școlare începe în preajma sărbătorilor de iarnă — A chiui la horă în sat! 5) Cel al vacanțelor e în lunile iulie-august... — ... cînd această regiune, ce se întinde de la gurile Dunării pînă la sud de Mangalia, freamătă de bucuriile a peste 2 milioane de turiști români și străini. 6) Predeal, Brașov, Sighișoara, Sibiu, Alba-Iulia etc., localități de mare interes turistic, care atrag, iarna ca și vara, mii de iubitori ai frumuseților naturii și ai creațiilor poporului nostru — Mare lac în Asia. 7) Intră în rîul... — ...și iese din etuvă! — Repetiție teatrală. 8) Peșteră din Munții Apuseni, ce adăpostește un monument al naturii unic în țara noastră: un uriaș ghețar... 9) ... și un mic sloi de gheață, într-o expresie populară — Turiști de la un capăt... la altul! — Al școlarilor începe o dată cu sfîrșitul vacanței. 10) Bronzări sub razele soarelui...—...la ieșirea din mare (fem. pl.). 11) În tapi — De pe înaltele piscuri și pînă în fundul mării! (sing.). 12) Piatra..., atracție pentru temerarii alpiniști în zona Cheile Bicazului-Lacul Roșu... — ... și una din denumirile populare date unor astfel de piscuri de stîncă goloașă.

VERTICAL: 1) Cele turistice constituie una din cele mai mari bucurii ale vacanței — Abis! 2) Schiorii și alpiniștii noștri, din punct de vedere sportiv — Orășel în S.U.A. (Arkansas). 3) „Perla" aflată pe „limba" de nisip dintre Mare și lacul Siutghiol — Rîul a cărui pitorească luncă de la Mircești, cîntată de Alecsandri, atrage în fiecare vară numeroși turiști. 4) Covor — Județul bijuteriilor arhitectonice ale Moldovei medievale: Voroneț, Moldovița, Sucevița ș.a., puncte de cea mai mare atracție turistică. 5) În Iași, la lucrare! — Are posibilitatea să-și petreacă vacanțele în tabere speciale, la munte și la mare (fem.) — La temerari! 6) După o plajă prelungită (pl.). 7) Mînăstire și important obiectiv turistic ieșean — Cel al statului, în impetuoasa dezvoltare a turismului de masă din anii noștri, a fost hotărîtor datorită creării atît a cadrului organizatoric cît și a bazei materiale prin construcții de hoteluri, unități de alimentație publică, șosele etc. 8) Vestită podgorie gălățeană, ce atrage toamna, în sezonul culesului viilor, numeroși turiști. 9) ...-Craiului, masiv muntos în Carpații Meridionali, important obiectiv turistic datorită posibilităților de alpinism ce le oferă, atracției ce o prezintă rezervația floristică de aci, posibilităților de cazare în cabana cu același nume ș.a. — Eroinele principale ale pitoreștilor „sîmbre" — La Sinaia! 10) Cîntec de preamărire și bucurie — Județul unor străvechi monumente istorice și al unor pitorești trasee turistice montane, deservite de cabane ca cele de la Scărișoara, Omul, vîrful Surianul și vîrful Prislop — Două la cub! 11) Îndestulat, ca după un ospăț cu crap la proțap sau berbec haiducesc, la unul din numeroasele și pitoreștile hanuri turistice românești! — Verbul matinal al soarelui pe plajă. 12) Rășină de brad — Aparținînd unei zone folclorice din județul Satu Mare, care atrage zeci de mii de turiști anual, datorită pitorescului și originalității sale.

V. SAVIN

DICȚIONAR: ARAL, INIE, NAIL.

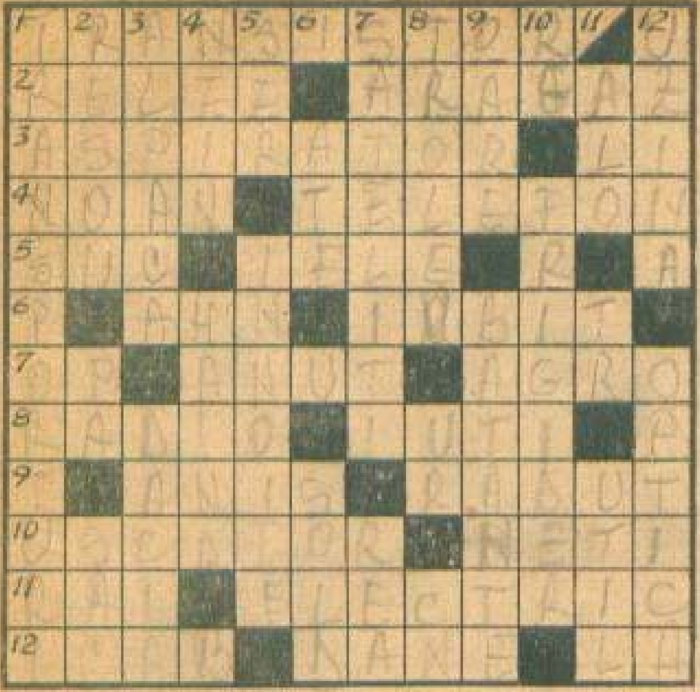

PRACTIC ȘI UTIL

ORIZONTAL: 1) A înlesnit tehnica radiofonică la purtător. 2) Asigură recepții TV de calitate în toată țara (pl.) — Element modern în creațiile de artă culinară. 3) „Fata în casă" la curent cu curățenia — Parbrizul limuzinei! 4) Localitate în India — Dă tonul discuțiilor intime. 5) Deliciul grădinilor noastre cu efect răcoritor acasă și oriunde — Frumoasele. 6) Profesor german (1796—1865) — Intră-n grațiile ei. 7) Miniuvertură la operă! — Anul viitor (Maram.) — Legat de pămînt (prefix). 8) Prieten bun și comunicativ cu toată lumea — Nu cer mult timp. 9) Anason (tr.) — Radu în familie. 10) A dărîmat sîrma de rufe — Clar și simplu (pl.). 11) Cu defecte — Menajul modern. 12) Cișmigiul Bucureștilor... — Drum bun — Luna rebusiștilor!

VERTICAL: 1) Cursele cailor-putere. 2) Grătar electric — Bezele pentru prieteni (sing.) — Se duce la piață. 3) Oferă un tacîm de calitate — Mobilă... produsă la Pitești, intrată în viața noastră de toate zilele. 4) Ba, la Berlin — Se remarcă într-un costum elegant. 5) Intră-n sînge — În ton cu moda (pl.). 6) Prinse de Ileana — Se dă la preț redus. 7) Înlesnesc comunicațiile intercontinentale — Model de haină. 8) Pune în funcțiune mașinile la curent — Ușier! — Din primele clipe! 9) Orățănii — Porți deschise în tehnica modernă. 10) Rege mumificat! — Conservant la îndemîna gospodinelor noastre. 11) Vorbă discretă — Începe transmisia! — Pe cît de practic, pe atît de folositor. 12) Rampă de lansare pentru bunuri de larg consum — Știința și tehnica iluminării în accepțiune modernă.

Cornel M. DUMITRESCU

DICȚIONAR: NOAN, AHN, ANUT, ANIS, NEIN, OARE.

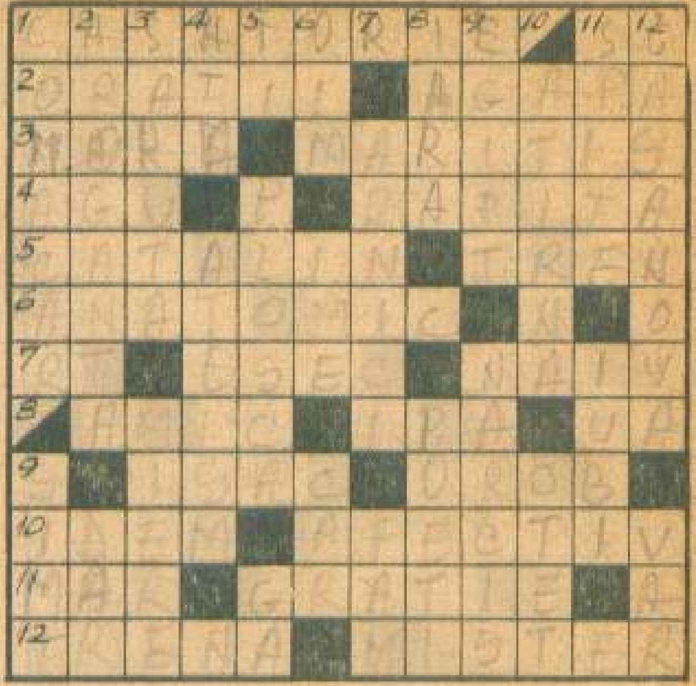

POVESTE VECHE...

ORIZONTAL: 1) Necesită acceptarea ambilor parteneri — Începe școala! 2) Se adresează mirilor la nuntă — Reuniune prietenească. 3) Dragostea fiului pentru mama sa. — Visul tuturor fetelor. 4) Munte în Africa de Est — Furată de la părinți. 5) Rivalul Luceafărului — Asigură voiajul de nuntă. 6) Studiu din cap pînă în picioare. 7) Carte! — Și un refuz categoric — Crede în tot ce i se spune. 8) Prieten drag — Institutul de proiectări agricole — Unu și unu! 9) Bardul plaiurilor clujene — Munți în Indonezia. 10) Unul care se repetă — Se referă la sentimente. 11) Primul dar, prima deziluzie — Semn de finețe și gingășie. 12) Urmează mireasa — O șoaptă la ureche.

VERTICAL: 1) Însoțește mirele spre casa miresei — Dragostea spre exemplu. 2) Caracteristica înfumuraților — Semn de afecțiune. 3) A face un scurt circuit... sentimental — Și luna tinerilor căsătoriți. 4) Firul vieții — Simbol filozofic de bună-credință. 5) Titan! — Invitație netipărită pentru o nuntă după datina străbună — Notă veche. 6) Uium (pop.) — Bătrînele noastre mame — Odinioară ca și azi, purtătorul zestrei și al belșugului. 7) Rîuri și flori pe ii și pe altițe — Familie (abr.). 8) Din nou — Cîntăreții dragostei. 9) A dat-o pe Cleopatra și pe Nefertiti — Îndrăgostitul de sine însuși. 10) A agăța... (fără aluzie) — Vin prost. 11) Rude datorită... împrejurărilor — A-ți dărui cu drag inima. 12) Prototipul aventurilor galante — Justificare banală pentru o plimbare cu un altul...

I. PĂTRAȘCU

DICȚIONAR: AGU, OROB, OIM.

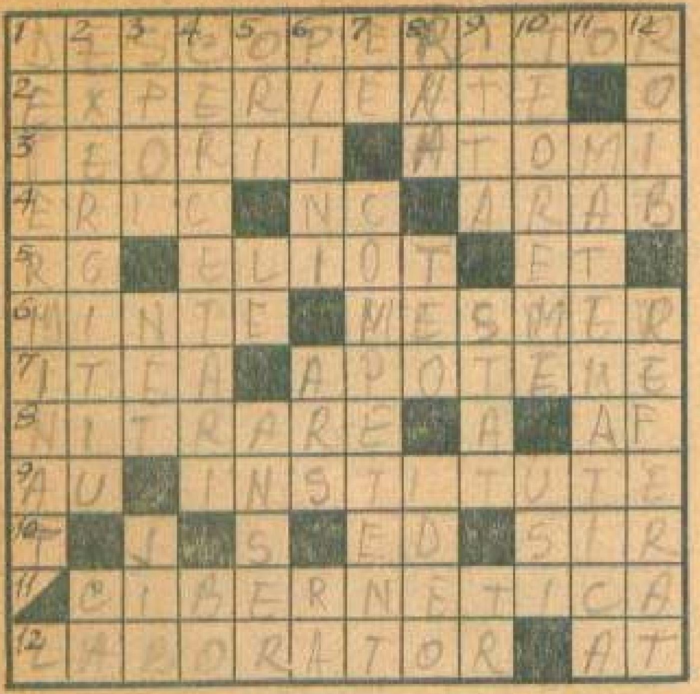

CU DEGETUL LA TÎMPLĂ

ORIZONTAL: 1) Deschizător de drumuri în știință. 2) Procedee de cercetare în știința modernă. 3) Sistem de idei, noțiuni, raționamente, care constituie conținutul unei științe (pl.) — Extraordinară sursă de energie, valorificată de știința modernă. 4) Descoperitorul Groenlandei (sec. al X-lea) — Nicolas Copernic — Popor care, pe baza tradițiilor antice, a întreținut în perioada feudală flacăra cunoașterii științifice. 5) Radu Cernătescu — Poet și eseist englez, căruia i s-a conferit Premiul Nobel în anul 1949 — Evangelista Torricelli. 6) Facultatea de a gîndi — Fondatorul teoriei magnetismului animal. 7) Gen de saxifragacee (bot.) — Perpendiculare, întîlnite în geometrie. 8) Procedeu chimic prin care se obține introducerea radicalului NO_2 într-un compus organic — Alexander Fleming. 9) Pentru obținerea lui alchimiștii s-au gîndit la piatra filozofală (simb.) — Importante așezăminte culturale, unde se fac cercetări științifice. 10) Edward Doisy — Înlănțuire logică a ideilor, a faptelor într-o expunere. 11) Domeniu științific care studiază principiile și legile comune ale funcționării sistemelor de comandă în mașini și în organismele vii. 12) Ansamblu de instalații folosite pentru cercetări științifice, lucrări didactice etc. — Atom (abr.).

VERTICAL: 1) Stabilit cu precizie, lămurit. 2) Temă servind ca mijloc pentru dezvoltarea îndemînării sau agerimii într-un anumit domeniu — Calciu. 3) A-și însuși anumite noțiuni de cultură în mod superficial (fig.) — Precis — Mult, foarte mult (reg.). 4) Explorări în domeniul științei — Vechiul simbol al borului. 5) Semnul înmulțirii — Leonhard Euler — Numele științific al gîștei. 6) Resurse de trai — Calcinat — Roald Amundsen. 7) Idee finală! — Care are o părere întemeiată pe cunoașterea adîncă a unui anumit domeniu. 8) Acidul ribonucleic (abr. în terminologia anglo-saxonă) — O parte a teoriei — Element de compunere, cu sensul „care se referă la idei, la noțiuni". 9) Întreprinderea de transporturi turistice auto (abr. uz.) — Produs al societății împărțite în clase sociale, care va dispărea în faza superioară a comunismului — Introducere în tratat; 10) Adevăruri matematice care pot fi demonstrate logic plecînd de la elemente cunoscute — Perspective favorabile (fig.). 11) Știință al cărei obiect de studiu îl constituie „formele spațiale și relațiile cantitative ale lumii reale" (Engels). 12) Cal roșcat — Dare de seamă asupra unei lucrări științifice etc.

Dr. Nicolae ANDREI

DICȚIONAR: ERIC, ELIOT, ITEA, JIB, ANSER, RNA, IDEO.

Dezlegări • Răspunsuri • Soluții

Dezlegarea jocului „BUCURIILE VACANȚEI"

ORIZONTAL: 1) CAMPING — PISC. 2) AMARA — ANIMAL. 3) LAME — PLIANTE. 4) ATASE — ACT — UI. 5) TOI — LITORAL. 6) ORAȘE — ARAL — O. 7) RI — UVA — E — BIS. 8) I — SCARISOARA. 9) INIE — S — TI — AN. 10) ARAMIRI — UDE. 11) AIEVE — O — ABIS. 12) ALTARULUI — AC.

Dezlegarea jocului „PENTRU DV., DOAMNĂ!"

ORIZONTAL: 1) SAPUNURI — PUF. 2) UTILA — ILEANA. 3) LELITA — AVRAM. 4) INA — UNICA — NI. 5) MT — CRINI — CIL. 6) AERIANA — MOMI. 7) N — IOL — LEAC — E. 8) PUR — STAD — R. 9) AE — ACE — CAMIN. 10) GROPITA — MAMA. 11) ALB — GENE — TEN. 12) TAINA — IDEALA.

Dezlegarea jocului „ZÎMBIȚI, VĂ ROG!"

ORIZONTAL: 1) VÎRFURI — MARI. 2) ILAR — IMPAIAT. 3) NISIP — PESTI. 4) AC — VASARIE — M. 5) T — HOCUS — N — SA. 6) OCULAR — TALER. 7) ROM — LITERATI. 8) MOLID — PIC — N. 9) BERE — EROI — MA. 10) ADINC — IS — DOR. 11) NISETRI — BUF. 12) CIT — ANECDOTA.

Dezlegarea jocului „POVESTE VECHE"

ORIZONTAL: 1) CASATORIE — SC. 2) ORATII — AGAPA. 3) NORA — MARITIS. 4) AGU — P — RAPITA. 5) CATALIN — TREN. 6) ANATOMIC — N — O. 7) RT — ESEC — NAIV. 8) AMIC — IPA — UA. 9) S — ISAC — OROB. 10) IDEM — AFECTIV. 11) MAR — GRATIE — A. 12) TRENA — MISTER.

Dezlegarea jocului „FRUMOSUL COTIDIAN"

ORIZONTAL: 1) POPULARA — ANI. 2) AMATOR — CAVAL. 3) LETI — TATUATI. 4) ENE — CA — OR — IC. 5) TITLU — URARE. 6) ARIE — UNIRE — A. 7) ECOURI — ISOP. 8) P — ANEMONE — RA. 9) AA — ALANI — SAT. 10) SFOR — S — VIAȚA. 11) TINDE — LECTOR. 12) AST — ATELIERE.

Dezlegarea jocului „PRIETENA NOASTRĂ, CARTEA"

ORIZONTAL: 1) STANCU — CARTI. 2) TINERET — POET. 3) EMINESCU — M — A. 4) AI — EAO — STAHL. 5) USA — N — IN — NOI. 6) AO — ZGOMOTE — A. 7) ASEARA — O — SN. 8) TREI — AUSTRIA. 9) IAR — AD — OIER. 10) P — BOREAL — D — R. 11) ANA BLANDIANA. 12) RANIT — TEATRU.

Dezlegarea jocului „PROCES DE CREAȚIE"

ORIZONTAL: 1) MAIMUTA — PLAN. 2) ATELIERE — ACE. 3) SALAR — SMEU — O. 4) I — EDEC — ECRAN. 5) NI — I — AUR — EN. 6) INIȚIATIVA — M. 7) OTEL — IT — TRE. 8) AVA — CAL — PIOS. 9) SALT — BANI — BE. 10) AT — RO — JUNIOR. 11) LIBERT — UZATI. 12) TEHNICA — ARIE.

Dezlegarea jocului „PE-UN PICIOR DE PLAI"

ORIZONTAL: 1) MARE — TURISTI. 2) UNIVERS — NEON. 3) NATURA — ISLAZ. 4) TT — RENAȘTERE. 5) IONI — DACIC — S. 6) MA — CA — ANTET. 7) UI — COFE — CIUR. 8) SENILITATE — A. 9) C — ESTRADE — RT. 10) ADAM — ILI — VIA. 11) TUNET — OOLIT. 12) STAPIN — LUME.

Dezlegarea jocului „PAȘI ÎN TIMP"

ORIZONTAL: 1) MAMA — BATRINI. 2) ANI — AER — ARAD. 3) TINARA — ORAȘE. 4) UMOR — TIRI — CA. 5) RARES — NE — VUL. 6) TENACE — MIT. 7) II — ENERGIE — S. 8) NEA — ACTOR — VI. 9) T — SOTI — LESIN. 10) INIMA — AF — ATA. 11) MINUTAR — TRAI. 12) ETATE — VESELA.

Dezlegarea jocului „PRACTIC ȘI UTIL"

ORIZONTAL: 1) TRANSISTOR — U. 2) RELEE — ARAGAZ. 3) ASPIRATOR — LI. 4) NOAN — TELEFON. 5) SUC — IELE — R — A. 6) P — AHN — IUBIT. 7) OP — ANUT — AGRO. 8) RADIO — IUTI — P. 9) T — ANIS — RADUT. 10) USCATOR — NETI. 11) RAI — ELECTRIC. 12) ICAB — DALE — LA.

Dezlegarea jocului „ÎNSTRUNATE... VORBE"

ORIZONTAL: 1) TRIL — FLUIERE. 2) R — SEXTET — CUC. 2) AFONI — BAS — GA. 4) LUNA — TENORI. 5) AG — UMED — NANT. 6) LAC — ARENA — AL. 7) A — LIRE — UTA — R. 8) MARINICA — MO. 9) DOP — N — NE — SOL. 10) ASEMANATOARE. 11) NI — ORAL — PRAZ. 12) SERII — TITERE.

Dezlegarea jocului „CU DEGETUL LA TÎMPLĂ"

ORIZONTAL: 1) DESCOPERITOR. 2) EXPERIENȚE — O. 3) TEORII — ATOMI. 4) ERIC — NC — ARAB. 5) RC — ELIOT — ET. 6) MINTE — MESMER. 7) ITEA — APOTEME. 8) NITRARE — A — AF. 9) AU — INSTITUTE. 10) T — I — S — ED — SIR. 11) CIBERNETICA. 12) LABORATOR — AT.

PATRU GHEME
(soluția)

Ghemul nr. 4.

GĂLEATA FÎNTÎNII
(soluția)

Găleata nr. 4.

PERSPICACITATE
(răspuns)

1) Sînt 44 de cercuri și 45 de pătrate.
2) Sînt mai multe albe.
3) Sînt mai puține numerele cu soț.

OBIECTELE FURATE
(soluția)

Lipsesc următoarele șase obiecte: 1) o minge, 2) un pieptene, 3) o pipă, 4) un pahar mai mare, 5) o ceașcă, 6) un borcan.
Nu corespund următoarele trei obiecte: 1) ciocanul cu mîner mai scurt, 2) geanta, 3) sticluța (cu o etichetă mai mică).

CARE?
(soluția)

Triunghiul 1.

COMPLETARE
(soluția)

Desenul nr. 5.

PIRATUL
(soluția)

I se potrivește bucata nr. 4.

CINE A CÎȘTIGAT?
(soluția)

A învins pescarul aflat în barca „Rosa". Se poate observa că marginea neagră a bărcii este mult mai jonsă decît la plecare, mai cu seamă că pescarul a părăsit și barca. Deci aici se află cantitatea cea mai mare de pește. Barca „Pina" a luat apă; cel de pe „Rita" are la plecare linia neagră afundată mult în apă iar la sosire (o dată cu coborîrea pescarului) linia s-a înălțat mult (deci n-are greutate) iar bărcile „Maria" și „Anna" se mențin la același nivel.

TREI PIESE DE TEATRU
(soluția)

Coperta 1 — O scrisoare pierdută.
Coperta 2 — O noapte furtunoasă.
Coperta 3 — Năpasta.

La umplerea acestor pagini, spre mulțumirea dvs., cu litera, desene și tot ce ține de treburile tipăriturii, și-au dat contribuția: Dan Bîrlădeanu secretar de redacție • Vasile Olac prezentarea artistică și Ella Giurconiu și Amalia Dănilă corectură.
Prețul unui exemplar 16 lei